

ISSN: 2458-9292

YÜKSEK ÖĞRETİM DERGİSİ

OCAK-ŞUBAT-MART - 2019/ SAYI: 11

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

YÖK YÜKSEK ÖĞRETİM DERGİSİ

Sahibi

Prof. Dr. M. A. Yekta SARAC

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Süleyman Necati AKÇEŞME

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Rahmi ER

Prof. Dr. Hayati DEVELİ

Prof. Dr. Sezer Ş. KOMSUCUOĞLU

Prof. Dr. Özer KANBUROĞLU

Şener ASLAN

Fatih TIĞLI

Ali BULUT

Görsel Yönetmen ve Tasarım

Kurtuluş KARAŞIN

Dergi İletişim

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

06539 Bilkent Ankara-Türkiye

E-Posta: yuksekogretimdergisi@gmail.com

Telefon: +90 (312) 298 70 00

Basım Yeri

Altan Matbaası

Ankara/Türkiye

ISSN: 2458-9292

Yılda 4 kez yayımlanır.

1.000 Adet basılmıştır.

Dergideki tüm yazıların her türlü hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Sunuş

Dergimizin 11. sayısı ile sizleri selamlıyoruz.

2018 - 2019 akademik yılı itibari ile Yükseköğretim Kurulu, **Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm, Açık Erişim, Açık Bilim Politikaları ve Geleceğin Meslekleri** ile ilgili yüksek hacimli yoğun çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalara Sayın Cumhurbaşkanımızın verdiği açık destek çalışma şevkimizi artırmaktadır.

Dijital Dönüşüm, yeni teknolojilerin temin edilmesi, bu teknolojileri kullanacak insan kaynağının dijital dönüşüme hazırlanması ve takiben eyleme geçilmesi sürecidir. Bu kapsamda belirlenen yol haritasında, yükseköğretim faaliyetlerini yürüten öğretim elemanları ve üniversitelerimizin temel hedef kitlesi olan öğrencilerimize yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Ağrı İbrahim Çeçen, Bayburt, Bingöl, Iğdır, Tunceli Munzur, Muş Alparslan, Siirt ve Şırnak üniversiteleri bu amaçla pilot üniversiteler seçilmiştir. Bahar döneminde bu üniversitelerimizde öğrencilerin ders programlarına; internet teknolojileri, taşınabilir teknolojiler, sosyal ağlar, bilişim etiği, bulut bilişim, teknoloji ve yaşam boyu öğrenme gibi dijital okuryazarlık dersleri eklenmiştir.

Bir diğer projemiz, açık erişim ve açık bilim politikalarıdır. Küresel bilim camiasının uzun süredir kabullendiği açık bilim, ülkemizin içinde yer aldığı ve hatta birçok alanda önderlik etmeye hazırlandığı dijital ve endüstriyel devrim açısından büyük önem taşıyor. Bilindiği gibi Avrupa Birliği dijital tek pazar stratejisi çerçevesinde bilimsel bilgilere ve araştırma verilerine kolayca erişmek, bu bilgileri saklamak, paylaşmak ve yeniden kullanmak için Avrupa Açık Bilim Bulut'u ve OpenAIRE hizmetlerini geliştirdi.

Ayrıca bilimsel yayın ve araştırma verilerinin bulunabilir, erişilebilir, birlikte çalışılabilir ve yeniden kullanılabilir olması ilkeleri küresel bilim camiasının bu alanda kabul ettiği önemli ilkelerdir. Yükseköğretim Kurulu olarak, üniversitelerimizde üretilen bilginin ve yayınların, kamu, üniversite ve sanayi sektörleri arasındaki bilimsel işbirliği teknolojilerinin arttırılabilmesi için gerekli teşvikleri ve her türlü desteği sağlıyoruz. Bu amaçla YÖK'te kurulan komisyon ve teknik uzmanlar Açık Erişim ve Açık Bilim konusunda çalışmaları başlattılar.

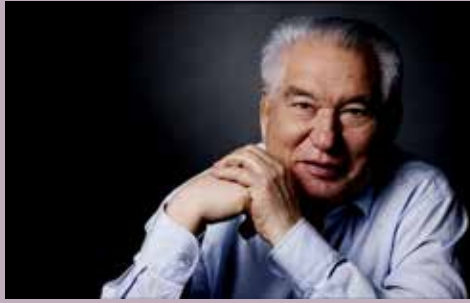
Günümüzdeki popüler bir tahmine göre, bugün ilkokula giden çocukların %65'i iş yaşamına başladıklarında hali hazırda mevcut olmayan mesleklerde çalışıyor olacaklar. Bu nedenle gerek bireysel gerekse ulusal düzeyde bu çok hızlı değişen iş hayatına ve koşullarına uyum sağlayabilmek son derece önemli. Yükseköğretimde geleceğin meslekleri konusunu da ele aldık. Bu bağlamdan olmak üzere yeni programlar, eğitim alanları, bölümler ve mezuniyet sonrası yüksek lisans ve doktora çalışmaları yürütmekteyiz. 100/2000 projesinde ülkemizin ihtiyacı olan birçok yeni tematik alanda (büyük veri, veri madenciliği, robotik teknolojiler...gibi) bu çalışmalar başlatılmıştır ve bu öğrenciler eğitimlerinde üçüncü yıllarını tamamlamak üzere. Lisans programları ve ders bazındaki çalışmalar için bahar döneminde kongre ve çalıştaylarla konuyu kamuoyu ve ilgili paydaşlarla paylaşacağız.

Saygılarımla,

Prof. Dr. M. A. Yekta SARAÇ
YÖK Başkanı

İÇİNDEKİLER

06 BAKAN SELÇUK'UN
KATILIMI İLE YÖK'TE EĞİTİM
FAKÜLTELERİ
DEKANLARI TOPLANTISI

09 BAKAN PAKDEMİRLİ YÖK'TE
AKADEMİSYENLERLE
BULUŞTU

12 DEVLETİN KÜLTÜR
POLİTİKALARI VE
UYGULAMALARI

20 TÜRKİYE BURSLARI:
BARİŞ DİASPORASI

23 BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞININ
BİTİMİNİN 100. YILINDA:
BÜTÜN SAVAŞLARA
SON VEREN SAVAŞ MI?

26 ROBOTİK VE OTONOM
SİSTEMLER

31 DOSTLUKLARIN, MİLLETİN
VE HÜSNÜN İNSANI:
MEHMET AKİF

36 CENGİZ AYTMATOV:
GELEN ŞEY CENNET DEĞİL!

42 ESKİŞEHİR OSMANGAZİ
ÜNİVERSİTESİ MAHMUDİYE
ATÇILIK MESLEK
YÜKSEKOKULU

46 BURDUR MEHMET
AKİF ERSOY
ÜNİVERSİTESİ
BÖLGESEL KALKINMA
ODAKLI MİSYON
FARKLILAŞMASI
VE İHTİSASLAŞMASI
PROGRAMI
KAPSAMINDA
YÜRÜTÜLEN
ÇALIŞMALAR

51 YÜKSEKÖĞRETİMDE
ŞEFFAFLIK VE
HESAP VEREBİLİRLİK
KAPSAMINDA
DİPLOMA VE DENKLİK:
DİJİTAL DÖNÜŞÜM

58 SİSTEM YAKLAŞIMIYLA
E-ÖĞRENME

64 ARTVİN ÇORUH
ÜNİVERSİTESİ

68 KONYA GIDA ve
TARIM ÜNİVERSİTESİ

74 NATURE
PLANTS, 2015

- 80 "ORTADOĞU'DA AKADEMİK MİRASI KORUMA PROJESİ" NİN YURTDIŞI PANELLERİ DEVAM EDİYOR
- 82 FİLİPİNLER İLE AKADEMİK İŞ BİRLİĞİ
- 83 "BÖLGESEL İHTİSASLAŞMA" 5 YENİ ÜNİVERSİTE...
- 87 ECZACILIK FAKÜLTELERİ DEKANLAR KONSEYİ TOPLANTISI GERÇEKLEŞTİRİLDİ

- 90 AŞILAR BOZULMADAN HER YERE GÖNDERİLEBİLECEK
- 91 NEW MEXİCO, DÜNYA MÜHENDİSLİK EĞİTİMİ FORUMU
- 92 PROF. DR. SEZA ÖZEN'E DÜNYA BİLİMLER AKADEMİSİ ÖDÜLÜ

- 93 KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ARİTMİ KLİNİĞİ AVRUPA KALP RİTİM DERNEĞİNCE AVRUPA'DA "EĞİTİM KLİNİĞİ" OLARAK SEÇİLDİ...
- 94 SAYILARLA TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİMİ
- 96 YÜKSEKÖĞRETİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM PROJESİ
- 99 BASINDA YÖK

Bakan Selçuk'un Katılımı ile YÖK'te EĞİTİM FAKÜLTELERİ DEKANLARI TOPLANTISI

14 Kasım 2018 / Ankara

Türk yükseköğretim sisteminde çalışmalar, başarılar, sorunların çözümleri, ilgili kurumların yöneticileri ve Sayın Bakanların katılımları ile YÖK'te düzenlenen toplantılarda görüşülmeye devam ediliyor. Yeni YÖK'ün Yükseköğretim ile ilgili politikaları üretirken paydaşlarla karşılıklı işbirliği anlayışına önem veren toplantılarından biri daha gerçekleşti.

Milli Eğitim Bakanı Sayın Prof. Dr. Ziya Selçuk, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında düzenlenen toplantı ile Eğitim Fakültesi Dekanları ve akademisyenlerle bir araya geldi.

Toplantıda Eğitim ve Eğitim Bilimleri Fakültelerinin mevcut durumları, bu fakültelerin yönetici ve akademisyenleri ile etraflıca ele alınıp, eğitim kalitelerinin artırılması ve standartlarının yükseltilmesine ilişkin atılması gereken adımlar görüşüldü. Bu fakültelerimizde bulunan öğretmen yetiştirme programları da bu toplantıda ele alındı.

Toplantıda, MEB ile YÖK arasında öğretmen yetiştirmeye yönelik olarak sürdürülen koordinasyon ve iş birliği kapsamında, “Uygulama Öğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim ve Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Koordinasyon ve İş Birliği Protokolü” imzalandı.

MEB Bakanı Sayın Selçuk’un Konuşmalarından:

MEB ve YÖK’ün yekvücut olarak davranabilme kabiliyeti ve kapasitesinin yükseldiği ve yükseleceği bir dönemdeyiz.

Milli Eğitim Bakanlığının özellikle öğretmen yetiştirme konusunda ihtiyaç duyduğu meseleleri YÖK Başkanı Saraç’ın açık, net, kabul edici bir yaklaşımla beraberce değerlendirme ve rasyonel olanı kararlaştırma gibi iyi niyetli bir yaklaşımı son derece memnuniyet vericidir, bizde bu iyi niyetli yaklaşımı, birlikte yüceltme arzusundayız.

Öğretmen niteliğini artırma çabaları sadece Türkiye’nin değil, bütün dünyanın ihtiyacıdır. Bu konuda çalışmalar yapacağız ve bu süreç içinde ortaya çıkan gelişmeleri de kamuoyu ile paylaşacağız. Hiçbir eğitim sisteminin kalitesi öğretmenin kalitesini aşamaz.

Vizyon 2023 Dokümanı’nın boyutlarından birisi de yükseköğretimle olan bağlantısıdır. Bu kapsamda,

2017-2018 eğitim öğretim yılı verilerine göre eğitim/eğitim bilimleri fakültelerinde istihdam edilen öğretim elemanlarının toplamı 8.850 olup bunların 5.698’i yani yaklaşık üçte ikisi, öğretim üyesidir. Buna göre yükseköğretimde istihdam edilen öğretim üyelerinin yaklaşık %7,5’i, bu fakültelerde istihdam edilmektedir.

yükseköğretime geçiş ve öğretmen yetiştirme mekanizmaları açısından iki boyut bulunmaktadır.

Yükseköğretime geçiş meselesi son derece önemli. Çünkü yükseköğretimin kalitesini belirleyen ana faktörlerden bir tanesi ortaöğretimin kalitesi. Ortaöğretim ne kadar nitelikli olursa yükseköğretimin girdisi de o kadar nitelikli olacaktır. Türk eğitim sisteminin, bel kemiğinin kırıldığı yer, aşıl topuğunun kesildiği yer ortaöğretim. Ortaöğretim eğer düzelmezse bizim sadece yükseköğretime geçişle ilgili sıkıntılarımız söz konusu olmaz, gençliğimizin kültürel kodları, sanatla, sporla ilişkisi gibi kültürel olarak dönüşümümüz de mümkün olmaz. Çünkü gençliği sınavla bloke ettiğimizde, çocuk sınavın

dışında herhangi bir şeyle alakalı olarak düşünme fırsatına sahip değil. Böyle bir gençliğin gelecek tasavvuru açısından da yaşayabileceği sıkıntılar rahatlıkla anlaşılabilir. Yükseköğretime geçişi çok önemsiyoruz ve ama bunu sınavlar üzerinde birtakım mekanizmaları değiştirerek yapmaktan yana değiliz. Bunun bir tabii seyri var, tabii bir zemini var...

Başkan Sayın Saraç'ın Konuşmalarından:

Bugün insanlık, çok bilen, bilgili insanlardan öte, iyi karakterli ve erdemli insanlara ihtiyaç duymaktadır, bunun için de öncelikle çok bilen değil, mesleki değerleri içselleştirmiş öğretmenlere ihtiyacımız var. Eğitimde tutum ve davranışlar, değerler ve yetkinlikler üçlüsünü önemsiyoruz.

Ülkemizde 93 eğitim/egitim bilimleri fakültesi vardır. Ayrıca 44'ü aktif olmak üzere 50 tane de Eğitim Bilimleri Enstitüsü bulunmaktadır. Yükseköğretimdeki mevcut örgün lisans öğrencisinin %9'u, yani 221.530 öğrenci, eğitim/egitim bilimleri fakültelerinde eğitim görmektedir. Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme alanındaki yüksek lisan öğrencisi sayısı, 39.556, doktora öğrencisi ise 6.907'dir. Yani Yükseköğretimde lisansüstü eğitimdeki öğrencilerin %8'i, Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme alanında eğitim görmektedir.

2017-2018 eğitim öğretim yılı verilerine göre eğitim/egitim bilimleri fakültelerinde istihdam edilen öğretim elemanlarının toplamı 8.850 olup bunların 5.698'i yani yaklaşık üçte ikisi, öğretim üyesidir. Buna göre yükseköğretimde istihdam edilen öğretim üyelerinin yaklaşık %7,5'i, bu fakültelerde istihdam edilmektedir. Bu fakültelerdeki lisans programlarında ortalama öğrenci sayısı, öğretim üyesi başına 39; öğretim elemanı başına ise 25'dir. Lisansüstü eğitimde ise öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 7,6'dır.

Diğer taraftan 2017 yılında Eğitim/Eğitim Bilimleri Fakültelerimizdeki 46.669 kontenjan, 2018 yılında 44.411 olarak belirlenmiş, kontenjanlar belli ölçüde azaltılmıştır. Ancak 2017 yılında doluluk oranı %95 iken, 2018 yılında %99,2 olmuş ve doluluk oranları artmıştır. Bu rakamlar Eğitim Fakültelerimiz için kalite eksenli rasyonel bir kontenjan planlaması yapıldığının önemli bir göstergesidir.

Okullardaki öğretmenlik uygulamaları konusunda kurumlar arası işbirliğinin son derece önemsiyoruz.

Bundan sonra da eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme alanında yapacağımız her türlü iyileştirme çalışmasında, MEB ile işbirliğimizin artarak devam edecektir...

“

Öğretmen niteliğini artırma çabaları sadece Türkiye'nin değil, bütün dünyanın ihtiyacıdır. Bu konuda çalışmalar yapacağız ve bu süreç içinde ortaya çıkan gelişmeleri de kamuoyu ile paylaşacağız. Hiçbir eğitim sisteminin kalitesi öğretmenin kalitesini aşamaz.

”

Bakan Pakdemirli YÖK'te AKADEMİSYENLERLE BULUŞTU

28 Kasım 2018 / Ankara

Tarım ve Orman Bakanı Sayın Dr. Bekir Pakdemirli, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında Tarım, Sanayi, Ar-Ge Entegrasyonu konulu toplantıya katıldı ve toplantıda ziraat, orman, veterinerlik ve su ürünleri fakültelerinin dekanları ve akademisyenleri ile buluştu.

Toplantı da tarım, orman ve hayvancılık odaklı strateji ve politikalar ele alındı. Geleceğe yönelik akademik süreç anlamında neler yapılabileceği etraflıca istişare edildi.

Ayrıca ülkemizdeki veteriner, ziraat, orman ve su ürünleri eğitiminin niteliği, mezunların mesleki yeterliliği ve istihdam durumları da görüşüldü.

Başkan Sayın Saraç'ın Konuşmalarından:

Gıda Güvenliği ve Gıda Güvencesi, Gıda Üretimi, İşleme ve Teknolojisi, Su Ürünleri ve Balıkçılık Teknolojisi, Sürdürülebilir Ormanlık ve Tarım, Robotik, Yapay Zeka ve Makine Öğrenmesi, Veri Bilimi (Büyük Veri, Veri Depolama ve Veri Analitiği, Örüntü Tanıma' gibi öncelikli alanlar ile tarıma ve tarım ile ilgili Ar-Ge çalışmalarına ciddi destek verildiğini anlattı. Yüksek teknolojinin sunduğu bütün bu araçlarla tarımda büyük gelişmeler kaydedildiğini ifade etti. Bu alanlardaki eğitimlerde özellikle 'Hassas Tarım çalışmalarını desteklediklerini ifade

ederek, Yükseköğretim Kurulunun önemli bir desteğinin de bu alanın beşeri sermayesi olan öğrencilere verildiğini, bu fakültelerimizi ilk 3'te kazanan öğrencilerimize başarı destekleme bursu verilmekte olduğunu hatırlattı.

Başkan Saraç'ın konuşması aşağıdaki cümlelerle devam etti:

"Ülke olarak geleneksel beslenme biçimini kaybetmek istemiyoruz. Bu bağlamdan olmak üzere Türkiye olarak, tohum politikalarına da bütün dünya gibi ciddi önem veriyoruz. Türkiye, ABD ve Çin'den sonra dünyanın en büyük 3. tohum bankasına sahip devleti olarak ön plana çıkmaktadır. Bu noktada, akademisyenlerimizden tohum bankalarında özellikle ithalat bağımlılığını azaltacak çalışmalar yapmalarını ve tarımsal ürünlerin ıslah çalışmalarının Ar-Ge yatırımlarıyla desteklenmesini bekliyoruz.

Bugün dünyada önemli sorunlardan biri olarak gözüken, tarihin en büyük tohum kıtlığı yaşanıyor. Bir ulusal güvenlik meselesi olarak da tohum bankaları Türkiye açısından stratejik öneme sahiptir. Bir di-

ğer önemli konu, buzul çağından beri en etkin iklim değişikliğiyle karşı karşıya oluşumuzdur. Bütün bunlarla mücadele edecek bilimsel bilgi birikimini ve deneyimini ortaya çıkararak, bu mücadelede etkin bir rol oynamak durumundayız. Bölgesel kalkınmada, tarım alanında misyon verdiğimiz üniversitelerin bu alanlarda da öne çıkmasını bekliyoruz. Kırsal ekonomik yapının ve istihdamın ayrılmaz bir parçası olan hayvancılık sektörü veteriner fakültelerinin yapılanmasında ders programlarında önemli bir yer bulmaktadır ve bu önem dolayısıyla sektörel ekonomi ve hayvansal üretime ilişkin bilimsel çalışmaları son derece önemsemekteyiz. Lisansta olduğu kadar lisansüstü çalışmalarda da yer bulmasına gayret etmekteyiz.”

Yükseköğretimde dijital dönüşüm ve bununla bağlantılı olarak bilgiye ulaşımında dünya üniversitelerinin de özenle üzerinde durduğu “açık bilim” ve “açık erişim” politikaları olarak iki konuyu projelendirdiklerini ifade eden YÖK Başkanı, özellikle seçilen 8 pilot üniversitede öğretim üyeleri ve öğrenciler için doğrudan kamu desteği ile programların başlatılmış olduğu büyük bir proje ile üniversitemizde dijital dönüşüm çalışmaları başlatıldığını vurguladı.

YÖK Başkanı Saraç, ülkemizde işleyen bir açık bilim eko sisteminin sağlıklı bir biçimde ortaya konabilmesi için bu önemli çalışmaları başlattıklarının altını çizerek konuşmasını tamamladı.

Bakan Sayın Dr. Bekir Pakdemirli'nin Konuşmalarından:

Tarım geleceğimiz açısından ülkemizin en önemli savunma sistemidir.

“Bakanlığımız bünyesinde görev yapan birçok çalışmamız ve çok miktarda nitelikli araştırmacımız bulunmakta. Türkiye'nin 4 bir yanında enstitülerimiz, araştırma yetkisi yapan kurumlarımız, büyük bir AR-GE altyapımız, tarım arazilerimiz var. Bu

altyapımız YÖK ve üniversitelerimiz için büyük bir laboratuvar olabilir. Bu konuda üniversitelerimiz ile birlikte doğru netice verecek çalışmalar yapmamız gerekiyor.

Tarımın ve insanlığın geleceğinin bizim genetik kaynağımızın korunmasından geçtiğine vurgu yapan Pakdemirli, koruma ve tescil çalışmalarına kendisiyle birlikte çalışanları olarak çok önem verdiklerini ifade etti.

Gelecek nesillere dair iyi işler yapmanın çalışan ile öğrenci kalitesini artırmaktan geçtiğinin altını çizmek isterim, teori ile pratiğin bir arada yapıldığı bilime önem verilerek çocuklarımızı ilk 15 yılında toprakla haşır-neşir hale getirmeliyiz.

Tarım, orman, su ürünleri ve veterinerlik fakültelerini daha değerli hale getirmeliyiz. Tarım ve hayvancılığın korunması için YÖK ve üniversitelerle protokol yapmaya hazırız. Araştırma enstitülerimiz inanılmaz boyutta gelişmiştir ve siz değerli hocalarımıza kapılarımız açıktır. Değerli hocalarımızın görüşlerini bütün bu alanlarda almak isteriz.

2050'li yıllarda artan nüfus ile birlikte bugünden daha fazla bir talebe karşılık verilmesi gerekecektir, bu talebi karşılamamız için ihtiyaca dayalı bir planlama yapılmasının elzemdir.

DEVLETİN KÜLTÜR POLİTİKALARI VE UYGULAMALARI

✦ **Prof. Dr. A. Halûk Dursun***

Kültür ve sanat alanlarının yönetiminde devletin rolü, üretim ve tüketim süreçlerine dâhil olurken ya da bu süreçleri yönetirken kullandığı siyasi ve idari araçları doğru tespit edebilmek geleceğe yönelik stratejiler geliştirebilmek açısından önem arz etmektedir. Devletin kültür ve sanatın üretimi ve tüketimi aşamalarındaki mesuliyetleri sadece kendi faaliyetleri ile sınırlı değildir. Bu alanlarda üretim yapan gerçek kişiler ile sivil kurumsal yapıların kültür ve sanat ekosistemine katılımları ve katkılarının artırılması, bunu başarabilmek için elinde etkin yönetsel araçları olan devletin kültür alanında ulaşması gereken hedeflerin başında yer almalıdır. Bu nedenle öncelikle uluslararası alanda devletlerin kültürün yönetiminde ne tür roller üstlendiği ve alanın diğer aktörleri ile ne tür ilişki biçimleri inşa ettiğini niteleyen belli başlı modeller hakkında araştırmalar yapılmalıdır. Devletin kültür ve sanat yapılanması içindeki rol ve işlevlerine ilişkin bir düşünsel çerçeve oluşturabilmek için bu araştırmalardan istifade edilmelidir.

---

* Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı

Kamu İdarelerinin Kültür Politikaları Alanında Konumlandırılışına İlişkin Genel Yaklaşımlar

Bazı ülkelerde kültür ve sanat alanlarında devlet “kolaylaştırıcı” rolünü üstlenmektedir. Bu tür yapılanmalarda devlet belirli sanat formlarını desteklemekten çok topyekûn çeşitlilik ve yaratıcılık ortamının geliştirilmesini hedefler ve özellikle kar amacı gütmeyen, amatör sanat uğraşları ile güzel sanatlar alanlarının ilerlemesine çaba harcar. Kolaylaştırıcı devlet ABD’de hâkim olan bir modeldir. Bu modelin oluşumunda Amerika’da kültür ve sanat alanında hâkim iki geleneğin etkisi vardır: Hayırseverlik (kültür ve sanata kişisel bağış yoluyla) ve baskın serbest piyasa ekonomisi... Devlet kültür ve sanat faaliyetlerini büyük oranda bu alanlarda bağış yapan kişilere, şirketlere ve vakıflara vergi indirimleri getirerek destekler. Kamu kültür ve sanat sektörüne doğrudan etki etmez. Ayrıca belirli kültür ve sanat dallarına yönelik, standartları belirlenmiş bir fonlama mekanizması da yoktur.

Bazı ülkelerde de devlet “patron” rolünü üstlenir. Devlet kültür ve sanat kurumlarına verilecek desteğin miktarını kendisi belirler ve bu desteğin mekanizmasını bizzat oluşturur. Ancak bu modelde devlet ve kurumları hangi kuruluşların destekleneceğine karar vermez. Bunu üyelerini kendisinin atadığı bağımsız kurullar yoluyla yapar. Kurul üyelerinin siyasi konjonktüre ve belli çıkar ilişkilerine göre karar vermemesi ve devletin her bir kültür ve sanat kurumuna eşit mesafede durmasını temin etmesi vazgeçilmez şarttır. Bu modelde kültür ve sanat etkinliklerinin finansmanı karma bir mekanizma ile sağlanır: Gişe gelirleri, kişisel ve kurumsal bağışlar ve patron devletin bağımsız değerlendirme kurullarınca belirlenen miktardaki fonlamalar... Bu modelin en tipik örneği İngiltere’de işlemeye devam etmektedir. Bu modelde devlet, kültür ve sanat alanındaki üretime doğrudan müdahale etmemekle birlikte, bu sektörlerin iyileştirilmesini ve geliştirilmesini sağlar.

Bazı devletler ise kültür ve sanat faaliyetlerini kültür bakanlıkları ya da eşdeğeri idari yapılar yoluyla finanse eder ve yönlendirir. Bu tür yapılarda ise devlet “mimar” olarak nitelendirilebilir. Sanatçılar ya da sanat kurumlarının desteklenmesine ilişkin kararları bürokratlar alır ya da oluşturulan değerlendirme kurullarında bürokratlar üye olarak yer alır. Mimar devlet kültür ve sanatı sosyal refah devleti refleksleriyle destekler. Desteğin önceliği, bu alanlardaki mesleki-sanatsal standartları yükseltmek değil toplumsal ihtiyaçları karşılamaktır. Sanatçının ve sanat kurumlarının genel ekonomik durumu ve gelir kaynakları belli ölçüde devlet finansmanına bağlıdır. 20 yüzyılda Batı Avrupa’daki bazı sosyal demokrat hükümetler özellikle II. Dünya savaşıdan sonra bu rolü benimsemişlerdir.

Kültür ve sanat alanındaki üretimin bütün araçlarının kontrolünün devletin ve onun çeşitli kurumlarının elinde olduğu yapılanmaya ise bir tür “mühendislik” rolü atfedilebilir. Bu durumda devlet sanatsal üretim süreçlerinin verimliliği ve kapasitesini değil sadece politik önceliklerini karşılayan sanatsal ve kültürel üretimi destekler. Öncelik sanatsal incelik değil siyasal öğretilerdir. Eski Sovyet rejiminin kültür politikalarında mühendis devletin rolü çok belirgindir.

Devletlerin kültür ve sanat alanları içinde veya yanındaki konumlanışı kabaca ve en kısa yoldan bu şekilde tasnif edildiğinde Türkiye’nin de aralarında bulunduğu bazı ülkelerde karma yönetim yaklaşımlarının mevcut olduğu görülmektedir. Son yıllarda ülkemizin siyasi önceliklerinin değişmesi ve devlet-vatandaş ilişkisinin yeni bir anlayışla ele alınmasına bağlı olarak “mühendislik” yaklaşımının terkedilmeye başlandığı yukarıda yaptığımız kaba tasnife göre devletin, ağırlıklı olarak “mimar” rolünden “patronluk” işlevine doğru evirildiği de ifade edilebilir.

Ülkemizde devlet kültür ve sanat alanlarının yönetiminde hem “mühendis”, hem “mimar” hem de -kısıtlı da olsa- “patron” gibi hareket etmektedir.

Türkiye’de Kültür Politikalarına Yönelik Yeni Yaklaşımlar

Kültür ve sanat alanlarının idaresi noktasında ülkemizin en önde gelen kurumu olan Kültür ve Turizm Bakanlığının temel olarak yardımcı, standart getirci, denetleyici ve kolaylaştırıcı misyonunu üstlenmesi; kültürel üretimin tüm alanlarını kucaklayan bütünlükçü bir bakış açısını ve üretim odaklı bir yönetim yaklaşımını benimsemesinin Türk kültür ve sanatını uluslararası alan da dâhil olmak üzere daha üst noktalara taşıyacağı muhakkaktır.

Bu noktada 03-05 Mart 2017 tarihlerinde gerçekleştirilen III. Millî Kültür Şûrası’nın Kültür Politikaları Komisyonu kararları da önem arz etmektedir. Zira bu komisyonun “Kültür politikası hedeflerinin başarısını ölçmeye yarayacak nicel ve nitel göstergeler oluşturulmalı ve alınan sonuçlara göre benimsenen politikanın başarısı değerlendirilerek periyodik düzeltme ve gözden geçirmeler gerçekleştirilmelidir.” kararı alana ait verilerin toplanması, işlenmesi, değerlendirilmesi ve yeni stratejiler üretme de dayanak olarak kullanılmasının önemini bir kez daha vurgulamıştır.

Günümüzde ülkemizde kültür ve sanat yönetimindeki önemli sorunlardan biri de bu alanda yurt içi ve yurt dışında çeşitli çalışmalar gerçekleştiren kamu kurum ve kuruluşlarının yürüttüğü faaliyetlerin dağınıklık arz etmesi ve bu kurumlar arasında somut bir koordinasyon mekanizmasının olmamasıydı. Bu eksiklik 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkartılan çeşitli genelge ve kararnamelerle Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ve bağlı kuruluşları (Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi ve Atatürk Kültür Merkezi), Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı’nın (YTB) Kültür ve Turizm Bakanlığının bağlı ya da ilgili kuruluşu haline getirilmesi ile büyük ölçüde giderilmiştir. Ancak Kültür ve Turizm Bakanlığı ile bağlı ve ilgili kuruluşlarının Dış İşleri

Bakanlığı (Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İşler Genel Müdürlüğü/Kültür İşleri Genel Müdür Yardımcılığı, Yurtdışı Tanıtım Genel Müdür Yardımcılığı ve Kültürel Diplomasi Genel Müdür Yardımcılığı), Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY), Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK), Cumhurbaşkanlığı, Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı, Maarif Vakfı ve UNESCO Türkiye Millî Komisyonu gibi kültürel faaliyetler yürüten kuruluşlar ile Diyanet İşleri Başkanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı gibi diğer kurumlarla daha etkin eşgüdümünün sağlanması gerekmektedir. Bu tür bir eşgüdümün inşa edilmesi yurt içi ve yurt dışında çeşitli alanlarda mükerrer ya da benzeşen etkinliklerin yapılmamasını temin edecek; emek, zaman ve mali kaynağın tasarruflu kullanımına imkân tanıyacaktır.

Son dönemde yaşanan önemli gelişmelerden biri de Cumhurbaşkanlığımız bünyesinde Kültür ve Sanat

Günümüzde ülkemizde kültür ve sanat yönetimindeki önemli sorunlardan biri de bu alanda yurt içi ve yurt dışında çeşitli çalışmalar gerçekleştiren kamu kurum ve kuruluşlarının yürüttüğü faaliyetlerin dağınıklık arz etmesi ve bu kurumlar arasında somut bir koordinasyon mekanizmasının olmamasıydı. Bu eksiklik 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkartılan çeşitli genelge ve kararnamelerle Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ve bağlı kuruluşları, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı’nın (YTB) Kültür ve Turizm Bakanlığının bağlı ya da ilgili kuruluşu haline getirilmesi ile büyük ölçüde giderilmiştir.

Politikaları Kurulunun tesis edilmiş olmasıdır. Kültür ve sanat alanında yürütülen faaliyetler ve icraatlar hakkında değerlendirmelerde bulunmak, yeni proje ve faaliyet önerileri getirmek ve kültür alanındaki önemli hususları gündeme taşımak üzere çalışmalar gerçekleştirecek Kültür ve Turizm Bakanlığı ile eşgüdümlü olarak çalışacak bu kurulun doğrudan Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak faaliyet gösteriyor olması önemli kültür meseleleri ile ilgili hızlı ve etkin adımlar atılması yolunda önemli katkı sağlayacaktır.

Öte yandan 03-05 Mart 2017 tarihlerinde gerçekleştirilen III. Millî Kültür Şûrasını çok güçlü bir iradeyle sahiplenen Sayın Cumhurbaşkanımızın yüklediği sorumlulukla Kültür ve Turizm Bakanlığı Şûranın açtığı ve genişlettiği bu yolu özenle takip etmektedir.

Ortak Kültür ve Tarih Bilincinin Yeşermesi

Anadolu toprakları, binlerce yıllık tarih çizgisinde yer alan tüm kültür ve medeniyet katmanlarının sahibidir. Bu topraklar, 12 bin yıllık insanlık birikimini tek bir potada öylesine yoğurmuştur ki bu devasa birikimi bileşenlerine ayırmak imkânsızdır. İrk, dil, mezhep, renk, köken farklılıklarının içinde eridiği tarihsel havza, Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerine kurulduğu büyük kültür ve medeniyet coğrafyasıdır. Anadolu, kültürel birikimi ile Türkiye toplumunu bir araya getiren bir ortak paydadır. Türk milletinin tarihi süreç içinde Anadolu toprakları üzerinde oluşturduğu maddi ve manevi değerler, etnik ve dini kökenleri ne olursa olsun burada yaşayan tüm toplulukları bir arada tutan, birbirine bağlayan ve kaynaştıran birer mayadır. Bu bağlamda Kültür ve Turizm Bakanlığı özellikle yeni nesillerin dimağlarında Anadolu'nun birleştirici değerlerinin kökleşmesine katkıda bulunmak üzere 5 Ocak 2019 tarihinde Çanakkale ilimizde "Çanakkale'de Tarih Çalıştayı" adlı etkinlikle başlayan ve ikincisi 2019 yılı Şubat ayında Mardin'de düzenlenecek olan bir dizi etkinlik gerçekleştirecektir. "Anadolu Kültür Birliği" teması

altında Türkiye'nin farklı köşelerinde gençleri merkeze alacak şekilde hazırlanan bu kültürel etkinliklerin Anadolu gençliği için bir buluşma ve fikren kaynaşma vesilesi olması planlanmaktadır.

Bu amaçlara hizmet etmek üzere Horasan, Malazgirt ve Ahlat gibi yerleri merkeze alan kültürel faaliyetler planlanacak, ortak hikâyeleri ve kahramanları içinde barındıran edebi eserlerin ortak mirasın birer meyvesi olduğu vurgusu yapılarak ortak kültür bilinci oluşturulmasına katkıda bulunacaktır.

Bu noktada ülkemizin dört bir yanında kurulan kıymetli üniversitelerimizdeki öğrenciler ve öğretim görevlilerin de çeşitli vesilelerle bir araya gelmeleri, fikir teatisinde bulunmaları ve birbirlerini daha yakından tanımalarını sağlayacak etkinlikler de tertip edilecektir. Ülkemizin farklı köşelerinde kurulan bu kıymetli yükseköğretim kurumlarının araştırmacılarımıza ve bilim adamlarımıza ilmi çalışmalar yapmaları için imkân tanıyor olmaları ve onları istihdam etmeleri elbette çok önemlidir. Ancak bu üniversitelerimizin ilmen ve fikren yerel sınırlar içinde kalmamaları, kendilerini bir "öteki" algısı oluşmasına mahal verecek şekilde zihnen konumlandırmamaları ve ülke sathı ile yurt dışına açılmaları gerekmektedir. Tüm bölgelerdeki üniversitelerimizin buldukları bölgeye ilişkin çalışmalar yapmak yanında ortak dil, kültür ve tarih bilincinin vuku bulmasına katkı sağlayacak ve evrensel düzeyde ilmi üretim yapacak kapasiteye ulaşması için gerekli adımlar atılmasına yönelik ortak çalışmalar planlanacaktır.

Geleceğimiz olan gençlerle daha yakın olunmalı ve doğrudan iletişim kurulmalıdır. Bu nedenle Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın gelecekteki bütün faaliyetlerinde hedef kitlenin gençler olması ve sık sık gençlerin fikirlerine başvurulması önemli bir hedef olarak tespit edilmiştir.

Başta gençlerimiz olmak üzere Anadolu coğrafyasında yaşayan tüm bireylerde bu coğrafyaya

ilişkin bir ortak kültür ve tarih bilinci oluşturma amaçlı çalışmalar dâhilinde yeni müzeler ve tarihi alanların oluşturulması ve mevcutların niteliklerinin arttırılmasının büyük katkıları sağlayacağına farkında olarak 2014 yılında kurulmuş olan Çanak-kale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığına ek olarak; Sarıkamış ve Kafkas Cephesi ile Söğüt-Bilecik-Bursa Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu Tarihi Alan Başkanlıklarının kurulması hedeflenmektedir. Bunlar dışında İstanbul Tarihi Alan Başkanlığı ve Göreme Bölgesi Tarihi Alan Başkanlığı'nın kurulması konusunda da çalışmalar yürütülmektedir. Ayrıca, Polatlı-Afyon, Ahlat ve Diyarbakır'da da tarihi alan başkanlıklarının oluşturulması konusunda adım atılması planlanmaktadır.

Kültür ve Sanat Ortamının Demokratikleştirilmesi

Bu yüzyılın ilk yıllarına kadar yürütülen tek tip ideoloji merkezli, dayatmacı ve vesayetçi sınırlamalar olmaksızın; tarihiyle dost, toplumun tüm katmanlarına hitap eden, çeşitliliği kucaklayan ve geleceği kuran kültür politikalarının geliştirilmesi önem taşımaktadır. Öte yandan demokrasi odaklı kültür politikasının öncelikli hedefi kültürel ifadelerin çeşitliliğini desteklemek olmalıdır. Anadolu coğrafyasının büyük bir çeşitlilik gösteren somut ve somut olmayan kültürel mirasının bütünüyle korunması, bilinmesi, yorumlanabilmesi sağlanmalı ve bu kaynaklara erişim güçlendirilmelidir.

Kültür politikalarının uygulanmasında en temel unsur, benimsenen politikaların arkasındaki felsefe ve bakışın doğru ve net bir şekilde tespit edilmesidir. Bu anlamda yeni uygulamaya alınacak kültür politikaları tek taraflı olmamalı ve var olan kültürel birikim de göz ardı edilmeksizin hayata geçirilmelidir.

Kültürel Diplomasi Hamlesi

Türkiye, kültür havzasında yer alan Balkanlar, Orta Doğu, Kafkasya ve Orta Asya ile birlikte çevre coğ-

rafyalar olarak nitelendirilebilecek Avrupa ve Afrika başta olmak üzere dünyanın birçok bölgesinde eğitim kurumları, iktisadi yatırımlar, insani ve teknik yardımlar ve kültürel faaliyetler yoluyla etkin bir kültürel diplomasi yürütmeye gayret göstermektedir. Özellikle yurt dışında gerçekleştirilen kültürel ve sanatsal faaliyetler Türkiye'nin kültür, sanat ve edebiyatının gücü, zenginliği ve çeşitliliğiyle uluslararası kamuoyu nezdinde olumlu bir imaj edinmesine yaptığı katkıyla önemli birer kültürel diplomasi aracı olarak dikkat çekmektedir. Bu çerçevede Kültür ve Turizm Bakanlığı Londra, Berlin, Paris, New York, Pekin, Tokyo ve Moskova gibi dünyanın önde gelen kültür ve sanat şehirlerinde Türkiye hakkındaki bazı yerleşik kabulleri sorgulatma, ülkemize yönelik genel algı ve kültür, sanat ve edebiyatımıza ilişkin yeni düşünce eşikleri oluşturma ve evrensel kültüre ülkemizin geçmişte yaptığı katkılarının ve gelecekte sağlayacağı muhtemel kazanımların altını çizme yetisi ve gücüne sahip büyük Türk kültür ve sanat sergileri düzenleyecektir.

Kültürel diplomasi hamlesi çerçevesinde; Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ve Yunus Emre Enstitüsü'nün yurt dışında gerçekleştirmiş olduğu çalışmalar ile kültürel varlıkların ihyasına yönelik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi; bu faaliyetlerin ilgili kamuoylarında sürdürülebilir etkiler bırakmasının sağlanması ve aynı zamanda faaliyet yürütülen coğrafyalardaki vatandaş ve soydaşlarımızın dil, kültür ve tarih bilinçlerinin gelişmesine katkıda bulunulması için ilgili kurumların faaliyetleri gözden geçirilecek ve elde edilen faydayı arttırmaya yönelik bir anlayışla faaliyet ve eylemler yeniden ele alınacaktır.

Ortak Dil Bilinci ve Yaşayan Türkçe

Tarih şuuruna ek olarak gençlerimiz arasında Türk diline karşı bir bilinç ve duyarlılık hissiyatı oluşturmamız da kültürümüzün inkişafı bakımından önemlidir. Bu çerçevede Bakanlığımız kitle iletişim araçlarında özellikle de son dönemde sosyal med-

yada Türkçe'nin yanlış ve özensiz kullanımı, iş yeri adlarında Türkçe'nin kullanımı, Türkçe'nin bilim dili olarak kullanımı, Türkçe öğretimi ve öğrenimi ile yeterli sayıda ve nitelikli Türkçe öğretmeni yetiştirilmesi ve yabancı dillerin ve sözcüklerin Türkçe üzerindeki etkileri gibi konularda daha etkin bir rol edinecektir. Türkçenin bağımsız bir dil olarak varlığını sürdürmesi ve yaşayan bir dil olarak zenginleşmesinin temin edilmesi için dilin kendinin yeniden üretmesinin sağlanması ve bunun önündeki düşünce kısıtlarının ortadan kaldırılması, günün şartlarını da takip ederek yeni sözcük ve kavramların türetilmesi ve dilimize nüfuz eden - özellikle bilim ve teknoloji alanındaki - yabancı dil kökenli sözcüklere Türkçe karşılıklar bulunmasına yönelik çalışmalar da yoğunlaştırılacaktır. Ana dilimiz konusunda bireysel ve toplumsal bilinç ve duyarlılık oluşturulması için Bakanlığımızca çeşitli kültürel ve bilimsel faaliyetler de tertiplenecektir.

Teknoloji ve İletişim Çağında Gençler ve Kültür

Sosyal medya kullanımında ilk sıralarda yer alan ülkemizin, dijital alanlardaki kültür üretimi ve erişimi konusunda standart koyucu bir rol edinmesini hedeflemek gerekmektedir. Öte yandan donanım, program ve tasarım üreticileriyle kültürel çeşitlilik ve zenginliğimize ön plana çıkarmaya yönelik içerik üretenleri bir araya getirecek fırsat ve platformlar meydana getirilmesi ve dijital deneylere zemin hazırlayacak ortam, mekân ve olanakların oluşturulması hedefleri Şûra kararlarıyla da bağlantılı olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın strateji belgelerinde kendine yer bulmuştur.

Fikri hakların korunmasına yönelik tedbirlerin alınması da gerekir. Bu önceliklerden hareketle fikri mülkiyet ve ilgili hakların, dijital ortamlar da dâhil her alanda güvence altına alınması; düzenleme ve denetimler için gerekli alt yapı ve mekanizmaların oluşturulması; kütüphanelerde bulunan ve yeni çıkan tüm kitap ve basılı eserlerin dijital kaydının

Tarih şuuruna ek olarak gençlerimiz arasında Türk diline karşı bir bilinç ve duyarlılık hissiyatı oluşturmamız da kültürümüzün inkişafı bakımından önemlidir. Bu çerçevede Bakanlığımız kitle iletişim araçlarında özellikle de son dönemde sosyal medyada Türkçe'nin yanlış ve özensiz kullanımı, iş yeri adlarında Türkçe'nin kullanımı, Türkçe'nin bilim dili olarak kullanımı, Türkçe öğretimi ve öğrenimi ile yeterli sayıda ve nitelikli Türkçe öğretmeni yetiştirilmesi ve yabancı dillerin ve sözcüklerin Türkçe üzerindeki etkileri gibi konularda daha etkin bir rol edinecektir.

bir araya getirilerek basılı malzeme envanteri hazırlanması; dijital ortamdaki kültürel envanterlerin oluşturulması, bunlar hakkında interaktif bilgilendirme ve eğitim amaçlı erişim olanağı sağlanmasına yönelik çalışmalar da gerçekleştirilecektir. Ek olarak kültürel içerikli arama motorlarında ve benzer erişim mekanizmalarına kolay, doğru ve hızlı şekilde erişim sağlanması; ilgili içerik, indeksleme, referanslarına tavsiye yapı ve algoritmalarına uygun adil sistemler geliştirilmesi yeni dönem kültür politikalarının hedefleri arasında değerlendirilmektedir. Dijital okuryazarlık, dijital yaratıcılık, erişimin temel hak olması, uluslararası ticaret sözleşmelerinde dijital alan için de adil bir arz ve talebin oluşturulmasını sağlayacak hükümlere dikkat edilmesi, ülke içinde ortaya çıkan ürünlerin rekabet şansını yitirmeden uluslararası dolaşıma çıkma imkânına sahip olması gibi konuların da kültür politikalarının özel hedefleri arasına girmesi temin edilecektir.

Teknolojik gelişme, değişim ve dönüşümün ortaya çıkardığı sonuçların giderek insan hayatının tam merkezine oturuyor olması ve bireylerin bu sonuçlara uyum sağlayabilmek için eskiye oranla çok daha fazla zaman harcıyor olmaları hem teknik sahada hem de günlük yaşamda yeni iletişim biçimlerini idame ettirebilmek için yepyeni kelime ve kavramlara ihtiyaç duyulmasına neden olmaktadır.

Bu nedenle ihtiyaç duyulan kelime ve kavramların Türkçe karşılıklarını geliştirmek amacıyla farklı uzmanlık alanlarının oluşturulması vizyonu da yeni dönem kültür politikalarının bir bileşeni olarak ele alınmaktadır.

Şehir, Şehirleşme ve Kültür

Teknolojideki hızlı değişim ve dönüşümle birlikte günümüzde toplumsal yaşayışı en derinden etkileyen bir diğer olgu da şehirleşmedir. Hızlı ve yoğun şehirleşme bireyler ve toplumlar için sosyal ve iktisadi alanda çok çeşitli fırsatlar sunduğu gibi farklı tehditleri de beraberinde getirmektedir. Kültür varlıkları yönetimi alanı da hızlı ve plansız şehirleşmenin yarattığı birçok sorundan etkilenmekte, Anadolu topraklarının zengin ve eşsiz kültürel varlık rezervlerini korumak daha karmaşık ve uzmanlık gerektiren bir iş haline gelmektedir. Bu nedenle özellikle tarihi eserlerin yoğunluklu olarak bulunduğu yerlerdeki şehir planlamasında ve şehirlerin genel estetiği ile mimari dokusunun korunmasına yönelik çalışmalarda Kültür ve Turizm Bakanlığı başta olmak üzere kültür ve sanat alanlarında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların söz sahibi olmasının sağlanması gerekmektedir. Yine Şûra kararları paralelinde Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın şehirlerde kültürel hayatın gelişmesi, şehirlerin kültürel hafızasının güçlendirilmesi, tüm kültür sanat paydaşlarının bir araya geldiği ve yerelde temellenen çok paydaşlı bir yönetim yaklaşımının edinilmesi ve sürdürülebilir kalkınma ile sanat ve kültür ilişkisinin kurulduğu bir yerel kültür yönetimi modelinin benimsenmesi yeni dönem kültür politikası yaklaşımlarının önemle üzerinde duracağı hedefler arasında saptanmıştır. Bu bağlamda, şehirlerde Kültür ve Turizm Bakanlığının yerel birimleri, il özel idareleri ve belediyelerin kültür sanat müdürlükleri gibi kamu aktörleri ile sivil toplum ve özel sektör kültür ve sanat aktörlerinin işbirliği ve eşgüdümü ile şehir odaklı kültür-sanat planlarının yapılması da sağlanmalıdır.

Şehir ve kültürün bir medeniyet unsuru olarak önemini vurgulamak da kültürel faaliyetler yürüten kurum ve kuruluşların öncelikli amaçlarından biri olmalıdır. Bu çerçevede 2014 yılından bu yana Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından "Şehir -İnsan Medeniyet Köprüsü: Örnek Kişilikler Projesi" yürütülmektedir. Bu projeye toplumsal gelişme ve kültürel değişimler karşısında geleneksel kültürden ve geçmişe yönelik referanslardan giderek uzaklaşan yeni nesillere kültürün kaynakları ve bu kültürün temsil ve tanıtımında önemli roller üstlenmiş örnek kişiliklerin tanıtılması hedeflenmektedir. Örnek olarak seçilen kişiliklerin ortak özellikleri, geleneksel kültürle gelecek arasında bağ kurabilen, bu konudaki çalışmalarıyla öne çıkan, doğu-batı, devlet-millet özelliklerini yansıtmaya yeteneği olan şehirli şahsiyetler olmalarıdır. Hukuk, tarih, edebiyat, mimari, estetik, güzel sanatlar, inanç, Anadoluçuluk, millî kültür konularındaki hassasiyetleriyle bilinen güzide şahsiyetlerden Ahmed Süheyl Ünver, Ali Fuad Başgil, Ekrem Hakkı Ayverdi, Fethi Gemuhluoğlu ve Mâhir İz'in genç nesillere tanıtılmasına yönelik etkinlikler projenin ilk ayağını oluşturmuştur. Projenin ikinci aşamasında ise Nurettin Topçu, Münir Nurettin Selçuk, Turgut Cansever, Halit Refiğ, ve Sâmîha Ayverdi ile ilgili yayınlar yapılması ve bu önde gelen kişiliklerin çeşitli etkinliklerle gençlere tanıtılması sağlanacaktır. Çok önemli birer mütefekkir ve sanatçı olarak ortak kültürümüze yaptıkları katkılar ve ortaya koydukları eserler ile gelecek nesillerin kültür ve sanat alanında yetkin ürünler ortaya koymaları konusunda birer ilham kaynağı olmaları için çaba harcanacaktır.

Kültürel ve Sanatsal Üretimin Teşviki

Kültür ve sanatı ülke ekonomisine hatırı sayılır bir katkı sağlayan alanlara dönüştürmek, bu alanlarda üretim yapanlarla ilgili mesleki standartlar ile hukuki altyapıyı oluşturmak ve kaliteli ürünlerin dışa açılması yoluyla ülke tanıtımına ve ihracatına katkıda bulunmak kültür endüstrileri alanında uluslara-

rası alanda yaşanan gelişmeler ve değişimlerin bir gereğidir. Bu nedenle; kültür endüstrileri ve -zanaatlar için katma değer yaratan tasarım da dahil olmak üzere- bir bütün olarak yaratıcı ekonominin doğrudan teşvikler ve vergi kolaylıklarıyla desteklenmesi, ulusal ve uluslararası dağıtım kanallarının oluşturulması ve mevcutların yaygınlaştırılması, bu alanda yenilikçi üretimler yapan KOBİ ve “start-up”ların desteklenmesi, bankacılık sektörünün kültür girişimlerine kredi imkânları sağlamaya yönelik yeni ürünler geliştirmek üzere bilgilendirilmesi ve yürürlükte olan 5225 Sayılı Kültür Girişimleri ve Yatırımları Kanunu’na (2004) işlerlik kazandırılması için gerekli alt yapının hazırlanması mesafe alınması gereken hususlar arasında kabul edilmektedir.

Bu çerçevede genç sanatçılara, disiplinlerarası eserlere ve sanatsal hareketliliğe (konuk sanatçı programlarına katılım, sanatçılar arası uluslararası buluşma ve atölyeler vb.) özgü yeni destek türleri oluşturulmasına yönelik çalışmalar başlatılacaktır.

Kültür ve sanat alanlarındaki nitelikli üretimin temini ve bunu gerçekleştirecek sanatçıların yetiştirilebilmesi için her düzeydeki sanat eğitiminde Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığının işbirliği esastır. Destekleyici çalışmalar olarak; kültürel ve sanatsal etkinliklerin her yerde erişilebilir olmasının sağlanması, bireylerin sanatsal ve kültürel üretime katılması için ilköğretimden başlayarak eğitimin her kademesinde bireyin sanatsal ve kültürel araçlarla kendisini ifade etmesinin öneminin vurgulanması, kültürel okur-yazarlığın geliştirilmesi, başta TRT olmak üzere tüm medya kuruluşlarının yayınlarında sanat ve kültüre daha fazla yer vermesinin teşvik edilmesi de üstlenilmesi gereken görevler arasında yer almaktadır.

Bir Politika Alanı Olarak Kültür ve Kültür Alanındaki Akademik Üretim

Kültürel ve sanatsal üretimin nitelik ve niceliğinin arttırılmasına yönelik eğitim çalışmalarının yanın-

da kültür ve sanatın en az enerji, sağlık, sanayi, ticaret kadar önemli bir politika alanı olduğuna dair bilincin arttırılması; vatandaşlar ve akademik çalışmalar yapanlar arasında kültürün bir politika alanı olarak benimsenmesi; öte yandan kültür yönetimi ve politikaları ile ilgili olarak ülkemizde çok kısıtlı bir alanda ve kısıtlı sayıdaki akademisyen ve araştırmacı tarafından gerçekleştirilen bilimsel çalışmaların sayı ve niteliklerinin arttırılması gerekir. Bu nedenle bir an önce kültür politikaları ve kültür yönetimi alanlarında eğitim veren programların Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı tarafından kabul edilen bilim dalları arasında yer almasının ve üniversitelerde sanat ve kültür yönetimi ile kültür politikası bölümlerinin açılmasının sağlanması için YÖK ve ilgili kurumlar nezdinde girişimlerde bulunulması önem arz etmektedir.

Çok bileşenli ve bol aktörlü yapılar olan kültür ve sanat alanlarında üretimin niteliğinin geliştirilmesi ve kamusal alanda bu ürünlere çok farklı mekânlar da ve çok çeşitli araçlarla erişimin temin edilmesi entelektüel birikime dayalı incelikli bir planlama sürecini gerektirir. Bu nedenle kültür önemli bir politika alanı olarak ele alınmalı ve bu alana ilişkin politika yapım süreçleri ve araçları üzerine üniversiteler ve ilgili kamu kurumları tarafından daha fazla sayıda araştırma ve inceleme gerçekleştirilmelidir. Kültürün Türkiye’de bir politika alanı olarak tekâmülü ancak kültür yönetimi ve kültür politikalarının daha fazla sayıda akademik çalışmaya ve ciddi bilimsel araştırmalara konu edilmesiyle mümkün olabilecektir. Kültür politikalarına ilişkin uluslararası sahadaki gelişmeler hakkında malumat edinilebilmesi, bu konularda uygulama ve araştırma konusunda mesafe kaydetmiş ülkelerle mukayeseler yapılabilmesi ve ilgili kurum ve kuruluşlardaki yöneticiler ya da bürokratlar ile siyasi aktörlere yeni politika ve yaklaşımlar üretme konusunda yol gösterici ya da destekçi olunabilmesi için kültür politikaları alanındaki akademik çabanın daha da yoğunlaştırılması hayati önem taşımaktadır.

Türkiye Bursları: **BARIŞ DIASPORASI**

✍ Abdullah Eren *

Türkiye'nin eğitim yoluyla, diğer tüm ülkelerle ortak ve insan temelli bir gelecek kurma hedeflerinde daha şimdiden kat ettiği anlamlı mesafe, bireysel kariyer planlarıyla dayanışmacı bir uluslararası toplum idealinin birbirlerine tezat teşkil etmeyeceklerini göstermeye çalışmaktadır.

---

* Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı

Yükseköğrenimin bir amacı, belirlenen millî hedefler doğrultusunda ihtiyaç duyulan insan kaynağını yetiştirmekse, diğer bir amacı da, dünyamıza değer katacak bireylerin yetişmesine destek olmaktır. Bilhassa günümüz şartlarında, bu iki amaç birbirinden ayrı düşünülemez.

Bugün dünyanın herhangi bir bölgesinde alınan kararların, yapılan buluşların, söylenen sözlerin ve hatta yayılan hastalıkların dünyanın bütününe etki etmemesi söz konusu değilse, aynı şekilde bir ülkedeki tedrisat ve o tedrisattan geçen öğrenciler de dünya genelinde her türlü gelişmede yüksek etki sahibi olacağı bir gerçektir.

“

2012 yılında hayata geçirilen “Türkiye Bursları” programıyla, her sene 160’a yakın ülkeden gelen 5 bin uluslararası öğrenci ülkemiz üniversitelerinde birlikte ders görürken, aynı zamanda geleceğe yönelik somut bir birliktelik duygusunu da edinmekte; sosyal ve donanımlı bireyler hâline geldikleri mekânların aynılığı, onların geleceğimiz hakkındaki ideallerini de olumlu yönde etkileşime sokmaktadır.

”

Türkiye’nin 1992’de sistemleştirip 2012 yılı itibariyle profesyonel hâle getirdiği uluslararası öğrenci hareketliliği uygulamaları, dünya üzerinde birçok farklı müfredat ve rasyonelitenin imbiğinden süzülen öğrencileri ve onların düşüncelerini, birbirlerine olabildiğince yakınlaştırmak amacını taşımaktadır. 2012 yılında hayata geçirilen “Türkiye Bursları”

programıyla, her sene 160’a yakın ülkeden gelen 5 bin uluslararası öğrenci ülkemiz üniversitelerinde birlikte ders görürken, aynı zamanda geleceğe yönelik somut bir birliktelik duygusunu da edinmekte; sosyal ve donanımlı bireyler hâline geldikleri mekânların aynılığı, onların geleceğimiz hakkındaki ideallerini de olumlu yönde etkileşime sokmaktadır.

Türkiye'nin, yeryüzündeki genç nüfusun yükseköğrenim ihtiyacının karşılanmasına kendi imkânları çerçevesinde verdiği desteği temsil eden Türkiye Bursları programının, ülkemizin diaspora politikalarından sorumlu Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nca (YTB) yürütülmesi, konuya atfedilen önemi göstermektedir. Geniş bir diaspora anlayışıyla yeryüzünün hemen her noktasında faaliyet gösteren YTB, bu ülkelerin eğitilmiş insan-gücü ihtiyaçlarını karşılamaya destek olmanın yanı sıra, yolu Türkiye'de kesilmiş öğrencilerinin, mezuniyetlerinden sonra bir "barış diasporası" oluşturmalarını da arzu etmektedir. Bu amaçla, 17 bini Türkiye Bursusu olmak üzere, Türk üniversitelerinde okuyan 130 bin uluslararası öğrenci Başkanlığımızın desteğiyle formal, non-formal ve informal eğitimin tüm imkânlarından faydalanarak, kendi ülkeleri arasındaki bugünün ve geleceğin ortaklıklarını da kurmaktadır.

Üniversite yerleştirmesini de kapsayan burs programlarından birini teşkil eden Türkiye Bursları, ülkemiz kurum ve kuruluşları arasındaki koordinasyonun da güzel bir örneğini sergilemektedir. Özellikle Türkiye Bursları programında YTB ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) arasında var olan işbirliği, Türk üniversitelerinin uluslararasılaşmasının en önemli koşullarından olan uluslararası öğrenci hareketliliğinin faydalarının hem üniversitemiz hem de misafir öğrencilerimiz için azamî düzeye çıkmasını sağlamaktadır. Kurumlarımız arasındaki işbirliği sayesinde üniversitemiz akademik ve sosyal yönden uluslararası öğrenciler için daha cazip hâle geldikçe, bunun Türk öğrenciler için de büyük faydaları olacaktır.

Bugün ülkemiz üniversitelerinin çoğunun, dünyanın her coğrafyasından gelen öğrenciler için uygun altyapıya sahip olması, ülkemizin yıllardır eğitim alanına sarf ettiği harcamaların da neticesini almaya başladığını göstermekte, bu sayede ülkemizde öğrenim görmek için her sene daha fazla sayıda uluslararası öğrenci başvurmaktadır. 2020 yılında dünyada 7 milyonu aşacağı tahmin edilen ulusla-

Üniversite yerleştirmesini de kapsayan burs programlarından birini teşkil eden Türkiye Bursları, ülkemiz kurum ve kuruluşları arasındaki koordinasyonun da güzel bir örneğini sergilemektedir. Özellikle Türkiye Bursları programında YTB ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) arasında var olan işbirliği, Türk üniversitelerinin uluslararasılaşmasının en önemli koşullarından olan uluslararası öğrenci hareketliliğinin faydalarının hem üniversitemiz hem de misafir öğrencilerimiz için azamî düzeye çıkmasını sağlamaktadır.

rarası öğrenci nüfusunun Türkiye için küresel bir işbirliği platformuna dönüşmesi vizyonu da, günümüzde ülkemizin kurum ve kuruluşları tarafından daha bilinçli bir şekilde paylaşılmaktadır.

Eğitimini, yaşadığı ülkenin sınırları dışındaki bir üniversitede alan öğrencilerin her biri, ülkeler arasındaki akademik, kültürel ve ekonomik işbirliğinin potansiyel temsilcileridir. Tüm dünyada yükseköğrenim kurumlarına kayıt olan öğrencilerin sayısı artış gösterirken, geleceğin barışçıl işbirliklerine giden kapı da her an biraz daha fazla aralanmaktadır.

Türkiye'nin eğitim yoluyla, diğer tüm ülkelerle ortak ve insan temelli bir gelecek kurma hedeflerinde daha şimdiden kat ettiği anlamlı mesafe, bireysel kariyer planlarıyla dayanışmacı bir uluslararası toplum idealinin birbirlerine tezat teşkil etmeyeceklerini göstermeye çalışmaktadır.

Bu çerçevede, ülkemizin son yıllardaki en mühim ve uzun soluklu projelerinden Türkiye Bursları'na gösterdiği alâka ve destekten ötürü, Yükseköğretim Kurulu'na (YÖK) teşekkürlerimizi sunmayı bir borç biliriz.

Birinci Dünya Savaşının Bitiminin 100. Yılında: **BÜTÜN SAVAŞLARA SON VEREN SAVAŞ MI?**

✍ Prof. Dr. D. Ülke Arıboğan *

Dünyaca ünlü bilim kurgu yazarı H. G. Wells ilk büyük küresel savaşın patlak verdiği 1914 yılında, başlamakta olan şeyin olsa olsa “bütün savaşlara son verecek bir savaş” olduğunu dile getirmişti. Henüz radyo yayıncılığının bile belirli bir kaliteye ulaşamadığı o yıllarda, uydu televizyon sistemlerinden, hava ve uzay yolculuklarından, atom bombasından söz edebilen bir zihnin böylesi bir çıkarımda bulunması umut vericiydi. Zaten ilk kurşunun atıldığı andan itibaren çatışmalar kısa süre içerisinde öylesine yıkıcı ve kapsayıcı hale gelmişti ki, böylesi bir savaştan sonra bir daha hiçbir devletin küresel bir kavganın başlatıcısı olabileceğine ya da sonradan dahil olacağına kimse ihtimal vermiyordu.

---

* Üsküdar Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

Savaşın ilan edildiği ilk 48 saat içinde dönemin İngiltere dışişleri bakanı Sir Edward Grey'in sarf ettiği şu sözler tarihe kanla kazanacaktı: "Avrupa'nın dört bir yanında ışıklar sönüyor. Yeniden aydınlatıklarını görmeye ise ömrümüz yetmeyecek". Gerçekten de savaşın bilançosu hayal edilebilenin çok ötesindeydi. Çatışmalar süresince 10 milyon civarında asker ve 8 milyon sivil hayatını kaybetmişti. İlk küresel harp, 300 milyar doların üzerinde bir ekonomik maliyet yaratmış ve sadece insani bakımdan değil, iktisadi açıdan da yıkıntıya dönüşmüş bir dünya yaratmıştı. Bu savaş diğerlerine hiç benzemiyordu. Tarihte ilk kez dönemin bütün büyük güçlerinin dahil olduğu bir çatışma ortamı söz konusuydu. Denizaşırı ülkelerden gelen askeri birlikler ilk defa kendi coğrafyalarının dışında, hiç bilmedikleri ülkelerin topraklarında bir savaşa sürülmüşler ve neden öldüklerini ya da öldürdüklerini bilmeden savaşın kayıp istatistiklerine katılmışlardı. Kanadalı askerler Fransa'ya, Anzaklar Gelibolu'ya, Hintliler Avrupa ve Ortadoğu'ya, Çinliler İngilizlerin, Afrikalılar Fran-

sızların savaştıkları cephelere gönderilmişlerdi. Sadece karasal alanlar değil, büyük denizler ve okyanuslar da Atlantik'ten Pasifik'e uzanan bir eksen-de kanlı çarpışmaların arenasına dönüşmüşlerdi. Nitekim ilk deniz çarpışması Falkland'da başlamış, sonrasında Pasifik bölgesine kadar yayılmıştı.

Büyük savaşın maliyeti 1918'de her şey bittikten sonra ortaya çıkacaktı. Fransızlar savaşta askerlik çağındaki erkeklerinin % 20'sini yani toplam 1.6 milyon askerini kaybetmişti. 5 milyon İngiliz askerinin 800 bini kanlı çarpışmalarda hayatını yitirmiş, 1914 yılında askere yazılan Oxford ve Cambridge öğrencilerinin ¼'ü en önde cepheye sürülüp, öldürülmüşlerdi.

Almanların kaybı Fransa ve İngiltere'nin toplamından daha fazlaydı ve 2.5 milyonu aşıyordu. ABD ise sadece Batı cephesinde savaşmasına rağmen 116 bin kayıp vermişti. Kanada'nın bile 61 bin ölü ve on binlerce gaziden oluşan bir savaş bilançosu var-

di. Afrikalılar ise emperyalistler arası mücadelenin mecburi savaşa sürülen askerleri olarak büyük bir hasar almıştı. 2.5 milyon Afrikalının 250 bini ülkelerinden on binlerce kilometre uzaklıktaki coğrafyalarda hayatını kaybetmiş, çoğu sakat kalmıştı.

Savaş sonunda yıkılan imparatorluklar arasına karışacak olan Osmanlılar ve Rusların kaybı ise toplam 6 milyona ulaşmıştı. Avusturya-Macaristan 2 milyon canını toprağa vermiş, Sırbistan toplam nüfusunun %27'sini kaybetmişti. Kanada'dan Güney Afrika'ya, Japonya'dan Yeni Zelanda'ya, Portekiz'den Hindistan'a kadar neredeyse yerküre üzerindeki her karış toprak kana bulanmıştı. Savaşın ölümcül atmosferi bütün dünyaya bir kabus gibi çökmüş, yüzlerce yılda inşa edilen ekonomik, politik ve toplumsal sistemler 4 yıl içerisinde yıkıntıya dönüşmüştü.

Savaşın sonu geldiğinde tüm kayıplara ve yıkıma rağmen, barış antlaşmaları imzalanırkenki ruh hali son derece pozitif ve büyük umutlarla dopdoluydu. Çok uluslu imparatorlukların parçalanması ve geniş toprakların üzerinde bağımsızlıklarını yeni ilan eden taze devletlerin doğuşunun yarattığı coşku, gerçek hesaplaşmaların üzerini kısa süreliğine de olsa örtecekti. Üstelik yalnızca sıradan insanlar değil, siyaset adamları ve entelektüeller de 19. yüzyılın ürettiği büyük değişim enerjisinin bu depremle açığa çıktığına ve bir daha ciddi bir sarsıntının mümkün olmadığına inanıyordu. ABD başkanı Woodrow Wilson'un 1918'in Ocak ayında ilan ettiği 14 noktalık deklarasyon, savaş sonrası dünyanın yeni kurgusunu açıkça yansıtıyordu. İdealistlere göre bir daha savaş olmaması mümkündü ve bunu sağlamak için sadece belirli konularda ortak prensipler üretmek yeterliydi.

Wilson'un deklarasyonunun en önemli tezi çok uluslu imparatorlukların yıkılması ve bağımsız ulus-devletlerin önünü açacak yöntemlerin "kendini tayin ilkesi" çerçevesinde kabul edilmesiydi. Açık diplomasi, zayıflatılmış ordular, liberal ticaretin teşviki, denizlerde seyirüsefer serbestliği gibi konulara

ilaveten 18. yüzyılın büyük felsefecilerinden Immanuel Kant'ın öngördüğü "Ebedi Barış" teorisinden devşirilmiş "uluslararası bir örgütün kurulması" fikri de güç kazanmıştı. Nitekim 1919'da Milletler Cemiyeti'nin kuruluşu, savaştan perişan halde çıkan devletlerce hızla kabul görmüş, ancak fikrin babası olan ABD başkanı kendi kongresini bu örgüte katılmaya ikna edememişti. 1928 yılına gelindiğinde insanlık için büyük bir adım daha atılarak "savaşın, devletlerin ulusal politikalarında bir araç olarak kullanılmasını yasaklayan" Briand-Kellogg Paketi imzalanmıştı. Kısaca yeni bir savaşın çıkmasını engelliyebilme adına her türlü önlem alınmaktaydı(!)

Bütün umutların ve idealist beklentilerin aksine I. Dünya Savaşı başka savaşların önüne geçebilecek bir düzen kurgulayamadı; aksine kendisinden daha büyük bir yıkıcılıkla gelen ikinci büyük savaşın cehennem taşlarını döşedi. Bir görüşe göre iki savaş arası dönem 'barış' değil, sadece bir 'ateşkes' dönemi olarak tanımlanmalıydı. Zira bu iki savaş aslında birbirinden farklı iki olgu değil, birbirini tamamlayan bir bütündü. 19. yüzyıldan kalan 3 büyük ideolojinin, yani 'liberalizm', 'sosyalizm' ve 'nasyonalizmin' ürettiği Devrimler Çağı'nın ve onun yapı çözücü etkilerinin bir yansımasıydı. Nitekim savaştan hemen sonra patlayan 1929 ekonomik krizi ve devamında dünyayı saran faşizm fırtınası da birkaç yüzyıllık birikimin bir sonucu olarak şekillenmişti. Bu bakış açısıyla I. Dünya Savaşı özünde zaten hiç bitmemişti. Kimbilir, belki de ünlü bilim kurgu yazarı Joe Haldeman'ın son romanı Bitmeyen Savaş'ta söylediği gibi "birçokları için savaşın en önemli gerçeği, birden bitecek olursa dünya ekonomisinin çökecek olmasıydı".

ROBOTİK ve OTONOM SİSTEMLER

 Dr. Öğretim Üyesi Merve SEREN *

İnsan zekâsını makinayla ikame etmek abartılı bir yaklaşım gibi gözükse de, hayatlarımızı hızla ve kontrolsüz biçimde robotik teknolojilere teslim ettiğimiz bir gerçek. Bu anlamda otonom sistemler, insanoğlunun hem en büyük zaferini temsil ediyor, hem en vahim hezimetine yol açacak gibi gözüküyor. Bizim yerimize düşünen, bizim adımıza karar veren, bize danışmadan eyleme geçen ama en önemlisi bizden daha seri karar alıp uygulayabilen sistemlerden bahsediyoruz. İnsan zekâsının bir ürünü olan otonom yazılımlar; bir taraftan yaşamlarımızı öngörülmedik biçimde kolaylaştırırken, diğer taraftan sınır ve denetim ölçüsünü kaybetme riski taşıyor.

---

*Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Otonom Teknolojinin Doğuşu

Otonom teknolojinin ortaya çıkışı 70 yıl öncesine dayanıyor; yarı-otonom sistemin mucidi görme engelli mühendis Ralph Teetor (1890-1982). Avukatının kullandığı arabaya binen Teetor, avukatının konuşurken arabayı yavaş sürmesinden dinlerken ise hızlanmasından kaynaklı sallanmadan o kadar rahatsız oluyor ki hemen bir çözüm arayışına giriyor. Tam 10 yıl boyunca çalışan Teetor, nihayetinde 1948'de patentini aldığı **"Hız Sabitleyici"** (Cruise Control) sistemi icat ederek, tarihin en ünlü otomotiv mühendisleri arasına giriyor. Aynı yıl tarih bir önemli isme daha tanıklık ediyor; Norbert Wiener. 1948 ve 1950 yıllarında yayımladığı kitaplarda Wiener, geliştirdiği "sibernetik kuram" ile adeta devrim yaratıyor.

1940'ların sonundan itibaren otonom sistemlerde inanılmaz hızlı ilerleme kaydediliyor. Artık otonom sistemler, su üstünden su altına karadan havaya gerek sivil gerek askeri platformlarda geniş bir uygulama alanı buluyor. Kısacası, insan ve teknolojinin buluştuğu her yerde karşımıza artık otonom sistemler çıkıyor. Bu yönüyle arabalar, sanayii makinaları, robotlar gibi muhtelif türdeki araçların kullanıldığı her sektör ve alanda otonom sistemlere rastlamak mümkündür.

Peki, otonom sistemlerle ne kast ediliyor?

En yalın izahla, otonom ve yarı-otonom sistemler, *"kendi başlarına karar alabilen ya da alternatifler oluşturabilen"* sistemlerdir. Burada *"kısmen/yarı"* ya da *"tam"* otonom tabiri; sistemlerin kendi başlarına karar verme düzeylerine işaret ediyor. Otonom sistemlerini daha detaylı açıklayan yaklaşım ise *"otonom sistem mimarisinde"* yatıyor: Otonom mimari yapı, *"dış dünyayı algılayan sistemler"*, *"veriye analiz etme"*, *"öğrenme"*, *"planlama"*, *"karar verme"* ve ardından *"icra safhasına geçiş"* şeklinde seyreden bir yapı üzerine inşa ediliyor.

Günümüzde Otonom Sistemler

Sivil Kullanım Amaçlı:

Bir araba düşünün; sizin retinanızı okuyabilisin, göz kapaklarınızın kapanma sıklığına bakarak yorulduğunuzu anlayınca arabayı sağa çekip kahve molası vermeniz için durdursun, yahut uyku moduna geçtiğiniz anda kaza riskinizi minimize etmek için kontrollü bölgeye geçip kontağı kapatabilsin. Yine bir araba düşünün, sürücüsü yok ve siz arka koltukta oturuyorsunuz. Sesinizle komut veriyorsunuz; *"şuraya git, buraya park et"*. Öyle detayları söylemenize gerek bile yok; bu araba takip mesafesini, yeşil ışıkta geçmeyi, yaya geçitlerinde durmayı, hangi şeritte ne kadar hız yapabileceğini, beklenmedik bir cisim yahut insan belirdiğinde hızla kurtarma manevrası yapmayı biliyor.

Bunlar, ütöpik bilim kurgu filmlerindeki arabalar değil; bilakis test sürüşleri bitmiş yakın gelecekte hayatımıza girmeyi bekleyenler. Zaten şu anda siz fark etmeden uzaktan erişim kanalıyla arabanızda yahut evinizdeki akıllı cihazlarda sistem güncellemesi yapabilen yazılımlar yoğun biçimde kullanılıyor.

En basitinden Mercedes'in neredeyse 10 yıl önce geliştirdiği ve hâlihazırda C serisinin Sürüş Destek Sistemleri içerisinde standart donanım paketine eklediği **"Dikkat Yardımı Asistanı"** (Attention Assist) var. Asistan, yolculuğun en başında sürücünün profilini derliyor ve bu referans profillemeyi, tüm seyahat boyunca sürekli olarak yenileriyle karşılaştırmalı şekilde analiz ediyor. Bu kapsamda araç; gün saati, yolculuk süresi, araç hızı, direksiyon hareketleri, aracın boylamasına ve yanal ivmesi, yalpa hızı, sürücünün kontrol hareketi gibi muhtelif değerlendirme parametreleri kullanıyor. Böylece hassasiyet, yorgunluk ve uyuşukluk seviyelerini ölçümleme yaparak sürücüyü görsel ve işitsel olarak ikaz edip, yaşamını koruma altına alıyor. Ayrıca Mercedes'in 2017'de tanıtımını yaptığı akıllı telefon

yardımları ile dışarıdan park yardımı teknolojisi geliştirdiğinin altı çizilmelidir.

Robotik ve otonom sistemleri biraz daha ileri seviyeye taşıdığımızda, geleceğin trendleri çok daha yoğun teknoloji içeriyor. Örneğin artık ev işlerinde robotları kullanmak revaçta bir akım olarak göze çarpıyor. Siz evde yokken, ayarladığınız zamana göre evinizi temizleyip ve bu esnada sensör sistemleriyle duvar, sandalye vb. yerlere çarpmadan koltuk altlarına rahatça girip çıkabilen ve görevi bittikten sonra kutusuna geri dönen minik temizlik robotları var. Yine 5 dakikadan az bir sürede 25 çamaşırı (T-shirt, pantolon, kazak, havlu vs.) mağazadan çıkmış gibi güzel katlama marifetine haiz ev robotları sizin yardımcınız oluyor. Benzer şekilde ütü yapmaktan usandınız mı; 10 dakikada kıyafetlerinizi havalandırıp ütöleyen teknolojiye kim hayır der?

Ancak bu kadarla da sınırlı değil, artık evinizde çocuklarınıza arkadaşlık edecek onları eğlendirecek yahut ders çalıştıracak robotlar da mevcut. Öte yandan, tatile gittiğinizde evde bırakmadığınız evcil hayvanlarınızı robotlara gönül rahatlığıyla teslim edebilirsiniz; belirli saatlerde yemek ve su veriyor, aradığınızda onu kamerayla size izlettiriyor. Bir Pazar günü, canınız hiç dışarı çıkmak kimseyle görüşmek istemiyor.

Artık evinizde çocuklarınıza arkadaşlık edecek onları eğlendirecek yahut ders çalıştıracak robotlar da mevcut. Öte yandan, tatile gittiğinizde evde bırakmadığınız evcil hayvanlarınızı robotlara gönül rahatlığıyla teslim edebilirsiniz; belirli saatlerde yemek ve su veriyor, aradığınızda onu kamerayla size izlettiriyor.

Savunma ve Güvenlik Odaklı:

Yukarıda bahsi geçen robot teknolojileri, günlük hayat akışında size daha sağlıklı, konforlu ve eğlenceli bir yaşam sunmak üzere geliştirilmiş olanlardır. Hâlbuki otonom sistemler, “çift kullanım” amacına hizmet edecek mahiyette, gerek sivil gerek askeri alanda karşılık bulan teknoloji ürünleridir. Bu bağlamda otonom sistemleri geliştirme ve üretme maliyetleri, kaynak aktarımı, prototip ürünlerin test edilmesi ve bunlara ilişkin geri bildirimlerin alınması, yapılan yaptırımların geri dönüş sürelerinin kısaltılması, arz ve talep dengesinin kurulması gibi hususlar teknolojik ilerlemenin düzeyini ve hızını doğrudan etkilemektedir. Buna mukabil, genellikle otonom robot teknolojisi ihtiva eden sistemlerin en hızlı ilerleyişinin, savunma ve güvenlik konsepti içerisinde tasarlanıp geliştirilen ürünlerde açığa çıktığını söylemek mümkündür. Bunun nedeni, otonom robot sistemlerin savunma sanayiinde daha fazla test edilme imkânı bulmaları ve özel sektöre kıyasla devletlerin (bilhassa milli gelir seviyesi yüksek olanların) altyapı, bilgi, insan kaynağı, finansman, teknoloji transferi, yerli/yabancı iş birliği, ortak üretim gibi hususlarda avantajı ellerinde tutmalarından kaynaklıdır.

Savunma ve güvenlik penceresinden bakıldığında, otonom çalışan silah sistemleri harp meydanlarındaki devlet ve devlet-dışı aktörlerin kaderini değiştirirken; robotik ordular ise harbin karakterini değiştirecek niteliktedir. Örneğin günümüz harp meydanlarında yoğun olarak kullanılan otonom silah sistemlerinin başını İnsansız Hava Araçları (İHA) çekmektedir. Ne var ki otonom sistemler salt İHA'lardan ibaret değildir; aksine günümüzde çoğunlukla insansız otonom sistemler tercih edilmektedir. Örneğin insansız uçaklar, insansız helikopterler, insansız tanklar, insansız gemiler, insansız kara araçları gibi harp araçlarının gittikçe otonom bir yapıya büründüğüne şahit olunmaktadır. Bunun en belirgin nedenlerinden birisi, devletlerin “insan” unsurunu ön plana alması ve korumasıdır ki; harp

Savunma ve güvenlik penceresinden bakıldığında, otonom çalışan silah sistemleri harp meydanlarındaki devlet ve devlet-dışı aktörlerin kaderini değiştirirken; robotik ordular ise harbin karakterini değiştirecek niteliktedir. Örneğin günümüz harp meydanlarında yoğun olarak kullanılan otonom silah sistemlerinin başını İnsansız Hava Araçları (İHA) çekmektedir.

meydanlarında askerlerin muharip rolünden daha ziyade, komuta kontrol ve karar verme süreçleriyle yetkili kılınması tercih edilmektedir.

Nitekim harp meydanlarının hızla otonom sistemlere devredildiğinin en somut tezahürlerinden birisi yakın geçmişte İngiltere’de açığa çıkmıştır. İngiltere’nin 2018 Mayıs’ında yayımladığı “İnsan-Makine Takımı” (Human-Machine Teaming) başlıklı müşterek konseptte dayalı dokümanı, Londra’nın meseleye yaklaşımını yansıtmaktadır. Şöyle ki bel-

gede, Robotik ve Yapay Zekâ (AI) teknolojilerinden kaynaklı tüm fırsat ve meydan okumalar ile insan-makine takımları aracılığıyla nasıl askeri avantajlar elde edebileceğine dair öngörü ve analizler yer almaktadır. Bu yönüyle belge, hem geleceğin kuvvetlerinin gelişimine uyumlu bir yaklaşım öneren rehber niteliği taşımakta hem de savunma stratejileri ve politikasının şekillenmesine katkı sunmaktadır. Söz konusu belge, İngiltere’nin Robotik ve Yapay Zekâ teknolojilerine atfettiği rol ve önemi teorik düzeyde ortaya koyarken; 2018 Kasım’ında gerçekleşen tatbikat teorisinin pratiğe nasıl uyarlandığını gözler önüne sermiştir. Zira İngiltere tarihindeki en büyük “askeri robot tatbikatını” gerçekleştirmiş; ilk defa bu kadar geniş çaplı bir tatbikatta “Otonom Savaşçı”larını devreye sokmuştur ki, bunlar 800 milyon pound bütçeli savunma inovasyon fonunun en kritik öğelerinden birisini teşkil etmiştir. 13 Kasım’da başlayan ve 4 hafta süren tatbikatta, robot askerlere İHA’lar ile otonom kara sistemleri eşlik etmiştir. Tatbikat tam bir fütüroloji çalışması niteliğinde olmuş; geleceğin teknolojilerine ait 70 örnek sahada test edilmiştir. Bu tatbikat, geleceğin harp meydanlarında robot piyadeler göreceğimizin, film senaryolarının gerçeğe dönüştüğünün aleni bir kanıtıdır.

Gelecekte Otonom Sistemler, Yapay Zekâ ve İnsan Faktörü

İngiltere örneğinden görüleceği üzere, geleceğin askeri teknolojilerinde en önemli unsurlardan ikisi “otonomi” ve “yapay zekâ”dır. Otonom silahlarla kendi kendine belirleyip vurabilen, kendi kendisini yönetebilen araçlar kast edilmektedir. “Otonom silahlar”, barut ve nükleer silahların ardından harp meydanlarında “**üçüncü devrim**” olarak nitelendirilmektedirler. Hâlihazırda 5. Nesil savaş uçakları belirli bir seviyede otonomiye sahipler. Örneğin pilotun yapmak zorunda olduğu bazı görevler, bil-

gisayar tarafından gerçekleştirilmektedir. Benzer bir otonomi İHA sistemlerine de kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu perspektiften hareketle, geleceğin harekât ortamlarında otonom sistemlere ziyadesiyle yer verilmesi; insanoğlunun anlık düşünme ve karar alma hızının, sistemlerin gerisinde kalması kuvvetle muhtemeldir. Örneğin geleceğin otonom İHA’ları yüz tanıma, hedef belirleme, takip, imha gibi muhtelif görevleri, otonom sistemleriyle sürü halinde icra edebileceklerdir. ABD’deki DARPA,

2014'ten beri sürü İHA konsepti üzerine ARGE çalışması yürütmektedir. Ayrıca deniz üstü ve deniz altı otonom sistemlerine yönelik Ar-faaliyetleri icra edilmektedir.

Nihayetinde otonom sistemlerin temelinde “yapay zekâ” bulunduğu unutulmamalıdır. Zira en başta makinelere insan zekâsına özgü olan “algılama”, “öğrenme”, “düşünme”, “fikir geliştirme”, “sorun çözme”, “iletişim kurma” gibi ana fonksiyonlar öğretilmektedir. Dolayısıyla otonom silah sistemleri geliştirmek isteyen devletler, önceliği yapay zekâ çalışmalarına vermektedirler. Yine teknoloji boyutundan baktığımızda “gelişmiş insan-makine arayüzü” ve “beyinle kontrol” öne çıkan konulardır. Gelecekte bir İHA'yı elinizle veya kolunuzla değil, bu uzuvlarınızdan çok daha hızlı hareket eden beyin gücünüzle kontrol edebileceksinizdir. Tüm bu gerçeklik ve gelişmelerden hareketle Türkiye'nin ivedilikle yapay zekâ yatırımlarına odaklanması ve böylece insansız teknoloji üzerine kurulu “Endüstri 5.0” dediğimiz çağı yakalaması gerektiği aşikârdır.

Tüm bu gerçeklik ve gelişmelerden hareketle Türkiye'nin ivedilikle yapay zekâ, otonom sistemler ve robotik teknoloji yatırımlarına odaklanması gerekmektedir. Türkiye'de ilk defa robot konferansı 6-7 Kasım 2014 tarihlerinde ODTÜ Enformatik Enstitüsü'nde düzenlenmiş olup; 2015 yılı itibarıyla konferansın adının “Türkiye Otonom Robotlar Konferansı” yerine “Türkiye Robotbilim Konferansı” olarak değiştirilmesine karar verilmiştir. En son 12-14 Nisan 2018 tarihinde Boğaziçi Üniversitesi nezninde düzenlenen Türkiye Robotbilim Konferansı'nda; akıllı robotik cerrahi, insan-robot etkileşimi, robotların tarım ve çevre alanında kullanımı, yumuşak robotlar, yapay zekâ, yapay öğrenme, endüstriyel robotlar, gezgin robotlar, insansız araçlar, bilişsel robotlar, insansız robotlar vb. çarpıcı konu başlıkları üzerinde akademik sunum ve tartışmalar yapılmıştır. Savunma Sanayii Başkanlığı ve ilgili kamu kurum

Türkiye'de ilk defa robot konferansı 6-7 Kasım 2014 tarihlerinde ODTÜ Enformatik Enstitüsü'nde düzenlenmiş olup; 2015 yılı itibarıyla konferansın adının “Türkiye Otonom Robotlar Konferansı” yerine “Türkiye Robotbilim Konferansı” olarak değiştirilmesine karar verilmiştir.

ve kuruluşları ile özel sektörün konuya ilgisinin her geçen gün daha fazla arttığına şahit olunmaktadır. Bu çerçevede SSB, SASAD ve ROBOİK tarafından müşterek desteklenen 17 Aralık 2017 tarihli “İnsansız ve Otonom Sistemler Çalıştay”, ROBOİK'in hâlihazırda değerlendirdiği ve müteakip süreçte saha test aşamasına geçireceği “İnsansız ve Otonom Kara Araçları (İKA) Geliştirme Yarışması” ile STM'nin 25 Aralık 2018'de düzenlediği “Yapay Zekâ ve Terörle Mücadele” konulu panel vb. teorik ve pratik düzey çalışmalar olumlu adımlardır. Ancak burada bir parantez açıp; ‘teknolojik alt yapı’ ile ‘entelektüel sermaye’nin zenginleşmesi ve güçlenmesi için mutlak suretle finansman, kararlılık, sürdürülebilirlik, istikrara, fonksiyonel işleyen bürokratik bir mekanizmaya ihtiyaç duyulduğunun altı çizilmelidir. Bu yönüyle Türkiye'nin gerek ‘savunma sanayiinde yüklenici çeşitliliği’ne gitmesi ve gerekse ‘sanayii- üniversite iş birliği’ni sağlam bir zemine oturtmasının daha da hızlanması beklenmektedir. Bu koşullar karşılandığı takdirde Türkiye'nin insansız teknoloji üzerine kurulu “Endüstri 5.0” dediğimiz çağı yakalaması mümkün olacaktır.

Dostlukların, Milletin ve Hüznün İnsanı: **MEHMET AKİF**

 Prof. Dr. İsmail Çoşkun *

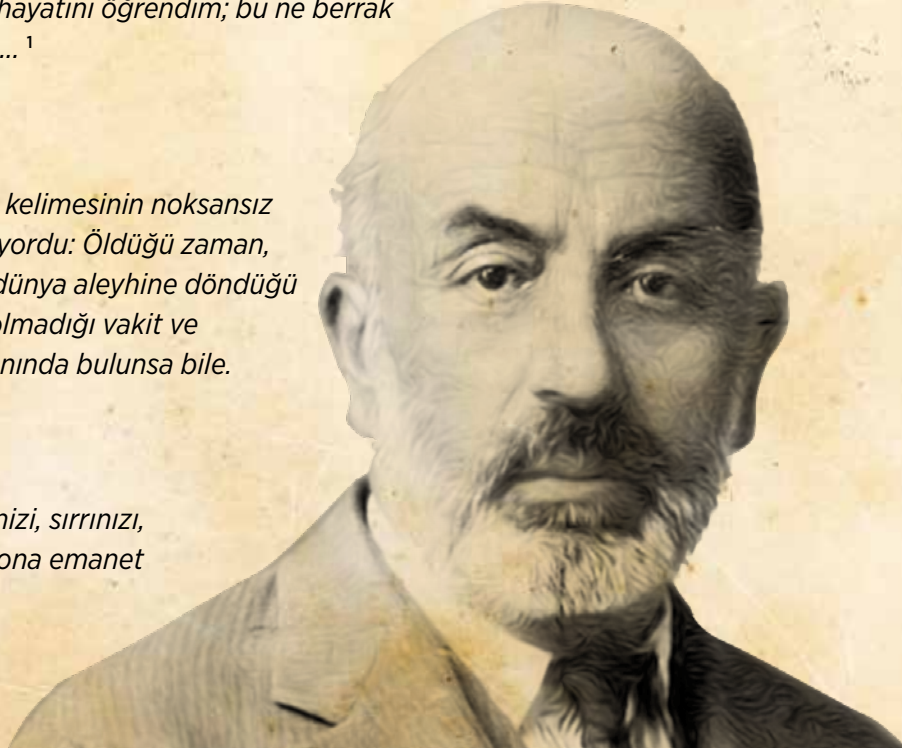
Bir de benim Akif'im var. Bu Akif, hayatımın otuz üç senesidir... Onun iç yüzüne baktığım vakit gökyüzüne, denize bakar gibi ferahlardım. Sonra altmış üç senelik hayatını öğrendim; bu ne berrak altmış üç senedir...¹

....

Dostunu, sevmek kelimesinin noksansız mefhumu ile seviyordu: Öldüğü zaman, düştüğü zaman, dünya aleyhine döndüğü zaman, yanında olmadığı vakit ve sevmeyenlerin yanında bulunsa bile.

...

Menfaatinizi, ailenizi, sırrınızı, mukaddesatınızı ona emanet edebilirdiniz.²

* İstanbul Üniversitesi

Dostlukların İnsanı:

Mehmet Akif, önce dostlukların insanıdır. Yakınlıkların, arkadaşlıkların ötesinde, iç içe geçişlerin, karışmanın, dahil olmanın, üstlenmenin, sınıksız dostlukların insanıdır. Seciyesinin dile geldiği, cisimleştiği yer dostluklarıdır. Vefatını müteakip üzerine yazılan ve bugün Mehmet Akif ile ilgili bir sahici bir resmi bize ulaştıran eserlerin en yakınlarından, dostlarından gelmesi tesadüf değildir.³ Akif etkileyen insandır. Nüfuz eden, kavrayan ve taşıyan bir insan. Dostlukları ise destansıdır:

“Baytar Mektebi”ndeyken sınıf arkadaşı Hasan Efendi’yle Akif o kadar dosttu ki, birbirlerine söz veriyorlardı, ileride çoluk çocuk sahibi olurlarsa, ölenin çocuklarına kalan bakacaktı.

Bunu bana anlattığı sıralarda, Akif genç, Hasan Efendi yaşlı olmakla beraber dinçti: Baytar Mektebi’ndeki bu fazilet mukavelesinin tatbikine çok vakit vardı. İçimden güldüm. Kendi kendime düşünüyordum: Mektepteysen insanlar umumen, seciye kahramanıdır, fakat yaş ilerleyip de insan hayata karışınca...”

Akif “ne düşünüyorsun” dedi.

“Hiç” dedim.

...

Aradan yıllar geçti.

...

(Akif) Beylerbeyi’ndeki evinde kendi yağıyla kavru-luyordu. O sırada, ona her Cuma, sabahtan gidiyordum: Kitap okuyorduk. Sabahtan gittiğim için öğle yemeklerinde ondaydım. “İstifa”dan⁴ sonra mazarretler bularak yemeklerden sonra gitmeye başladım: Evin ıstırabı o derece belliydi.

Bir Cuma, Akif’in evinde sekiz çocuk buldum. Te-ker teker çok sevimli çocuklar, bir araya gelince ne manzara alırlar, malumdur. Evde sekiz kişilik kıya-

met kopuyordu. Akif’in beş çocuğuna katılan bu üç çocuğun, komşudan gelmiş ufak misafirler olduğunu zannettim ve ertesi Cuma bu çocuk gürültüsüyle artık karşılaşmam sandım.

Fakat her Cuma sekiz çocukla sofrada aynı kıyaset kopuyordu. Akif de buna katlanıyordu: Bu üç çocuğun gelişi, Akif’in çocuklarına da fazla hürriyet vermişti.

...

Akif’e sordum: “Kim bu çocuklar”

Akif Cevap vermedi.

Odaya girince, bu üç ıstırabını, bu misafir çocuklarını Akif’e takılarak tebrik ettim. Akif’in yüzü değişti. “Misafir çocukları değil, benim çocuklarım.” Dedi.

Üç beş haftada üç çocuğu nasıl olurdu:

“Hasan Efendi öldü de...” dedi ve bu çocuklar, kim evvel ölürse hayatta olanın bakacağı çocuklardı, rahmetli Hasan Efendi’nin çocukları.

Akif bu çocuklardan daha güzeldi: Mektepte verdiği sözü hala unutmayan bir çocuk.”⁵

Akif önce dostlukların insanıdır. En zor şartlarda dahi, bireysel olarak kendi geçimini sağlamakta zorlandığı bir dönemde bir ahde vefa örneği olarak, taşıyıcı dostluğunun gereği olarak arkadaşının yetim kalan çocuklarını kendisi üstlenir. Benim çocuklarım diyecek ölçüde benimseyerek.

Önce Memleket Çıkarı:

Mehmet Akif sorumlulukların insanıdır. II. Meşrutiyet’le başlayan ve imparatorluğun dağdağal günlerinde 30’lu yaşlarının ortasındadır. Dönemin sorunları karşısında birer siyaset önerisi biçiminde ortaya çıkan fikir akımları içinde İslamcılık akımına dâhil isimler arasındadır ve önde gelen temsilcilerindendir. Meşrutiyet’in ilan edildiği günlerin

başında Akif ve bir kaç arkadaşı İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne girme konusunu aralarına istişare ederler. Nihayetinde girmeye de karar verilir. Bu konuda eski bir cemiyet mensubu olan Fatin Hoca (Gökmen)'nin kılavuzluğuna başvurulur. Cemiyete giriş bir yemin merasimi ile gerçekleşmektedir:

“Fatin Efendi, Cemiyete girmek isteyenlere bu yeminden bahsetti. O vakte kadar söz karışmayan ve bir köşede sadece dinleyen Akif,

- Ben demişti, böyle yemin edemem. Kayıtsız şartsız cemiyete teslim olamam. Umumi merkezin iyi olan, ma'ruf olan emirlerine itaat edeceğime söz veririm, fakat fena olan, memlekete zararlı olan emirlerine uymayı kabul edemem.

Fatin Efendi, o vakte kadar hiç işitmediği bu itiraz karşısında şaşırmişti. Onu kandırmaya çalıştı fakat olmadı. Akif, o vakte kadar bu sarıklı matematikçiyi hiç tanıyamıyordu ama, Fatin Efendi onun şiirlerini Şevki Hocanın defterinden okumuştur. Bu gıyabi tanıma, Fatin Efendiye, Akif'i dışarda bırakmanın zararlı olacağını düşündürmüş olmalı ki İttihat ve Terakki'nin yemin şeklinde kendiliğinden değişiklik yaptı.

Artık Akif İttihatçı olmuştur”⁶

Akif memleketin hayrına olmak kaydıyla yapılacak işlerde yardımcı olmak üzere İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne girmiştir. Zaman içerisinde biraz darılacak, biraz küsecek biraz da uzak duracaktır. İttihat ve Terakki iktidarı kısa bir süre içerisinde birbiri arkasından gelen Trablusgarp, Balkan ve en nihayet I. Dünya Harpleriyle uğraşmak durumunda kalacaktır. Toplumsal alanda, halk arasında da, entelektüel çevreler ve bürokraside de artan bir memnuniyetsizlik iklimi gelişmekteydi:

“1908 Meşrutiyeti'nde 'İttihat ü Terrakki' Naim (Babanzade Ahmet Naim)'i taşraya gönderdi. Naim, Cemiyet'in taşradaki murahhaslarının valilere tahakkümünü beğenmiyor, cebinde bir raporla İstanbul'a dönüyordu. İttihat ve Terakki'nin bu rapora aldırmaşına Naim'le Akif birlikte şaştılar ve İttihat ve Terakkiye darıldılar.”⁷

Mehmet Akif bu süreçte İttihat ve Terakkiye mesafelidir. Zaman zaman Fırkanın merkez komitesi azası ve fikri sözcüsü Ziya Gökalp ile kalem münakaşaları da yaşanmaktadır. Savaş şartlarında artan baskı ortamında Mehmet Akif'in çıkardığı Sırat-ı Müstakim (1911'den sonra Sebilürreşad) dergisi de bir kaç kez kapatılmıştı.⁸ Kısaca Akif ile İttihat Terakki arasında hayli mesafe girmiş bulunmakta idi. Bu arada devletin gündemine Harbin getirdiği bir mesele gelmiş bulunmaktaydı. Bu mesele Alman ordusu Fransız ve İngiliz ordusunda çok sayıda esir almış, bu esirlerin de kahir ekseriyeti de sömürgeleştirilmiş İslam coğrafyasından idi. Almanya, Osmanlı hükümetinden bu esirlere savaşın Osmanlı ve Almanya zaviyesinden anlatılmasını talep etmekteydi. Bir heyet oluşturulup maksada yönelik olarak Almanya'ya gönderilecektir. Bu heyette bulunma konusunda Mehmet Akif'e başvurulur.⁹ Biraz da Akif'in İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne olan mesafesi dolayısıyla bu teklif çekine çekine ifade edilmişti. Teklif iletildiğinde Akif kabul edecektir. Teklif heyeti kabulü müteakip ne denli çekinerek geldiklerini, Ziya Gökalp ile olan münakaşaları da hatırlatarak ifade ettiklerinde Mehmet Akif'in cevabı şu yönde olacaktır: Ziya Beyle olan münakaşalar, şahsi meselelerdir, bu ise milletin meseledir diyecektir. Mehmet Akif bir kez daha memleket çıkarını merkeze alacaktır.

Milli Mücadele başladığında da Mehmet Akif aynı şekilde davranacak, Milli Mücadeleye destek verecektir. Yakın dostu ve dava arkadaşı Eşref Edib Mehmet Akif'in Milli Mücadelenin başlangıcındaki tavrını birinci dereceden tanıklıkla ortaya koymaktadır:

“Bir gün baktım, idarehaneye çok heyecanlı geldi:

- “Haydi hazırlan, gidiyoruz”

- “Nereye”

-“Harekat-ı Milliye'nin başladığı cepheye. Artık burada duramıyorum.”

Ferdası hareket ettik. Balıkesir'e gelip de oradaki Milli Müdafaayı görünce Üstad çok heyecana geldi:

-“Zafer yolu budur” dedi. Üstadı araklarında gören Balıkesirliler çok sevindiler, halk Zağnos Paşa Camiinde toplandı. Öyle cemaat oldu ki ayakta duracak yer kalmadı. Herkes Üstadı dinlemek istiyordu.”¹⁰

Milli Mücadelenin başlangıç günlerinde Mehmet Akif Sebilürreşad'ın Cağaloğlu'nda, Bab-ı Ali cadesindeki yerinde arkadaşları ile birlikte oturmaktadır. “Hazirundan biri Anadolu hareketinin bir “İttihatçılık” eseri olduğunu söyledi.

O zamana kadar düşünceli bir tavır içinde hemen hiç söz söylemeyen merhum Akif birden bire heyecanlandı; bu sözü söyleyene dönerek:

“- Hayır, dedi, artık buna İttihatçılık denemez. Bu memleket meseledir. Buna herkes elbirliğiyle sarılmalıdır.”¹¹

Mehmet Akif Balıkesir dönüşü İstanbul'da Milli Mücadeleyi destekleyici yayılar neşretmeye başladı. Kısa bir süre sonra Mehmet Akif Ankara'ya davet edilecektir. Eşref Edib o günleri şu sözlerle anlatmaktadır:

“Akif'le Sebilürreşad'ın idarehanesinde konuşurken merhum Ali Şükrü geldi:

- Haydi hazırlanın, gidiyoruz, dedi.

- Nereye, dedik.

- Ankara'ya. Oradan Sizi çağırıyorlar. Paşa Sizi istiyor. Sebilürreşad'ın Ankara'da neşredilmesini istiyor. Sebilürreşad'ın Ankara'da neşrolunması Milli Hareketin manevi cephesini kuvvetlendirecektir.

Akif'le bakiştık. Ali Şükrü kati bir lisanla:

- Hiç düşünmeyiniz, gideceğiz, her hâlükârda gideceğiz.

...

Akif bana: - Ne dersin? Dedi.

Ben: -Gidelim, dedim; artık burada yapılacak işimiz kalmadı. Herhalde orada daha faydalı oluruz.”¹²

Mehmet Akif Meşrutiyet sonrasında dağdağalı ve felaketler zinciri olarak tanımlanacak günlerde hep memleket ve milletin meselesi olarak gördüğü her meselede sorumluluk üslendi, savaştı, tavır aldı, bilfiil mücadeleye katıldı. Milli Mücadeleye katılımı bu tavır ve tutumunun doruk noktasını oluşturur.

Hüzün Günleri:

1923'te Cumhuriyet İlan edilmiş, biraz sonrasında Şeyh Sait ayaklanmasını müteakip takrir-i sükun dönemi yaşanmaktadır. Siyasi partiler kapatılmış, matbuat da var olan serbestiyet şartlarından mahrum kalmıştı. Takrir-i Sükun Kanunu ile birlikte bir çok muhalif gazetenin yanında Sebilürreşad Mecmuası da kapatılmıştı.¹³ Aydınlar da yeni oluşan iklimden nasibini almaktadır. Mehmet Akif, İstiklal Marşını şairi yeni oluşan iklimde suskundur. Tıpkı Meşrutiyet günlerinde İttihat ve Terakki Cemiyet-

ti'ne darılıp, mesafe koyduğu günlerdedir. Susar. Bir süre sonra da ülkeden ayrılmak ister. Ayrılrır da. Mısır'a gidecektir. Yakın çevresinde yer alan dostlarından Şefik Kolaylı anlatır:

"-Ben yarın mısır' gideceğim, der. "Allah'a ismarladık" demeye ve Sizinle vedalaşmaya geldim.

Şefik Kolaylı üzgün bir vaziyette:

-Çocukların okul çağında, şimdi Mısır'a gidersen çocukların eğitimi aksayabilir, diyerek onu bu kararından vazgeçirmeye çalışır.

Ancak Akif, büyük bir üzüntü içinde şöyle cevap verir:

-Arkamda polis hafiyesi gezdiriyorlar. Ben vatanını

satmış ve memleketine ihanet etmiş adamlar gibi muamele görmeye tahammül edemiyorum ve işte bundan dolayı gidiyorum" ¹⁴

Mehmet Akif 1925'ten 1936'ya kadar on bir yıl Mısır'da kalır. Zorlukla ve dostlarının himayesinde geçen 11 yıldan sonra Mısır'dan Türkiye'ye döner ve 27 Aralık 1936'da İstanbul'da vefat eder. Bu yıllar ayrılık ve hüznün yıllarıdır. Ayrılışını getiren şartlara, kırıklığına rağmen susar. Konuşmaz. Bir anlamda ülkesine, devletine küsmez. Bu tavır Mehmet Akif'in seciyesine de, bütün hayatı boyunca geliştirdiği devlet ve millet meseleleri karşısında takındığı tutumlara da uygun bir davranıştır. Son derece kıymetli ve ince bir davranıştır da. Rahmet ve saygıyla.

1 Mithat Cemal Kuntay, Mehmet Akif, Hayatı-Seciyesi-Sanâtı, Oğlak Yayınları, İstanbul, 2014, s.24

2 Kuntay, age, s.238

3 Günümüzde Mehmet Akif ile ilgili çalışmalar ciddi bir külliyat oluşturmuştur. Üzerine yapılan çalışmalar giderek artmaktadır. Bu konuda Safahat neşirlerinden başlayarak M. Ertuğru Düzdağ'ın metinleri ilk ve belirleyici literatürü oluşturmaktadır. Düzdağ'ın büyük emek mahsulü çalışmaları halen de temel başvuru metinleri olmaya devam etmektedir. Ancak Mehmet Akif'in bir insan, bir dost, bir mücadele insanı olarak hakiki bir resmini veren eserler Mehmet Akif'in hayatında en yakın, birinci derecede dostluk eden isimlerden gelmiştir. Bunların Başında Mithat Cemal'in Mehmet Akif'i gelmektedir. Bir başka güçlü metin ise, hep yakınında olmuş, Meşrutiyet'in yükselen fikri ve siyasi ikliminde mücadele arkadaşı, Milli Mücadele'de yanından hiç ayrılmayan, Sırat-ı Müstakim ve Sebilürreşat mecmualarının mutfağında Akif'i yalnız bırakmayan Eşref Edib'in Mehmet Akif başlıklı eseridir. Bir diğer metin ise Mehmet Akif çok yakınında yer alan Meşrutiyet döneminde, Milli Mücadele Ankara'sında en yakın dostluk hal-kasında yer alan Balıkesirli Hasan Basri Çantay'ın Akifname isimli eseridir. Buraya mutlaka eklenmesi gereken bir başka metin ise, tanıklıkları olan, aynı çalışma ikliminde zaman zaman Mehmet Akif ile yolları kesişen Sosyoloji Profesörü Mehmet Emin Erişirgil'in İslamcı Bir Şairin Romanı isimli eseridir.

4 Akif, görevli olduğu birimde yardımcısı olduğu genel müdüre yapılan haksız bir uygulamadan dolayı memuriyetten istifa etmiştir. Kuntay, s.

5 Kuntay, s.254-255

6 Mehmet Emin Erişirgil, İslamcı Bir Şairin Romanı, İş Bankası yayınları, İstanbul, 1986, s.112 vd

7 Kuntay, s.114

8 Konuyla ilgili olarak bkz. Ahmet Yapıcı, İnanmış Bir Adam, Kırk Derste Mehmet Akif, Ensar Neşriyat, 2018, s.37

9 Konuyla ilgili olarak bkz. Yapıcı, s.42vd

10 Eşref Edib (Yayına Hazırlayan Fahrettin Gün), Mehmet Akif, Beyan Yayınları, İstanbul, 2010, s.102 vd

11 Asım Us'un tanıklığını aktaran Eşref Edib (Yayına Hazırlayan Fahrettin Gün), Mehmet Akif, Beyan Yayınları, İstanbul, 2010, s.107 vd

12 Edib (Yayına Hazırlayan Fahrettin Gün), s.32.

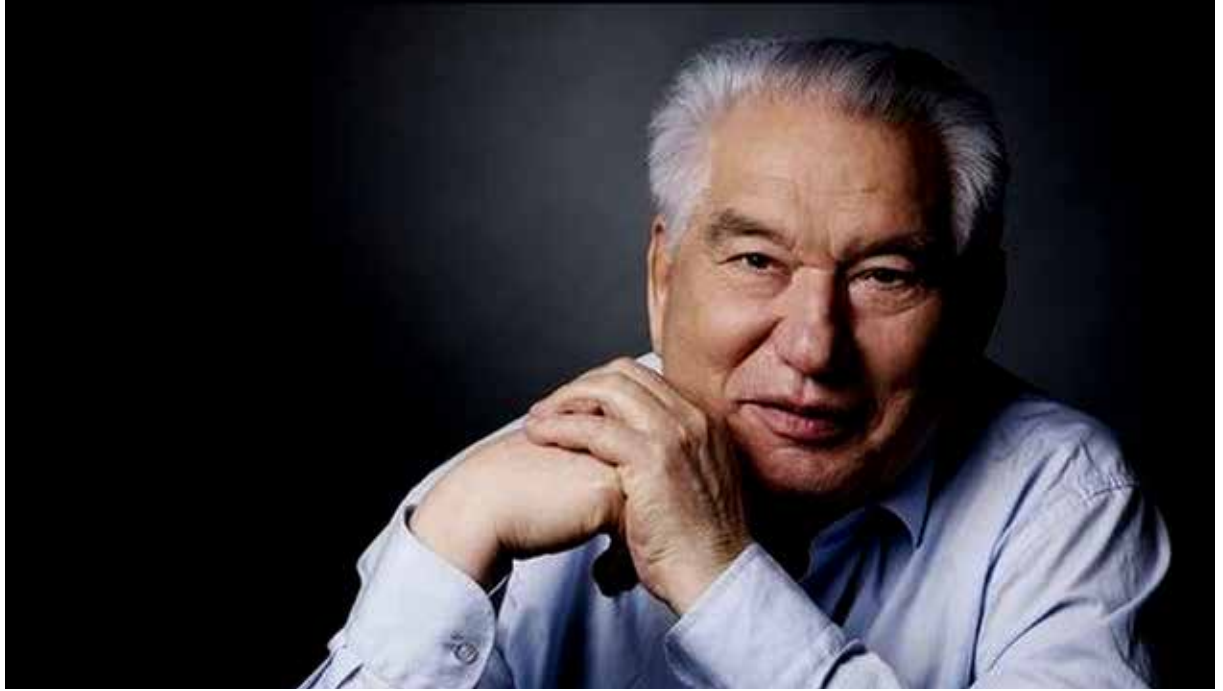
13 Konuyla ilgili olarak bkz. Ahmet Yapıcı, İnanmış Bir Adam, Kırk Derste Mehmet Akif, Ensar Neşriyat, 2018, s.39

14 Şefik Kolaylı'nın tanıklığını aktaran M. Ertuğrul Düzdağ, Mehmet Akif, Mısır Hayatı ve Kuran Meali,s.15., zikreden: Ahmet Yapıcı, İnanmış Bir Adam, Kırk Derste Mehmet Akif, Ensar Neşriyat, 2018, s.99

Cengiz Aytmatov: **GELEN ŞEY CENNET DEĞİL!**

 Prof. Dr. Orhan Söylemez *

“Değişme insanların bilinci ve isteği dışında gerçekleşir. Dolayısıyla değişim kaçınılmazdır. Sovyetlerin yıkılması da insanlık için bir değişimdi. Gelişmeyi vaat ettiği için elbette sevindim. Ancak, yeni zaman beni çok aşırı sevindirmede. Çünkü gelecek zamanda zorluklar ve sıkıntılar olacağına farkındaydım. Gelen şey cennet değil!” (C.A. -Milliyet, 24 Ekim 2000)

---

* Kastamonu Üniversitesi

Tanınmış Kırgız yazar Cengiz Aytmatov, Kırgızistan'ın Talas bölgesindeki Şeker köyünde dünyaya gelmiş ve Almanya'da hayatını kaybetmişti. Doğduğu yıl 1928, memleketi Kırgızistan ve diğer Orta Asya cumhuriyetleri için bir geçiş dönemi idi. Yeni bir rejim olarak Sovyetler Birliği kuruluyordu ve ne olacağını hiç kimse bilmiyordu. Aydınlar kendilerine sözü verilen “bağımsızlık” için canla başla çalışıyorlardı. Aytmatovun babası Törökül da “komünizme” ve yeni rejime inanmış bu aydınlardan biriydi. Başlangıçta her şey iyi gidiyordu. 1930'lu yılların başında Sovyet rejimi de dışlarını göstermeye başlamış ve “konar-göçer” hayat yaşayan bozkır halkını yerleşik düzene, kolektif hayata, kolhoz ve sovhozlara sığdırmaya çalışıyordu. Açlık baş gösterdi, halkın çoğu kırıldı. Aydınlar şaşkıncı, ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Kalemlerine “esaretin zinciri” vurulmuş, rejimin istekleri doğrultusunda “sosyalist gerçekçilik”e uygun yazmaları için kendilerine heyetler gönderilmişti. Kimisi kalemini kırdı, yazmayı bıraktı. Kimisi de eskiden yazdıklarını düzeltmeyle işe giriştiler ve yenilerini rejimin isteklerine uyarak yazdılar. Bu bile Stalin rejimini tatmin etmedi. Kalemlerini kırmaları veya kalemlerinin yönünü değiştirmeleri yeterli değildi. Aydınlar kırılmalıydı; çünkü rejim için düşünen insanlardan daha büyük tehlike yoktu, olamazdı da.

Yıl 1937 aydınlar kırılmaya başladı. Bu kırım ve kıyım 1938 sonuna kadar devam etti. Mahkeme kararını bile beklemeden “kurşunlanan” aydınlar arasında Türk dünyasının büyük yazarı, dünyaca tanınmış eserler veren Cengiz Aytmatovun babası Törökül da vardı. Moskova'daki Kızıl Profesörlük Enstitüsü'ne katılan parti görevlisi baba Törökül 1937'de tasfiye edildi. Fakat henüz baba Törökülün öldürüldüğünü aile bilmiyordu. Aile fertleri sıkıntılar içinde sürdürdüklerini hayatlarını babayı beklemekle geçirdiler. Belki sadece sürgün edilmişti. Belki hala bir yerlerde yaşıyordu. Bilemediler.

“

... insanın kendi ana dilinde konuşmasının büyüleyiciliği anlatılamaz. Bir insanın ruhunu, halkın tecrübesinden doğan, millî gururun ilhamından uyanan ve estetik bir zevki dedelerinden getiren şiiri ancak çocukluktan beri öğrenilen yerli kelimeler doldurabilir. Çocukluk, sadece hârika bir dönem değil aynı zamanda gelecekteki insan karakterinin tohumudur.

”

Ailece köye taşındılar. İşte bu zorunlu göç Cengiz için bütün karmaşıklığı ile gerçek hayat okulunun başlangıcı oldu. Aslında daha önce de köye sık sık gidiyorlar ve ninesi Ayımkandan masallar ve efsaneler dinliyordu. Ama bu sefer farklıydı. Yaşlı bilge kadın belki farkında bile olmadan onun yüreğinde anadil ateşini yakmıştı. Aytmatov daha sonra her ne kadar “... insanın kendi ana dilinde konuşmasının büyüleyiciliği anlatılamaz. Bir insanın ruhunu, halkın tecrübesinden doğan, millî gururun ilhamından uyanan ve estetik bir zevki dedelerinden getiren şiiri ancak çocukluktan beri öğrenilen yerli kelimeler doldurabilir. Çocukluk, sadece hârika bir dönem değil aynı zamanda gelecekteki insan karakterinin tohumudur. Küçük yaşta öğrendiği Rusçayı da en az ana dili Kırgızca kadar iyi bilir ve kullanırdı.

Beş yaşında iken Rusya'dan gelen veterinerlere atların sebepsiz yere ölümüyle ilgili soruşturmada tercümanlık yapmıştı. Ninesi onunla gurur duyuyordu. Bu yüzden, büyükannesi onu çok sevdi ve ondan sonra bu olaydan herkese gururla bahsetmişti.

Nine Ayımkan onun hayatını, halk hikâyeleri, şarkılar ve hikâye anlatıcıları ve âşıklarla buluşmalarla süslemiş, bezemişti. Kendisi nereye giderse gitsin; ziyaret, düğün veya cenaze onu hep yanına alırdı. Sık sık rüyalarını anlatırdı. İlginç gelirdi bu rüyalar Cengiz'e. Küçük, kısa hikâyeler onu tatmin etmezdi, rüya ödünç almak için komşulara giderdi. Rüya gibi

zamanlardı tabii bu zamanlar. Ninenin ölümüyle bu rüya bitti. Şehirde yaşıyorlardı ki baba tutuklandı. Bu defa köye mecburen geri döndüler. Köye geldiklerinde annesinin ciddi bir hastalığı vardı ve bu hastalık uzun süre devam etti.

Vaziyet çok kötüydü; fakat Karakız hala, felâketler insanın üstüne ne kadar gelirse gelsin, bir gün babasının geri döneceğini ve onlarla birlikte yaşayacağını ona ve kardeşlerine aşılyordu. Sadece Şeker halkı değil, diğer komşular ve hatta daha önce onları tanımayan insanlar bile onları açıkta bırakmadılar. Hâlbuki baba Törökül “halk düşmanı” ilan edilmiş ve götürülmüştü.

Bütün bildiklerini, ilk önce babalığını yapan ninesi Ayımkan ve onun kızı, halası Karakıza borçluydu. Görünüşte, karakterde ve duygudaş anne ile kızın bu kadar çok benzemesi dikkate değer. Küçük Cengiz için onlar ayrılamazdı. Sanki bir tekmişler ve ikisi de aynı büyükanne, aynı yaşlı ve genç kadın gibiydiler.

Önce nine Ayımkan, sonra hala Karakız, onun yıldızlarıydı. Onlar, ailenin geçmişini ve geçmiş zamanı anlatan öğretmenleriydi. Daha sonra romanında anlatacağı “mankurt” olmaktan onlar kurtarmıştı küçük Cengizi. Çok erken çalışmaya başladı. On yaşında toprağı işledi. Bir sene sonra bölge merkezine, Kirovskoye Rus köyüne taşındılar. Anne Nagima muhasebeci olarak işe başladı. Cengiz burada Rus okuluna devam etti.

O yıllarda aydın kıyımı daha da devam edebilirdi; ama yaklaşmakta olan “savaş”ın ayak sesleri gelmeye başlamıştı. Bu sırada Cengiz ise henüz on yaşında bir çocuktü. On iki yaşına geldiğinde artık savaşın ayak sesleri değil top ve tüfek sesleriyle beraber cepheden kara haberler de geliyordu. Savaş patlak verdiğinde, hayat yeni yeni düzene girmeğe başlamıştı. Ama savaş yüzünden düzen

bozuldu, şartlar daha da ağırlaştı. Cengiz 1942’de okulu bırakmak zorunda kaldı.

Bir kez daha, savaşın zor şartları yüzünden daha da fakirleşmiş Şeker köyüne döndüler. O yaşta ki gençler arasında iyi eğitimli olduğu için köy muhtarlığında çalışmaya başladı. Sadece on dört yaşındaydı. Zaten biraz daha büyük çocukların hepsi cepheye gitmişti. Çocukluktan çıkıp hayatın acı gerçekleriyle yüzleşmeye başlayan Cengiz’in karşısında hayat “haşin, korkunç, kabuğunu değiştirmiş, elemli ve kahraman” gibi duruyordu. Kırgız halkını, “toprakları için ciddi tehlikelerin olduğu zamanlarda, ruhi ve fiziki güçleri üzerindeki büyük zorlamanın olduğu anlarda, kısacası değişik şartlar altında” görmüştü. Hayatı, pek çok değişik yüzüyle öğrendi, farklı görünüşlerini seyretti. Hatta “Cemile” hikâyesinde Seyit olup farklı görünüşlerini seyrettiği hayatı “resmetmeye” çalıştı. Vergi memuru olup halktan vergi topladı. Halkın elinde hiçbir şey kalmamıştı ki ne toplayacaktı. “Savaş yıllarında bunun bu kadar zor olacağını keşke daha önceden bilseydim” diyordu ama bilseydi ne olacaktı ki? İşi bıraktı. Neredeyse mahkemeye çıkarılacaktı. Belki de babası gibi o da yok olup gidecekti. Ama kader onun için farklı bir gelecek hazırlıyordu.

Nihayet savaş bitti. Ülke harap olmuştu. Yeniden inşası gerekiyordu. Cambul’daki veterinerlik okuluna girdi. Veteriner oldu. Fakat iş bulamadı; çünkü babası “halk düşmanı” idi ve o da “halk düşmanının oğlu.” Bu durumu ve babasının akıbetini sormak için 1956’dan sonraki siyaseten nispeten daha uygun ortamda Moskova’ya yazdığı mektuptan öğreniyoruz. Ve yazmaya başladı. Çocukluğundan beri edebiyatı sevmişti. Edebiyat içinde sorularına cevaplar aradı. Savaş yıllarında bizzat şahit olduğu halkın sıkıntısını, çilesini ve savaş anlatan tesirli, güçlü kitaplar yazmaktı amacı. Kırgız halkı savaşı ve savaşın “yıkıcılığını” bilsin istiyordu. Bu yüzden Valentin Kataev’in Alay’ın Oğlu ve Semyon Babayev’in Beyaz Ağaç kitabını, kitapların nasıl basıldı-

ğına dair ve edebî tercüme hakkında en ufak bir fikri olmadan tercüme etti. Hâlbuki kitaplar daha önce çevrilmiş ve basılmıştı. “Acı bir tecrübeydi; fakat bu da edebiyatla ilgili çalışmalarımın başlangıcı oldu” demişti.

Enstitüden sonra veteriner olarak çalıştı. Hayvanları yakından tanınması romanlarına konu ettiği at, deve, tilki, kuş ve kurtları çok iyi ve derinlemesine anlatmasını sağladı. Yüksek Edebiyat Kurslarına katılmak için 1956’da Moskova’ya gitti. Kırgızistan’da Pravda gazetesinin muhabiri olarak beş sene çalıştı. İçinde “Elveda Gülsarı, Yüz Yüze, Cemile, Oğulla, Görüşme, Askerin Oğlu” gibi hikâyelerin yer aldığı Steplerden ve Dağlardan Hikâyeler adlı kitabı 1963’te ödül aldı. “... Edebiyat, başkalarını düşünerek kendi işlemlerini, ziynetlerini hayatın karmaşıklığını anlatmalı, taşımaları ki insanlar öğrenebilsin, sevebilsin” demişti. Halkın değerlerini hiçbir zaman terk etmedi, onları eserlerinde bolca kullandı. O yüzden kendisine yerelden evrensele ulaşan yazar denildi. “Manas Destanı Kırgızlar’ın bütün mitolojisini, masallarını, her türlü geleneklerini bir kahraman çevresinde toplamış Kırgız ansiklopedisidir. Kırgızlar’ın hayat tarzları, görenekleri, ahlâk ve dinî telakkileri, coğrafyası, tıp bilgileri, başka uluslarla olan ilişkileri bu destanda ifadesini

bulmuştur” diyordu Kazak bilim adamı Şokan Velihanov. “Bana göre edebiyatın görevlerinden birisi, her toplumun kendi tarihî gelişimi içinde geçirdiği tecrübeyi sanatkârane bir biçimde yansıtması ve böylece geçmişin ışığı altında yeni tarih gerçeğini takdir edebilmesidir” diyen Aytmatov da bir Kırgız yazarı olarak, Kırgız halkının, Kırgız tarihinin ve kültürünün gelişimini eserlerinde yansıttı. Kırgız halkının hayatını, tarihini ve düşmanlara karşı özgürlük mücadelesini anlattığı için Manas ve diğer bütün Kırgız destanları onu etkilemişti.

Toprak Ana romanında okuyucu mutlu bir hayat sürdükten sonra hayatının sonuna gelmiş Tolganay isimli kadının bir sonbahar günü tarlası ile dertleşmesini gördü. Toprak ve insan bütünleşmesi, romanın asıl konusuydu. Anadolu Türklerindeki toprak anlayışı ile Tolganay’ınki aynıydı. Bu yüzden eser çok sevildi, çok okundu, hala da okunuyor. “Deve Gözü” hikâyesinde de üniversiteli bir genci, Anarhay’ın sürülmemiş geniş topraklarına salarken ondaki toprakla mücadele hırsını ortaya koydu. Savaş ülkeyi yıkıp geçmişti. Toprak işlenmeliydi. İşlendi de. Elvedâ Gülsarı ise bambaşka bir romandı. At, avrat, silah olarak üç kutsalını sıralayan Türklerin hayatında atın yerini bir kez daha gösterdi. Burada Kırgız Türkü Tanabay vardı,

ama olsundu. Atı, atları özellikle de Gülsarı'yı seviyordu. Savaştan dönmüştü. Kendisine verilen at sürüsü içinde Gülsarı da vardı. Cins bir attı. Yarışları kazandıkça ünü duyulmaya ve artmaya başladı. Bölge yöneticileri her şeye olduğu gibi ona da el koymak istedi. Buna ne Tanabay ne de Gülsarı razı oldu. Tanabay da Gülsarı da isyan içindeydi. İkisi de cezalandırıldı. Tanabay Partiden atıldı, at ise kısırlaştırıldı. At, sanki bağımsızlığına düşkün Kırgız halkının temsilcisi gibiydi..

Gün Uzar Yüzyıl Olur adlı romanda ise savaştan döndüğü günden beri Boroonda durağında maskaçı olarak çalıştığı için "Boroonda Yedigey" diye bilinen Yedigey, Boroondunun yalnız ihtiyarı Kazanıpın ölümü üzerine ona karşı son vazifeleri olan cenaze merasiminin yapılmasını ve onun Sarı Özek bozkırında Boroonda'dan 30 kilometre uzaklıktaki Ana-Beyit mezarlığına gömülmesini istiyordu. Yedigey'in bu fikrine çevresindekilerle beraber, kışın sert muhalefeti, demiryolunda insana ihtiyaç duyulması gibi güçlükler de engeldi. Fakat o vazgeçmedi ve ihtiyar arkadaşına karşı son vazifesini yerine getirdi. Bu romanda, Yedigey'in eski gelenekleri ve âdetleri, tabiat ve hayat şartları ne olursa olsun yerine getirmek ve onları korumak uğruna verdiği mücadelesi vardı ve Türkiye'deki okuyucu için bunlar çok önemliydi. Roman çok sevildi ve çok okundu. İçinde "mankurt"luğun geçtiği Sarı Özek Efsanesi de vardı.

Bilindiği gibi masal ve efsanelerde bir olağanüstülük vardır. Aytmatov da bu olağanüstülük perdesi arkasından Kırgız Türklerinin tarihinden örnekler sundu. Beyaz Gemi'deki ihtiyarın yorulmak bilmeden çalışması, romanın asıl kahramanı küçük çocuğun saf duyguları, okuyucuyu onlarla bütünleştirdi. İhtiyarın dış baskılara boyun eğmesinin yanında, küçük çocuğun bir efsane arkasından da olsa geleceğe umutla bakması, babasını bulacağı günü umutla beklemesi romanda aslı tem olarak işlendi.

Arkasından asıl adı Kıyamet olan Dişi Kurdu'nun Rüyalari geldi. Romanın gerçek adında olduğu gibi dünyayı bekleyen kıyamet gibi felaketleri haber verdi. Makinalı tüfeklerle saygaları öldürüyorlar, uyusturucu kaçakçıları patronlarını memnun etmek için hiçbir canlıya acıymıyorlardı. Onlara karşı koymaya çalışan, onları doğru yola, Tanrı'nın yoluna çağıran Abdias vardı. Onu da acımasızca öldürdüler, tıpkı Taşçaynar ve Akbara adlı kurt çifte yaptıkları gibi. Önce yavrularını sonra da kurtları öldürdüler. Kurt bile bu acımasızlık karşısında "kurtların Tanrısına" kendilerine yardım etmesi için yalvarıyordu. Kimse onların yardımına gelmedi.

Aytmatov sadece bir yazar değildi, veterinerdi, sosyal bilimciydi, toplum bilimciydi, Cassandra Damgası romanındaki Robert Borg gibi fütürolog idi, Yedigey gibi Müslümandı, Kıyamet romanındaki Abdias gibi reaksiyoner bir doğa sever, barış sever biri idi aynı zamanda, rahip idi Cassandra Damgası romanındaki uzaylı rahip Filofey gibi. Rona idi genetik bilimcinin gözlerini açan, hakikatin peşinde koşan gazeteci idi son romanı Dağlar Devrildiğindeki Arsen Samançın gibi.

1987 yılında Issık Köl Forumu'nu topladı. Dünyanın dört bir köşesinden kalemiyle insanları uyaracağını düşündüğü 'akil insanları' yazarları, şairleri, sanatkarları bir araya getirdi. Sadece kendi döneminin insanları için değil bütün insanlık için 'ümitleri' yeşertecek görüşler ortaya çıkardı. Yeryüzündeki ekolojik bozulmaya dikkat çekecek önemli kararlar alındı. Bu kararlar o kadar etkiliydi ki yakın dostu olan Sovyetler Birliği Başkanı Gorbaçov bütün yönetim felsefesini değiştirdiğini ilan etti. Nitekim kısa bir süre sonra da Sovyetler Birliği tarih sayfasından silinip gitti. Yetmiş yıllık bir yönetim çökmüştü. Belki de en mühimi Aral denizinin kurumasıydı. Onu besleyen iki önemli kol Sır Derya ve Amu Derya'nın suları Orta Asya'nın kurak ikliminde kurumuş, çatlakmış sonsuz bozkırında suya en çok ihtiyacı olan "pamuk" üretimine ayrılmıştı. Sonunda denizi bes-

leyemez olmuşlardı. Deniz kurudu. Ortaya çıkan kayaların üzerindeki tuz da rüzgarla etrafa dağıldı ve ekolojik denge canlıların ve bitkilerin aleyhine bozuldu.

Daha ne yapsındı Cengiz Aytmatov? *“Kendi yaratıcı geleceğimin ne olacağını, ilginç bazı şeyler yazmaya muktedir olup olmayacağını dahi bilmiyorum. Ne göreceğiz onu göreceğiz”* demişti demesine de insanları, insanlığı hatta bütün canlılarıyla dünyayı ilgilendiren yazmadığı şey kalmadı. İnsanları uyurabileceğini düşünüyordu. Ütopik bir bakış açısı vardı, hatta Orman Göğüslüleri gezegeni diye bir gezegen de uydurdu. Orada savaş yoktu, insanlar birbirlerini öldürmüyordu, silah üretilmiyordu.

Aytmatov hayatı boyunca yazdı yazmasına da yeryüzü büyük bir hızla değişip dönüşürken bir taraftan da felakete doğru sürüklenmeye devam etti. Bunu görmeyen kaldı mı bilmiyorum. Michael Albert’in Mümkün Ütopya: Yaşanabilir bir toplum için stratejiler adlı bir kitabı yayınlandı. Tanınmış dil bilimci Noam Chomski önsöz yazdı. Bu Önsöz’de kökeni 2. Dünya Savaşı’nın bitişine dayanan insanlığın önündeki iki önemli krizden bahsetti. Ona göre insanlığı bekleyen veya insanlığın yenmesi gereken iki önemli kriz kapıdaydı: nükleer kriz ile ekolojik kriz veya küresel ısınma. Chomski bu krizlerin sebebini “... insanları çevreyi büyük yıkımlara yol açmak pahasına kökten değiştirdiği yeni bir ideolojik çağ” diye tanımladıktan sonra dikkatleri ‘... hızla nesli tükenen türler’ üzerine çekiyordu.

Bu iki krizden ilki 6 Ağustos 1945’e tarihlenen ‘Nükleer Kriz’ idi. “... Feraset sahipleri daha o günden insan zekâsının birçok şeyin yanında türleri yok edebilecek aracı da geliştirdiğini anlamıştır” diye de ekledi. Chomski’nin bahsettiği yıllar dünyaya hükmeden iki süper gücün yani Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği’nin soğuk savaşı idi. Yirminci yüzyılın ikinci sıcak savaşı sona ermiş, ardından da soğuk savaş başlamıştı. İki taraf da

“

Daha ne yapsındı Cengiz Aytmatov? *“Kendi yaratıcı geleceğimin ne olacağını, ilginç bazı şeyler yazmaya muktedir olup olmayacağını dahi bilmiyorum. Ne göreceğiz onu göreceğiz”* demişti demesine de insanları, insanlığı hatta bütün canlılarıyla dünyayı ilgilendiren yazmadığı şey kalmadı. İnsanları uyurabileceğini düşünüyordu.

”

gücünü göstermek için nükleer silah denemeleri yapıyordu. Kazak halkının büyük şairi Olcas Süleymanov ile Kırgız halkının dünyaca tanınmış kalemi Cengiz Aytmatov bu savaşı, bu güç denemelerini durdurmak için aktif olarak çalıştılar. Başardılar da.

Bugün nükleer denemeler durmuş vaziyette. Delinen “ozon tabakası” için de çalışmalar sürüyor. Kim bilir belki Aral Denizi de bir şekilde yeniden hayata döndürülür. Böylece “ütopya”ların bir gün “mümkün” olduğunu, olabileceğini insanlar da görmüş olurlar.

Cengiz Aytmatov insanlığın büyük felaketi 2. Dünya Savaşı’nın canlı şahidi olarak (galibi olmayan felaket, kaybedenin insanlık olduğu) savaşın ve savaşın faillerini Stalin’in ölümü ile başlayan yazım/yazarlık serüveni boyunca her anlatısında bu felakete dikkati çekti. Bütün eserlerinde ‘insanı ve insanlığı’ merkeze aldı ve sorunlara çözüm aradı.

Aytmatov artık bu fâni dünyada yok. Mekânı Cennet olsun!..

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ MAHMUDIYE ATÇILIK MESLEK YÜKSEKOKULU

✦ Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÇALIŞKAN*

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ), kurulduğu 1970 yılından günümüze, 6 yerleşkesindeki 11 fakülte ve 4 meslek yüksekokulu, 32.000 öğrencisi, 1.634 akademik ve 3.020 idari personeli ile bir bölge üniversitesidir.

* Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Yüksek Öğretimde Atçılık Mesleki Öğretim Uygulaması: ESOGÜ MAMYO

Üniversitenin Meslek Yüksekokularından birisi olan MAMYO, adını, Osmanlı İmparatorluğu'nun 30. Padişahı Sultan II. Mahmut tarafından orduya at yetiştirmek amacıyla oluşturulan Eskişehir'in Mahmutiye İlçesinden almaktadır. MAMYO, 1815 yılından günümüze ülkemizin en eski atçılık merkezi olan Mahmutiye'nin atçılık potansiyelini akademik bakış açısıyla buluşturmuştur. Atlı kültürden gelen tarihimize rağmen, atçılık sektörümüzün dünyadaki payı çok sınırlıdır. Sektör 9 hipodromda, 33.000 yarış atı, 4100 at sahibi, 83 binicilik kulübü ve yaklaşık 350 işletme, 110 bin istihdam ile temsil edilmektedir. Toplam ekonomik değer yaklaşık 7,5 milyar TL seviyesindedir. Mahmutiye'de Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM)'ne bağlı işletme ile 25 özel atçılık işletmesi bulunmakta, sayan İngiliz ve Arap atı üretilmekte ve yaklaşık 3000 ata pansiyon hizmetleri verilmektedir. Türkiye Jo-

key Kulübü (TJK)'nün de Mahmutiye'de Arap Atı Aşım İstasyonu ve Pansiyon Harası ile 2000 m'lik kum ve çim pistten oluşan Yarış Atı İdman Pisti yer almaktadır. ESOGÜ MAMYO, 2007 yılında Mahmutiye'deki atçılık sektörünün bu potansiyeli üzerine kurulmuştur. MAMYO, atçılık sektörünün ihtiyacı olan nitelikli insan gücünü yetiştirmeyi ve atçılık kültürünü yaşatmayı ve yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır.

Müfredat ve Mesleki Öğretimde Uygulamalı Eğitim Metodu

MAMYO'da atçılık öğretim planı "Mesleki Yeterlilik Seviyesi Standartları Ne Olmalıdır?" sorusu ile başlamıştır. Atçılık alanında öncelikle ülkemiz Atçılık sektörü temsilcileri, çalışanları ve atçılık ekonomisi gelişmiş olan ülkeler değerlendirilmiştir. At antre-

nörü, nalbant, seyis, jokey, apranti, atlı güvenlik personeli, atlı tur rehberi, atlı terapi antrenörü ve personeli gibi atçılık alanında hizmet veren tüm insan kaynağına ilişkin ortak yeterlilikler tespit edilmiştir. Sonuçta, % 75'i uygulamalı olan, Atçılık ve Antrenörlüğü Programı temel eğitim müfredatı oluşturulmuştur.

Akademik Kadro

Okulun akademik kadrosunda Kara Kuvvetleri Atlı Spor Eğitim Merkezi Komutanlığı, Jandarma At ve Köpek Eğitim Merkezi gibi kurumlarda faaliyet göstermiş, milli binici ve uluslararası antrenörlerden oluşan uzman öğretim görevlileri yer almaktadır. Tüm antrenör öğretim görevlileri yurt içi ve yurt dışı sektör temsilcilerinin açtığı antrenörlük eğitimlerinde sertifikalıdır.

MAMYO, Mahmudiye içinde kendine ait, birinde, idari bina, 35 yataklı öğrenci yatakhane ve sosyal tesisler, diğerinde 90 dönüm içinde "At Bakım Eğitim ve Uygulama Tesisi"nin bulunduğu iki yerleşkeye sahiptir. Uygulama tesisi tamamen mesleki öğrenim için tasarlanmıştır. İçinde 615 m²'lik at bakım hizmet binası, 2700 m²'lik uluslararası standartlarda kapalı maneje, sosyal alanlar, ofisler ve 23 atlık tavra, 450 m'lik tay idman pisti, kum zeminli açık maneje, bir lonj alanı, her at sürüsü için ayrı, ortalama 8'er dönümlük padoklar yer almaktadır. Ambarlar, yem ve saman depolama alanları, traktörler ve teknik ekipmanları ile okul sektöründe faaliyet gösteren işletmeler içinde örnek bir atçılık tesisidir. Ayrıca donanımlı sınıflar, anatomi laboratuvarı, 17 bilgisayarlı derslik ve 90 kişilik konferans salonu hizmet vermektedir.

Çalışmalar sabah 7:30'da başlar, hafta içi ve sonu tesis ve at bakımı için 2.sınıf ve 1.sınıf öğrencilerinden çalışma ekipleri oluşturulmuştur. Atların bakımı ve eğitimler, öğretim görevlilerinin kontrolünde ve öğrencilerin sorumluluğundadır. Öğrenciler tüm hizmetlerde görev almakta, okula her ay gelen ortalama 450 ziyaretçinin atlarla tanışmasında bire bir katkı sağlamaktadırlar. Burada amaç okul yaşamını iş hayatındaki yaşamla örtüştürmektir. Her yıl mayıs ayında okulun "At Bayramı" etkinliklerinde, tüm at severlere okul kapılarını açmakta, atlı okçuluk, binicilik ve sosyal etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

Sektördeki kamu kurum ve kuruluşları ve özel atçılık tesisleriyle ortak çalışma protokolleri ve staj anlaşmaları yapılmıştır. MAMYO'nun ilk mezunlarının sektörün önemli temsilcilerinden olan kuruluşlarda istihdamı sağlanmış, yeni öğrencilerin bu işletmelerdeki yerleşik mezunların yanına stajyer olarak katılmaları teşvik edilmiştir. Böylece sektör içinde okulun kendi mezun yapısı ve meslektaşlık bilinci oluşturulmuştur.

Mezun bilgileri her yıl yenilenmektedir. Okul, günümüze kadar 10 dönemde 184 mezun vermiştir. Takip edilebilen mezunların, 21'i Dikey Geçiş Sınavı ile Veteriner Fakültelerine geçmiş, 16'sı hipodromlarda, 3'ü hipoterapi merkezlerinde, 9'u belediyelere ait tesislerde, 4'ü kolejlerde, 2'si TİGEM'de, 28'i özel binicilik tesislerinde, 7'si kurduğu kendi tesisinde atçılık faaliyetleri yürütmekte, 6'sı KPSS ile kamuda, 23'ü ise sektörde düzensiz olarak çalışmaktadır. Mezuniyette istihdam %80-95 arasındadır.

Hipodromlarda antrenör olan 9 mezun, 6370 yarışta, 612 birincilik olmak üzere toplam 2420 derece elde etmiştir. 2012 yılı mezunu Mehmet Cücel'in antrenörlüğünü yaptığı "Graystrom" isimli at, 26 Haziran 2016 tarihindeki 90'ıncı Gazi Koşusu'nu kazanmıştır. Bu sonuçlar, sektörün okula ve mezunlara güvendiğini göstermektedir.

Hipodromlarda antrenör olan 9 mezun, 6370 yarışta, 612 birincilik olmak üzere toplam 2420 derece elde etmiştir. 2012 yılı mezunu Mehmet Cücel'in antrenörlüğünü yaptığı "Graystrom" isimli at, 26 Haziran 2016 tarihindeki 90'ıncı Gazi Koşusu'nu kazanmıştır.

Erasmus+ Avrupa Gönüllülük Hareketi akreditasyonu ile 2018 yılından itibaren MAMYO, hem gönderici, hem de kabul edici kuruluştur. Projeler ile öğrenci ve mezunlarını 12 aya kadar yurtdışına atçılık tesislerine gönderebilmektedir. 3 öğrenci ve 2 mezun Belçika, İngiltere, İtalya ve Romanya'ya staj ve Erasmus+ EVS programı kapsamında gönderilmişlerdir. Ayrıca okulda beş yabancı uyruklu öğrenci öğrenimine devam etmektedir.

Mezunlar aldıkları diploma ile "At Antrenörü" olarak tanımlanmakta ve imza yetkisi ile atçılık alanındaki tüm tesislerde istihdam edilmektedirler. Ayrıca MAMYO ve Türkiye Binicilik Federasyonu (TBF) arasında yürütülen protokol ile ülkemizde sadece MAMYO mezunları TBF onaylı 1. Kaneme Antrenörlük denklığıne sahiptir.

Okul, ülkemizde yürütülen atlı tüm faaliyetleri de desteklemekte çeşitli kurum ve kuruluşlarla ortak faaliyetler gerçekleştirmektedir.

ESOGÜ MAMYO, sektörün bir parçası olarak işlev görmek için daha pek çok alanda faaliyetlerini aralıksız yürütmektedir. Ülkenin en köklü atçılık merkezi olan Eskişehir'in Mahmudiye ilçesinde yaklaşık üç bin civarında sayan tayların arasında ve pek çok atçılık işletmesiyle birlikte faaliyet yürüten okulumuza, ömrünü masmavi bir gökyüzü, ve yemyeşil çayırların üzerinde, atlarla birlikte geçirmek isteyen tüm gençlerimizi bekliyoruz.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

BÖLGESEL KALKINMA ODAKLI MİSYON FARKLILAŞMASI VE İHTİSASLAŞMASI PROGRAMI KAPSAMINDA YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

✦ **Prof. Dr. Adem KORKMAZ¹**
Prof. Dr. Hakan ÖNER²
Dr. Öğr. Üyesi Onur SUNGUR³

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve Kalkınma Bakanlığı tarafından başlatılan “Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması” Programı kapsamında sunmuş olduğu “Burdur İli Sektörel Rekabet Gücünün Arttırılması: Tarım ve Hayvancılıkta Farklılaşarak Bütünleşik Kalkınma” başlıklı projesi ile “Hayvancılık” alanında pilot üniversite olarak seçilmiştir.(2016) Program kapsamında Üniversitemiz, Burdur ilinin sahip olduğu potansiyelleri ile üniversitenin mevcut ve gelecek altyapısının uyumlaştırılarak tarım ve hayvancılıktaki rekabet gücünü artırmayı amaçlamıştır. Proje modelinin yapısı, özellikle hayvancılık sektörünün, yetiştiriciden nihai ürüne kadar olan bütün üretim-sanayi-pazar süreçlerini içine alan “çiftlikten sofraya” bütünleşik bir nitelik taşımaktadır. Model, en küçük tarım işletmesinden başlayarak

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektörü

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dekanı

³Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

büyük ölçekli üretim çiftliklerine ve bunların yetiştiricilerinin eğitiminden üretim ölçeğine kadar olan bütün kademelerinin akademi ile tam bir uyum içerisinde araştırma, uygulama ve tüm düzeylerde eğitimini içine alan bir genişliktedir.

1 HAYVANCILIK ALANINDA ODAKLANMANIN NEDENLERİ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, tarım ve hayvancılık alanında güçlü bir akademik-bilimsel altyapıya ve bölgenin ihtiyaç ve sorunlarına ilişkin faaliyet gösteren birimlere sahiptir. Bunlar arasında; Veteriner Fakültesi, Hayvan Hastanesi, Hayvan Hastalıkları Tanı Teknolojileri Merkezi, Süt Teknolojileri Araştırma Merkezi, Tarım, Hayvancılık ve Gıda Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Bilimsel ve Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi, Stratejik İşbirliği Proje Danışmanlık Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (Burdur Gelişim Merkezi) önde gelmektedir. İhtisaslaşma programı ile birlikte Üniversitemizin hayvancılık alanındaki akademik, bilimsel ve teknolojik altyapısının daha da güçlenmesi sağlanacaktır.

Burdur ili ekonomisi temel olarak tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Hayvan yetiştiriciliği ve süt üretimi açısından önemli bir paya sahiptir. Özellikle süt sığırcılığı, damızlık düve temini ve süt üretimi sayesinde Türkiye'nin önde gelen illerinden birisidir. 2017 yılı itibarıyla ilde toplam 208.934 sığır mevcut olup, bunun 180.197'si kültür sığıridir. İl genelinde 27.521 melez, 1.216 da yerli sığır bulunmaktadır. 2017 yılı itibarıyla toplam büyükbaş hayvan sayısı açısından Türkiye'de 26.sırada yer alan Burdur, kültür sığırı sayısı açısından ise Türkiye'de 8.sırada yer almaktadır. İl sınırları içerisinde, 2017 yılı itibarıyla yaklaşık 88 bin büyükbaş, 155 bin küçükbaş olmak üzere 240 civarında hayvan sağılmakta ve süt üretimi gerçekleştirilmektedir. Günlük yaklaşık 960 ton, yıllık 350 bin tona yakın süt üretimi gerçekleştirilmektedir. Burdur ilinin Türkiye süt üretimindeki

payı da %2 düzeyindedir. Bununla birlikte, sağılan hayvan sayısı dikkate alındığında sığır başına elde edilen süt verimi, Türkiye ortalamasının üzerindedir (TÜİK, Hayvansal Üretim İstatistikleri, 2017).

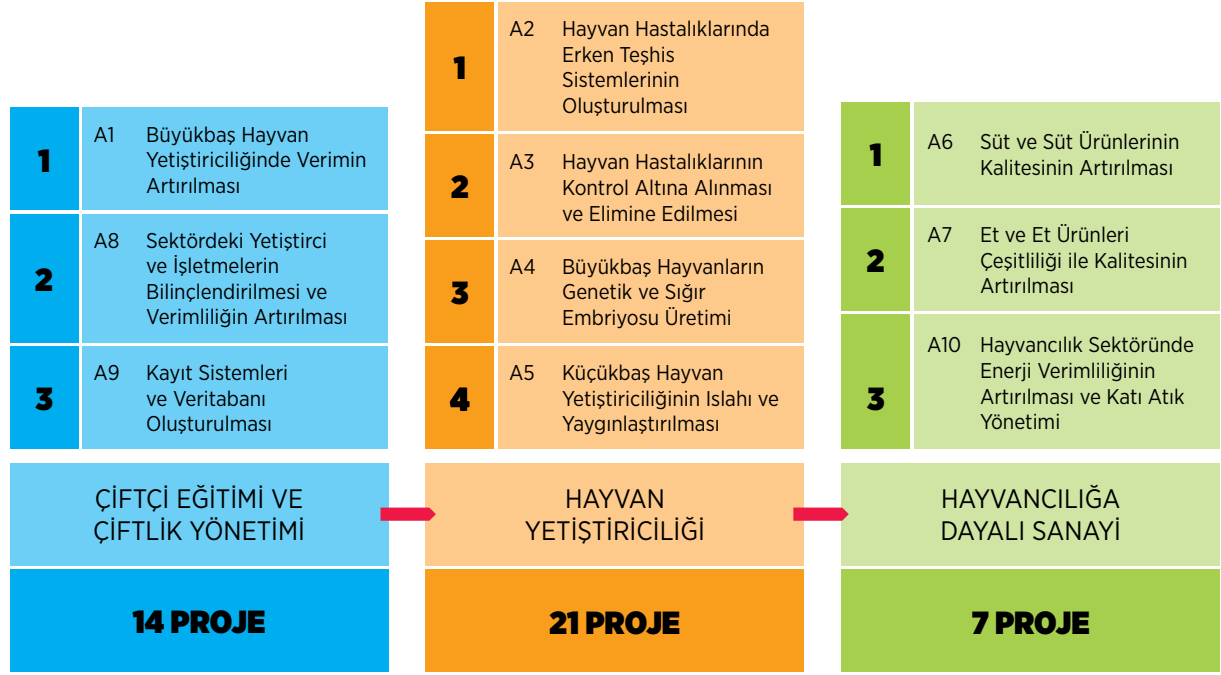
Burdur, tarım ve hayvancılığa dayalı bir il olmasına rağmen, bu alanlarda önemli bazı eksiklikler ve sorunlar, 2016 yılı Aralık ayında Üniversitemiz öncülüğünde düzenlenen ve ildeki tüm paydaşların katıldığı "Hayvancılık Sektör Çalıştayı" ile ortaya konmuştur. Çalışmalar sonucunda; ilin hayvan ırkının ıslahı ve hayvan sağlığı konusunda bazı önlemlerin alınması gerektiği, çiftçi eğitimi, hayvansal ürün (et ve süt ürünleri) üretimi açısından eksiklik olduğu, süt kalite programının olmaması gibi problemler tespit edilmiştir. Buna ilaveten, hayvan yemi için kullanılan tarımsal ürünlerin Burdur Gölü'nün ve yer altı su kaynaklarının tükenmesine yol açması, bu nedenle, fazla su tüketimine ihtiyaç duymayan alternatif tarımsal yöntemlerin geliştirilmesi gerektiği, hayvansal atıkların değerlendirilip ekonomiye kazandırılması, hayvancılık alanında kalifiye eleman eksikliğinin giderilmesi gibi konulara da vurgu yapılmıştır.

2 İHTİSASLAŞMA PROGRAMININ AMAÇ VE HEDEFLERİ

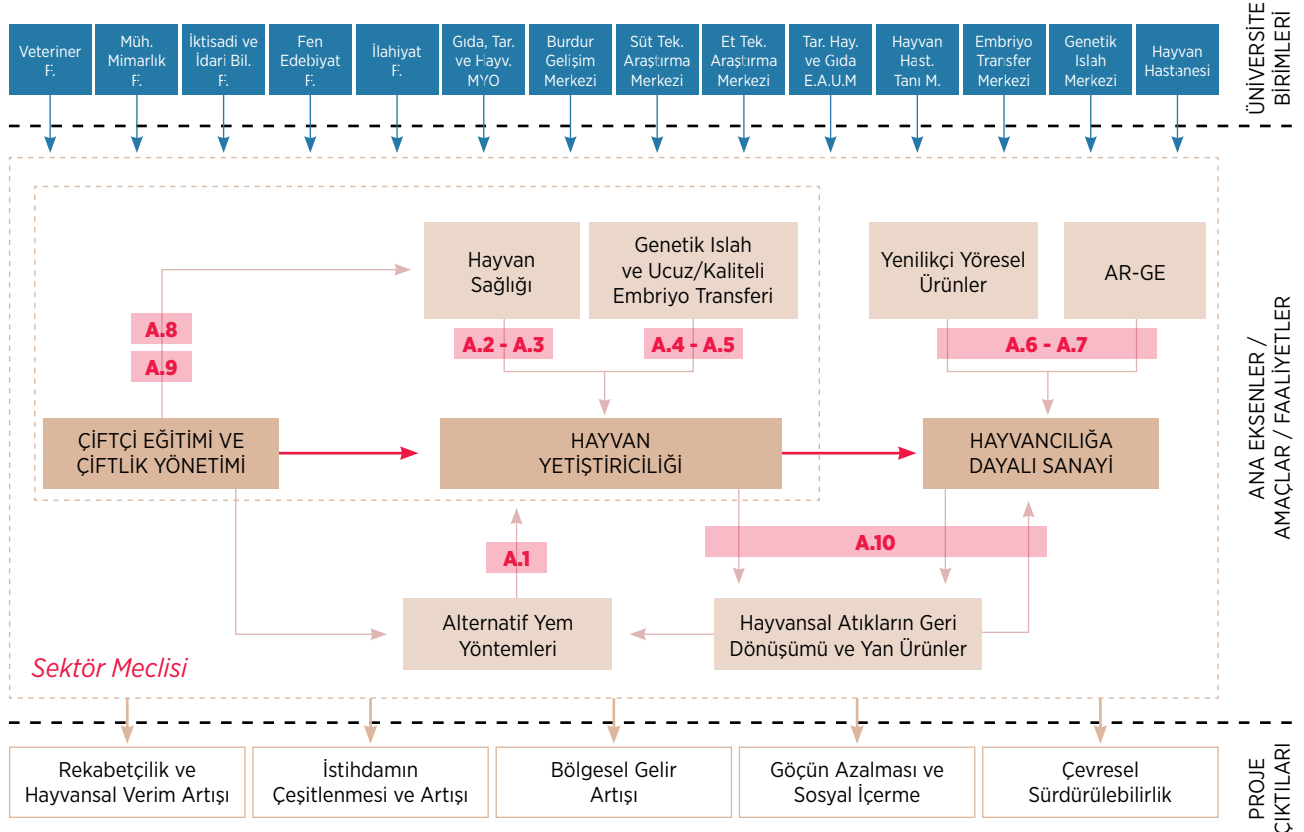
Tarım ve hayvancılıkta farklılaşmaya dayalı bütünlük kalkınma modeli, Üniversite öncülüğünde Burdur ili yerli hayvan ırklarının geliştirilmesi, genetik ıslah ile nitelikli ırkların kazandırılması, hayvan sağlığının korunması ve et-süt veriminin artırılması ve hayvansal sanayiye dayalı katma değer yaratılması amaçları ile üç ana eksene oturmaktadır. Bunlar; (1) Çiftçi Eğitimi ve Çiftlik Yönetimi, (2) Hayvan Yetiştiriciliği, (3) Hayvancılığa Dayalı Sanayidir. Üç ana eksen etrafından şekillenen bütünlük kalkınmanın modelinin 10 ana hedefi bulunmaktadır. Programın ana eksenleri, amaçları, amaçların birbiriyle ilişkisi ve modelin bütünlük yapısı Şekil 1 ve Şekil 2 de sunulmaktadır.

Şekil 1. Proje Ana Eksenleri ve Amaçları

Şekil 2. Hayvancılık Alanında İhtisaslaşma Modeli

3 İHTİSASLAŞMA MODELİNİN UYGULANIŞI VE YÖNETİMİ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, proje yönetimini Tarım ve Hayvancılık Kalkınma Projesi Koordinatörlüğü bünyesinde yürütmektedir. Üniversitemiz, benimsemiş olduğu katılımcı yönetim sistemi ile şehir ve bölgenin sorun ve ihtiyaçlarının tespitinde paydaşlarla, üniversite bünyesinde kurulmuş olan merkezler vasıtası ile bir araya gelmekte, böylece en etkin ve verimli çözümler üretilmektedir. Bu konuda yerel paydaşlar da üniversitemizin geliştireceği projeye olumlu yaklaşmakta ve bu konuda desteklerini beyan etmektedirler. Bölgede hayvancılık sorunlarının çözülebilmesine yönelik olarak taraflar arasında iletişim ve işbirliğini arttırmayı amaçlayan, hayvancılık sorunlarının, uygulamalarının ve uygulama sonuçlarının tartışılması, geribildirim ve sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından oldukça önemli olan il genelini kapsayacak şekilde “Hayvancılık Sektör Meclisi” oluşturulmuştur. Sektör Meclisi, Burdur Valisi başkanlığında toplanmakta olup, 27 üyeden oluşmaktadır.

Hayvancılık alanında ihtisaslaşma programı kapsamında, yukarıda daha önce bahsedilen temel amaçlar altında toplam 41 proje sunulmuştur. Bu projelerden, 2018 Aralık ayı itibarıyla 20’si başlatılmış olup aktif bir şekilde çalışmalar devam etmektedir. Program kapsamında şu ana kadar proje yönetimi açısından yapılanlar ve gerçekleştirilen başlıca faaliyetler şunlardır:

- Üniversitemiz Bilgi İşlem Daire Başkanlığı tarafından, proje bütçelerinin, harcama detaylarının ve performans göstergelerinin ve 6 aylık değerlendirme raporlarının girişi ve takibi için anlık izleme kolaylığı sağlayan bir “Proje İzleme ve Değerlendirme Yazılımı” geliştirildi.
- Üniversitemiz bünyesinde yapılan lisansüstü tezlerin hayvancılık alanında odaklanmasını teşvik etmek amacıyla Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Yönetmeliği’nde değişiklik yapıldı ve bu kapsamda hayvancılık alanında lisansüstü tez destekleri %50 oranında artırıldı.
- Üniversitemiz Veteriner Fakültesi’nde Yüksek Lisans düzeyinde yürütülen Hayvansal Ürünler Hijyen ve Teknolojisi (Disiplinlerarası) Tezli Yüksek Lisans Programı’na ilaveten Doktora Programı olarak “Gıda Hijyeni ve Teknolojisi” Doktora Programı açıldı.
- Üniversitemiz Tarım, Hayvancılık ve Gıda Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde küçükbaş ve büyükbaş hayvan işletmeleri mevcut olup, büyükbaş hayvan bölümünün yapısal ve ekipman olarak modernizasyonu sağlanmıştır.
- 2016 yılı Aralık ayında Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) Yenilikçi Teknolojiler Mali Destek Programı desteğiyle “Hayvan Hastalıkları Tanı Teknolojileri Merkezi” kuruldu. Söz konusu projeye BAKA tarafından 913 bin TL destek sağlandı. Merkez, hayvan hastalıklarını önleme alanında önemli bir proje yürütmekte olup, erken tanı kitleri konusunda AR-GE çalışmalarına devam etmektedir.
- Burdur Meslek Yüksekokulu, hayvancılık projesine ve alana uygun olarak Burdur Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu’na dönüştürüldü. Kümes Hayvanları Yetiştiriciliği Programı, Süt ve Besi Hayvancılığı Yetiştiriciliği Programı, Seracılık Programı, Bahçe Tarımı Programı, Tarımsal İşletmecilik Programları açıldı.
- BAKA Güdümlü Proje olarak “Süt Teknolojileri Araştırma ve Geliştirme Merkezi Projesi” başlatıldı. Projenin bütçesi 4,5 milyon TL olup, proje ortakları arasında Burdur Ticaret ve Sanayi Odası, Burdur Ticaret Borsası, Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği (DSYB), Köy-Koop, Isparta Ticaret ve Sanayi Odası (ITSO) yer almaktadır.
- Burdur Merkez İlçe Büğdüz Köyü’nde örnek ahır-çiftlik oluşturma çalışmaları başlatıldı. Bu kapsamda, ölçek oluşturma, işletme ölçeklerinin geliştirilmesi, sektör kümelenmesinin sağlanması, kampüs içinde büyük ölçekli hayvansal işletmelere yer gösterilmesi esasına dayanan çalışmalarla Üniversite-Yetiştirici işbirliği sağlanacaktır. İşbirliği sayesinde, Üniversitemizin

yapacağı AR-GE ve çiftlik projeleri ya da kendi çiftliklerinde yapacağı üretim, hizmet ve araştırma çıktılarının doğrudan üreticiyle paylaşılması hedeflenmektedir.

- Üniversitemiz ile Burdur DSYB ve Burdur Gıda-Tarım-Hayvancılık İl Müdürlüğü ile ortaklaşa olarak, sektörden gelen istekler doğrultusunda çiftçilerin ve yetiştiricilerin bilinçlendirilmesi ve buzağı ölümlerinin azaltılması amacıyla “Buzağılar Ölmesin” adı altında etkinliklere başlandı.
- Hayvancılığa Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi projesi kapsamında, Burdur ilinde faaliyet gösteren et-süt ürünleri işletmelerine yönelik ziyaretler ve görüşmeler başlatıldı. Program kapsamında tüm işletmelerle tek tek yürütülecek çalışmalar sayesinde işletmelerin kurumsal kapasitesinin artırılması, pazarlama, üretim, yönetim, maliyet, finans, AR-GE ve inovasyon konularında danışmanlık ve eğitim verilmesi planlanmaktadır.
- Çiftçi Eğitimi projesi ile Burdur’a bağlı 11 ilçede 11 köy belirlenerek saha çalışmalarına başlandı ve Veteriner Fakültesi’den bir ekip ile birlikte çiftçilere belli konularda eğitimler verildi. Bu eğitimlere devam edilecek olup, tüm köylere tek tek ulaşılması hedeflenmektedir.
- Burdur DYSB ile Üniversitemiz arasında Çiğ Süt Analiz Protokolü imzalandı. Bu sayede, birlik üyelerinin Üniversitemiz bünyesinde bulunan Bilimsel Teknoloji ve Araştırma Merkezi Özel Gıda Kontrol Laboratuvarı’nda çiğ süt analizleri yapılarak sonuçların elektronik ortamda Tarım ve Orman Bakanlığı’nın veri tabanına aktarılması sağlanmıştır.
- Burdur Merkez İlçe Beşkavak Köyü de küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ve ıslahı projelerinin yürütülmesi için pilot köy olarak belirlendi ve saha çalışmalarına başlandı. Program kapsamında, Türkiye’de ilk defa uygulanacak yöntemle Beşkavak Köyü’nde bulunan koyun-keçi işletmelerinde doğan bütün oğlak ve kuzuların ilk bir saat içerisinde işletmelere özgü oluşturulan listelere kayıt edilmesi planlanmaktadır.

Genetik Islah Projesi kapsamında, yüksek verimli büyükbaş hayvan ıslahının gerçekleşmesi için işletme bünyesinde “Embriyo Üretim Merkezi” kurulması için Tarım ve Orman Bakanlığı’na müracaat edilmiş, 90 baş düve ve embriyo alımı için ithalat izni alınmıştır. Başlangıçta yerli sığır embriyosu, ilerleyen dönemlerde de yerli sperma üretimi ile ıslah çalışmaları ulusal düzeye ulaşması için sektör ile işbirliği yapılacaktır.

Pilot programın hayata geçirilmesiyle birlikte Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ciddi bir değişim ve dönüşüm sürecine girmiştir. Program kapsamında yapılması öngörülen proje/faaliyetler hızla hayata geçirilmiştir ve geçirmeye devam etmektedir. Üniversitemiz, ihtisaslaşma alanında önemli aşamalar kaydetmekle birlikte, elbette ki sürecin henüz başındayız. Program Türkiye’de yeni YÖK ile başlamıştır. Seçilen 5 pilot üniversite çalışma programlarını kendi içerisinde evriler/güncellenerek/revize edilerek ilerlemektedir. İhtisaslaşma programı, Üniversitemizde büyük bir motivasyon yaratmış, başta Üniversite Rektörlüğü olmak üzere, programda tüm akademik birimler ve akademisyenler tarafından yüksek oranda benimsenmiştir.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, program tamamlandığında Türkiye’nin gelişen ekonomisi ile bölgede hayvancılık sektöründe de küresel üretim ve ticaretteki payını artırması için teknolojik gelişmeleri takip eden ve bilgi üreten bir yapıya kavuşmuş olacaktır. Üniversitemiz, başta Veteriner Fakültesi, Süt Teknolojileri Uygulama ve Araştırma Merkezi, Hayvan Hastalıkları Erken Tanı Merkezi, Tarım, Hayvancılık ve Gıda Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi olmak üzere, bu alandaki mevcut akademik-idari-araştırma gücünü, program kapsamında kuracağı yeni birimler sayesinde daha da güçlendirerek ve sektör aktörlerini-paydaşlarını da dahil etmek suretiyle, Üniversite-Sanayi İşbirliği çerçevesinde bu faaliyetleri yürütecektir. Bu sayede, örgütlü hayvansal üretimle sağlıklı gıda üretilmesinde anahtar rol oynayan, rekabet gücü yüksek, üreticisinin refah düzeyini artıran, ulusal ekonomiye katkısı yüksek, sürdürülebilir bir hayvancılık sektörünün oluşmasına önemli katkıda bulunması öngörülmektedir.

Yükseköğretimde Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik Kapsamında

DİPLOMA VE DENKLİK: DİJİTAL DÖNÜŞÜM

 Prof. Dr. Ömer AÇIKGÖZ*

Kamuda dijital dönüşüm, kamu çalışanları ile bu kurum ve kuruluşlardan hizmet talep edenlere ait işlemlerin dijital servisler üzerinden yürütülmesidir. Dijitalleşme, karar süreçlerinde bürokrasiyi azaltır, kolaylaştırır ve hızlandırır. Bu dönüşümü gerçekleştiren kurumlar, zaman ile beşeri, mali ve fiziki kaynaklardan önemli ölçüde tasarruf sağlamakta ve nesnel çıktılara odaklanmaktadır. Bu sayede işlemler daha şeffaf yürütmekte, bütün taraflara hesap verilebilirlik kolaylaşmakta ve daha da önemlisi veriye dayalı çevik bir yapıya bürünülmektedir.

---

* YÖK Yürütme Kurulu Üyesi - Tanıma ve Denklik Komisyonu Yürütücüsü

*Katkı sağlayan Tanıma ve Denklik Hizmetleri Dairesi, Sınav ve Değerlendirme Şube Müdürü
Abdulkadir TAŞDELEN'e teşekkür ederim.*

“Yeni YÖK” vizyonu çerçevesinde hizmet ile ilgili alanlarda işlem sürelerini kısaltacak ve insan kaynaklı gecikme ve hataları en aza indirecek dijital sistemler geliştirilmekte ve uygulamaya konulmaktadır. Bu vizyon kapsamında, yurtdışı yükseköğretim kurumları tanıma ile diplomaların ve derecelere ait denklik hizmetlerinin dijital dönüşüm süreci başlatılmış ve 2016 yılında “Denklik Bilgi Yönetim Sistemi (DBYS)” hayata geçirilmiştir. Ayrıca 2017 yılında kurumsal kimliği güçlendirmek amacıyla Denklik Birimi, Tanıma ve Denklik Hizmetleri Dairesi Başkanlığına dönüştürülmüş, başta Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Tanıma ve Denklik Yönetmeliği olmak üzere tüm mevzuat yeniden oluşturulmuştur.

2018 dijitalleşme kapsamında verilen hizmetlerden bazıları şunlardır:

2018 yılında YÖK’te verilen hizmetler dijital ortama taşınmış ve tanıma ve denkliğe dair hizmetlerin e-devlet üzerinden sunulmasına imkân sağlanmıştır.

- a** Diploma denklik ön başvurularının e-devlet üzerinden yapılması
- b** Okul tanıma belgesinin e-devlet üzerinden alınması
- c** Denklik başvuru süreçlerinin e-devlet üzerinden takibi
- d** Denklik belgesinin e-devlet üzerinden sorgulaması ve doğrulaması

1 Denklik Karar Süreci

Denklik başvurularının **şekil ve usulüne dair işlemleri** ilgili idari personel tarafından, **bilimsel hüviyet tespit işlemleri** ise muhtelif üniversite-

lerin ilgili bilim alanından seçilmiş, etik ve bilimsel kurallara bağlı ve bağımsız karar veren **Bilim Alanı Danışma Komisyonu (BADK)** üyelerince yürütülmektedir. BADK, farklı bilim alanlarından 98 öğretim üyesinin oluşturduğu **15** komisyondan oluşmaktadır. BADK üyelerinin uzlaşmadığı veya görüş oluşturamadığı durumlarda en az **iki farklı üniversiteden** bilimsel görüş istendikten sonra denklik konusunda değerlendirme yapılmaktadır. BADK’nın bilimsel görüşü YÖK Yürütme Kurulu Üyelerinden oluşan Denklik Komisyonunun oluru ile Yükseköğretim Yürütme Kurulu’na sunularak karara bağlanmaktadır.

2 Okul Tanıma Belgesi

Yurt dışındaki üniversitelerde öğrenim görmek isteyen öğrencilerin gidecekleri yükseköğretim kurumu veya programının Yükseköğretim Kurulunca tanınıp tanınmadığını gösteren ve dijital dönüşüm çalışmaları öncesinde elden veya posta yoluyla başvuru yapılabilen Okul Tanıma Belgesi 2018 yılından itibaren E-devlet üzerinden ücretsiz olarak verilmeye başlanmıştır. Yurt içi veya yurt dışındaki öğrenciler, bu belgeye internet üzerinden erişebilmeleri sayesinde işlemlerini buldukları yerden tamamlayabilme imkânına kavuşmuştur.

Dijitalleşme sonucunda 2018 yılında verilen Okul Tanıma Belgesi sayısı dijital dönüşüm öncesine göre yaklaşık üç kat artarak 14.345’e yükselmiştir.

27 Ekim 2018’de hayata geçen bu uygulama ile yaklaşık 9 haftalık sürede 5.038 tanıma belgesi alınmıştır.

3 Denklik Başvuruları

2018'de 101 farklı ülkeden toplam 10.067 denklik başvurusu alınmıştır. Denklik başvurularının ülke gruplarına göre dağılımları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Yedi ülke Grubuna göre 2018 yılında denklik başvuru sayıları

#	Ülke Grubu	Başvuru Sayısı
1	Ortadoğu ve Afrika	4.689
2	Orta Asya ve Kafkasya	1.841
3	Amerika ve Birleşik Krallık	1.133
4	Balkanlar	965
5	Avrupa	912
6	KKTC	297
7	Asya ve Pasifik	230

4 Sonuçlanan Başvurular

2018'de toplam 10.858 denklik başvurusu, hakkında karar alınmak suretiyle sonuçlandırılmıştır.

2018'de başvuru sayısı
10.067 iken aynı yıl
toplam **10.858** denklik
başvurusu sonuçlandırılmıştır.

Bu kararlar denklik verilmesi şeklinde olabildiği gibi ilgilinin seviye ve yeterliğinin ölçülmesi yönünde de olabilmektedir. Ayrıca mevzuata aykırı yapılan başvuruların reddedilmesi veya eksik belgelerin zamanında tamamlanmamasından dolayı başvurunun iade edilmesine de karar verilebilmektedir.

2018 yılında sonuçlandırılan başvuruların ülke gruplarına göre dağılımları Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Ülke Gruplarına göre 2018 yılında sonuçlandırılan denklik başvuru sayıları

#	Ülke Grubu	Sonuçlandırılan Başvuru Sayısı
1	Ortadoğu ve Afrika	3.268
2	Orta Asya ve Kafkasya	2.581
3	Amerika ve Birleşik Krallık	1.706
4	Balkanlar	1.479
5	Avrupa	1.342
6	KKTC	236
7	Asya ve Pasifik	216

5 Denklik

2018'de toplam 5.706 denklik belgesi düzenlenmiştir. 2018 yılında düzenlenen denklik belgelerinin %52'si (2.952) yine aynı yılda yapılan başvuruların sonuçlandırılmasıyla verilen belgelerdir. Aynı zamanda bu sayı yine aynı yıl yapılan başvuruların da %30'nu oluşturmaktadır.

2018 yılında **5.706**
başvuruya denklik belgesi
düzenlenmiş ve aynı yıl yapılan
başvuruların **%30**'una
denklik verilmiştir.

2018 yılında denklik verilen ilk beş program Tablo 3'te yer almaktadır. 2018 yılında en fazla denklik verilen programlar sırasıyla Tıp Doktorluğu ve Mimarlıktır.

Tablo 4'te 2018 yılında lisans düzeyinde denklik verilen ilk beş ülkeye ait veriler yer almaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere en fazla sayıda denklik verilen ülkeler sırasıyla Azerbaycan, Suriye ve Bulgaristan'dır.

Tablo 5'te de yüksek lisans düzeyinde denklik verilen ilk beş ülke görülmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere en fazla sayıda denklik verilen ülkeler sırasıyla Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya'dır.

**2018 yılında yapılan
başvurulardan hakkında
denklik kararı verilenlerin,
savaş, işgal veya ilhak bulunan
ülkelerden yapılan
başvurular hariç tutulduğunda,
ortalama denklik kararı
verilme süresi
65 güne indirilmiştir.**

Başvuru tarihleri ile denklik verilme tarihleri arasında geçen süreler dikkate alındığında 2018 yılında ortalama denklik kararı verilme süresi 86 gündür. Savaş, işgal ve ilhak bulunan ülkelerden yapılan başvurular hariç tutulduğunda ise bu sürenin ortalama 65 güne indiği görülmektedir. Dijital dönüşüm öncesi bu sürenin ortalama 240 gün olduğu göz önüne alındığında dijitalleşmenin önemi daha net bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

2018'de savaş, işgal veya ilhak bulunan ülkelerden yapılan başvurularda denklik için istenilen evrakların eksikliği veya temin edilememesinden kaynaklanan nedenler ile ortalama denklik süresi 245 güne kadar uzayabilmektedir. Diğer başvuruların ortalama süresinin 65 olduğu dikkate alındığında, kamuoyunda, sosyal medyada gündeme getirilen sayıların gerçeği yansıtmadığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3. 2018 yılında denklik verilen ilk 5 program

#	Program Adı	Denklik Sayısı
1	Tıp Doktorluğu	400
2	Mimarlık	380
3	İlahiyat	266
4	Eczacılık	167
5	İnşaat Mühendisliği	160

Tablo 4. Lisans düzeyinde 2018 yılında denklik verilen ilk 5 ülke

#	Program Adı	Denklik Sayısı
1	Azerbaycan	764
2	Suriye	596
3	Bulgaristan	282
4	Ukrayna	200
5	Amerika Birleşik Devletleri	184

Tablo 5. Yüksek lisans düzeyinde 2018 yılında denklik verilen ilk 5 ülke

#	Program Adı	Denklik Sayısı
1	Birleşik Krallık	319
2	Amerika Birleşik Devletleri	309
3	Almanya	92
4	Fransa	62
5	Suriye	56

a Seviye ve Yeterlilik Belirleme Sistemi

Yurt dışından mezun olunan programla ilgili temel kazanımlar, eğitim ve öğretim dili, programın niteliği, teorik ve uygulamalı dersler, stajlar ve projeler yönünde eksiklik tespit edildiğinde ve/veya tereddüt olduğunda söz konusu programın niteliğine göre ders tamamlama, staj tamamlama, klinik pratik yapma veya sınava tabi tutma gibi uygulamalardan biri veya birkaçının kullanılarak kazanımların elde edilme düzeyleri belirlenmektedir. Bu ölçme ve değerlendirme sürecine yönelik işlemlere Seviye ve Yeterlilik Belirleme Sistemi (SYBS) denilmektedir.

Karara bağlanan başvuruların bir kısmı doğrudan denklik ile sonuçlanırken, özellikle meslek icrası gerektiren diplomalarda, başvuru sahibinin seviyesinin ve yeterliliğinin belirlenmesine karar verilebilmekte, diğer bir ifade ile başvuru sahibi SYBS süreçlerine tabi tutulmaktadır. Bu kararlar alınırken ilgili yönetmelik ve yönergeler ile bağımsız Bilim Alanı Danışma Komisyonlarınca ve üniversitelerce

münferiden yapılan değerlendirmeler dikkate alınmaktadır.

2018'de hakkında karar verilen 10.858 denklik başvurusun yaklaşık %31'i hakkında SYBS kararı verilmiştir.

En fazla SYBS kararı verilen ülke grupları **Orta Asya ve Kafkasya ile Orta Doğu ve Afrika** ülkeleridir.

Tablo 6'da 2018 yılında ülke grupları bazında SYBS kararı verileri yer almaktadır.

b Reddedilen ve İade Edilen Başvurular

Sahte belge, tanınmayan bölüm/programlardan alınan diplomalar, akademik teamül, etik ve resmi mevzuata aykırı yatay/dikey geçişler, eğitim görü-

Tablo 6. Ülke gruplarına göre 2018 yılında verilen SYBS kararı sayıları

#	Ülke Grubu	YDS	STS-KPSS	Lisans Tamamlama	Toplam
1	Orta Asya ve Kafkasya	140	719	300	1.159
2	Ortadoğu ve Afrika	182	564	260	1.006
3	Balkanlar	9	665	142	816
4	Avrupa	23	73	144	240
5	Asya ve Pasifik	25	23	14	62
6	Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık	6	12	32	50
7	KKTC	0	17	0	17
	Toplam	385	2.073	892	3.350

len ülkede yetersiz kalış süresi ile yapılan başvurular reddedilmekte ve zamanında tamamlanmayan eksik evraklardan dolayı da başvurular iade edilebilmektedir.

**30-40 gün öğrenim görülen
ülkede kalanlar ile
Seviye Tespit Sınavlarına
defalarca girip geçemeyenler
ülkemiz, akademik hayatımız
ve işgücü piyasamız için
tehdit oluşturmaktadır.**

Reddedilme veya iade edilme gerekçeleri mevzuat çerçevesinde açık bir şekilde belirtilmesine rağmen bu durum, başvuru sahiplerince bazen kamuoyunda, sosyal medyada, Yükseköğretim’de yürütülen denklik süreçleri hakkında olumsuz algı geliştirilmesinde kullanılmaktadır. Süreç içinde, dört yıllık hukuk lisans eğitimini aldığı iddia eden ama ne

yazık ki kendisinin o ülkede kalış süresinin dört yıl boyunca sadece 30-40 gün olduğu yasal olarak tespit edilmiş başvurular kayıtlarımız altındaki örnekler arasındadır.

Hakkında SYBS kararı alınan başvuru sahiplerinin alanlarında yapılan seviye tespit sınavlarından 100 üzerinden 40 olarak başarılı olma şartı aranmaktadır.

Tablo 7’de 2018 yılında ülke gruplarına göre ret ve iade kararı verilen başvurulara ait veriler yer almaktadır.

6 Verilen Kararların İptaline Yönelik Açılan Davalar

Tanıma ve denklik hizmetlerinde hayata geçirilen düzenlemeler ve dijital dönüşümünün katkılarından birisi de dava konusu olan başvuruların sayısındaki azalmadır. Nitekim 2014 yılında alınan kararların iptaline yönelik açılan 755 dava bulunurken 2018 yılında bu sayı 218’e düşmüştür.

Tablo 7. Ülke gruplarına göre 2018 yılında ret ve iade kararı verilen başvuru sayıları

#	Ülke Grubu	Ret	İade	Toplam
1	Orta Asya ve Kafkasya	212	28	240
2	Balkanlar	191	0	191
3	Ortadoğu ve Afrika	61	65	126
4	Avrupa	46	50	96
5	KKTC	21	0	21
6	Asya ve Pasifik	1	14	15
	Toplam	532	157	689

Dijitalleşme ile birlikte YÖK aleyhine açılan davaların sayısı düştü ve YÖK'ün lehine verilen kararlarda artış oldu.

Bununla birlikte Kurumumuzun lehine sonuçlanan dava oranı 2014'te %20 iken 2018 yılında %60'a yükselmiştir.

7 Sonuç ve Değerlendirme

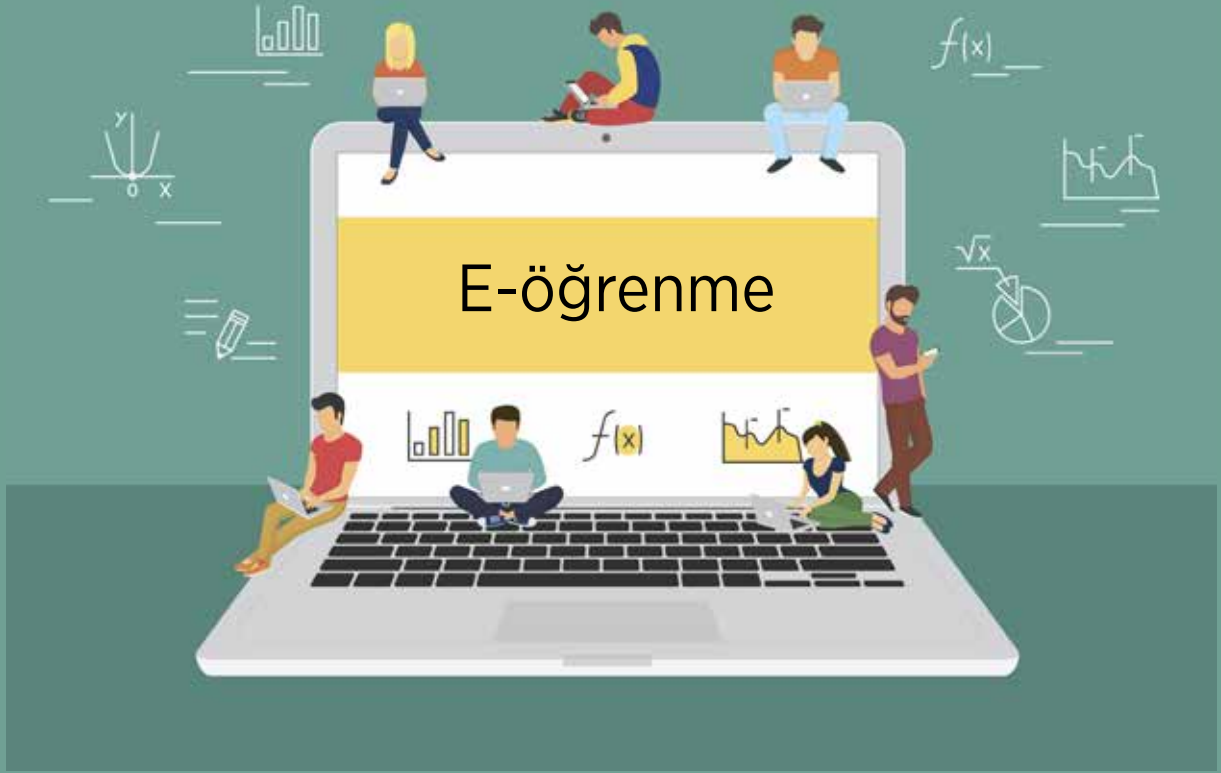
2018 yılında verilen Okul Tanıma Belgesi sayısı dijital dönüşüm öncesine göre yaklaşık üç kat artarak 14.345'e yükselmiştir. 2018'de 101 farklı ülkeden toplam 10.067 denklik başvurusu yapılmış iken aynı yıl toplam 10.858 denklik başvurusu sonuçlandırılmıştır. 2018 yılında 5.706 başvuruya denklik belgesi düzenlenmiş, aynı yıl yapılan başvuruların ise %30'una denklik belgesi verilmiştir. 2018'de hakkında karar verilen 10.858 denklik başvurusun yaklaşık %31'ine ilişkin SYBS kararı verilmiştir.

Yurt dışından alınan diploma ve dereceler ile yurt dışındaki kurumların tanınması Türk yükseköğretim sisteminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. 2018-2022 yıllarını kapsayan Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi'ndeki amaçlardan birisi önümüzdeki beş yılda Türkiye'nin yükseköğretim alanında çekim merkezi haline gelmesini sağlamaktır. Bu strateji çerçevesinde belirlenen uluslararası öğrenci ve akademisyen sayısının artırılması, tersine beyin göçü ile nitelikli öğretim elemanı çekilmesi ve uluslararası iş birliği potansiyelinin artırılması gibi hedeflerin gerçekleşmesinde, yurt dışından alınan diploma ve dereceler ile kurumların tanınmasının önemli bir rol oynayacaktır. Bu süreçlerde hayata geçirilecek her bir iyileştirme hedeflerimizi gerçekleştirmede kolaylaştırıcı bir unsur olacaktır.

Gerek akademik amaçla gerekse meslek icrasında kullanılan diplomaların güvenilirliğinin şüpheli hale getirilmesi, orta ve uzun vadede yükseköğretim alanında telafisi olmayan yaralar açacağı gibi akademi ve iş gücü piyasasını da olumsuz etkilemesi kaçınılmazdır.

SİSTEM YAKLAŞIMIYLA E-ÖĞRENME

✍ Prof. Dr. Selçuk Karaman*

E-öğrenme uygulamalarının, üniversitelerdeki çevrimiçi program ve derslerin yanı sıra dil eğitimi, merkezi sınavlara hazırlık ve kişisel gelişim gibi alanlarda verilen bireysel veya kurumsal eğitimlerde giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Günümüzde hemen hemen her fırsatta etkileşimli videolar, artırılmış gerçeklik uygulamaları, uyarlanabilir öğrenme sistemleri, öğrenme analitikleri ve sanal dünyalar gibi çok sayıda yeni teknolojilerin e-öğrenme açısından potansiyelleri vurgulanmaktadır. Diğer yandan artan teknoloji kullanımıyla bireylerin çevrimiçi ortamlardaki iletişime alıştıkları ve e-öğrenmeye giderek daha hazır hale geldikleri sıklıkla dile getirilmektedir.

* Atatürk Üniversitesi - Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü

E-öğrenme uygulamalarının çok sayıda araştırma ve uygulama ile ortaya konulmuş potansiyeline rağmen öğrenme ihtiyaçlarını karşılama konusunda yeterince etkili kullanılmadığı bilinmektedir. Hatta e-öğrenme teknolojilerinin son 20 yıldaki gelişimlerine ve bu teknolojilerle ilgili öngörülere bakıldığında aslında öğrenme yaşantılarında beklenen büyük değişimin gerçekleşmediği görülür. Bunların dönüşüm etkisinin ise mikro düzeydeki uygulamaların ötesine pek geçemediği görülmektedir.

Bir yandan geniş çaplı e-öğrenme örneklerinde kendine yer bulamamış teknolojilerin çekiciliğiyle yükselen beklentilerin olması, diğer yandan uygulamaların tasarımından gelen eksikliklerin görülmesi, beklenti-sonuç makasının açılmasına yol açmıştır. Bu tür deneyimler e-öğrenme algısının zayıflaması sonucunu da doğurmaktadır. Birey veya kurum açısından beklenenden daha fazla emek gerektiren ya da istenen başarıyı gösteremeyen e-öğrenme uygulamaları sadece katılanları olumsuz etkilemekle kalmayarak e-dönüşüm sürecini de yavaşlatmaktadır. Örneğin, büyük beklentiler ile yapılan e-öğrenme atılımı, öğrenciler tarafından oluşan talep, ilgi ve memnuniyet düzeyinin düşük olması veya daha da önemlisi kurumsal ve bireysel düzeyde öğretimin beklenen faydayı sağlayamaması halinde, sonraki uygulamaları olumsuz etkileyip bireylerin e-öğrenme kabul sürecini geciktirmektedir.

Daha gerçekçi beklentilere dayalı etkili ve verimli uygulamaların önündeki önemli engellerden biri bütüncül bir bakışın olmamasıdır. Bir e-öğrenme uygulamasında teknik, pedagojik, yönetim, içerik ve destek gibi çok sayıda farklı bileşenler bulunmaktadır. Olası problemler bu bileşenlerin herhangi birinden kaynaklanabilir. Bu bileşenlerin tamamının bir sistem olarak ele alınması gereklidir. Etkili e-öğrenme faaliyetlerinin tasarlanması ve yürütülmesi için “e-öğrenme” bütüncül bir şekilde sistem yaklaşımı ile ele alınmalıdır. Bu amaçla, bu

Bir e-öğrenme uygulamasında teknik, pedagojik, yönetim, içerik ve destek gibi çok sayıda farklı bileşenler bulunmaktadır. Olası problemler bu bileşenlerin herhangi birinden kaynaklanabilir. Bu bileşenlerin tamamının bir sistem olarak ele alınması gereklidir.

makalede sistem yaklaşımı ile e- öğrenme, önce e-öğrenmenin gelişimi, ardından yapısı üzerinden açıklanmıştır.

E-Öğrenmenin Gelişimi

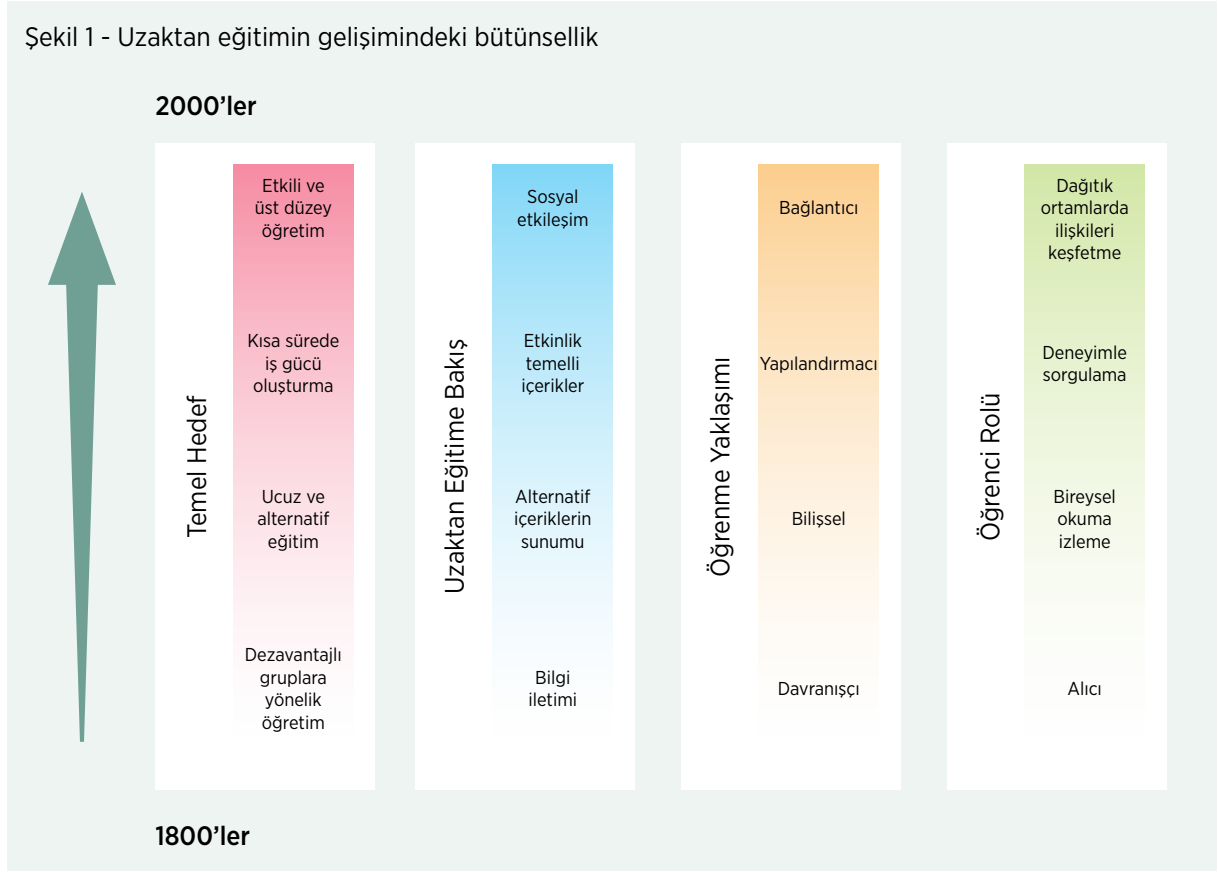
Kökleri 18. yüzyıla dayanan uzaktan eğitim, ilk dönemlerinde basılı kaynakların dağıtımıyla kendini göstermiştir. Günümüzde dijital teknolojiler aracılığıyla yürütülen uzaktan eğitim, teknoloji boyutunun vurgulandığı e-öğrenme terimiyle isimlendirilmiştir.

Uzaktan eğitim, kullanılan teknolojilerin dışında yapıma amacı, yürütme şekli ve öğrenci beklentisi açısından önemli değişimlere uğramıştır. Başlangıçta genellikle kısa sürede çok sayıda öğrenciye kitlesel eğitim verme amacıyla materyal dağıtım şeklinde uygulanırken, günümüzde bireysel ve sosyal öğrenme etkinlikleriyle etkili bir üst düzey öğrenme ortamı haline gelmiştir. En kritik değişim, işleyişin sadece bilgi iletimi ortamı olmaktan çıkarak alternatif içeriklerin sunumuna, farklı öğrenme etkinliklerinin gerçekleştirilmesine ve nihayetinde sosyal etkileşim temelinde öğrenmeye doğru bir geçişin olmasıdır.

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü

Bu gelişimde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemelerin yanı sıra, hayat boyu öğrenme ihtiyacının artması, öğrenen profilleri ve öğrenme anlayışla-

Şekil 1 - Uzaktan eğitimin gelişimindeki bütünsellik

rındaki değişimlerin birbirlerini karşılıklı etkileyerek e-öğrenmeyi şekillendirdikleri görülmektedir. Farklı boyutlardaki etkileşimlerin uzaktan eğitim yaklaşımını nasıl şekillendirdiğini daha net yansıtmak için bütüncül bir bakış açısıyla uzaktan eğitim gelişimi Şekil 1'de gösterilmiştir.

Yukarıda uzaktan eğitimdeki değişimler teknolojik gelişim bağlı olmadan yansıtılmıştır. Uygulamalar için öngörülen uzaktan eğitim stratejisi, bağlam, konu, imkânlar ve yaklaşımlar şekilde yer alan yelpazenin herhangi bir noktasında gerçekleşebilir. Bu noktada ülkenin, kurumun veya programın temel hedefi, öğrenen ihtiyaçları ve öğrenme koşulları uzaktan eğitim uygulamasının temel yapısını ve felsefesini belirleyecektir.

Uzaktan eğitimin temel hedefi bağlamında gelişim sürecine bakılacak olursa, önceleri yüz yüze

eğitim alamayan dezavantajlı grupların öğrenme ihtiyacını gidermek, çok sayıdaki öğrenene ekonomik bir şekilde eğitimi ulaştırmak ya da işgücü ihtiyacını karşılamak, kısa sürede mesleki yeterlik kazandırmak şeklinde gerçekleştiği görülür. Gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde bu anlayışın yansımalarının devam ettiği ve uzaktan eğitimin genellikle kısa sürede çok sayıda öğrenciye kitlesel eğitim verme amacıyla materyal dağıtım şeklinde uygulandığı görülmektedir. İlerleyen dönemlerde ise daha esnek ve üst düzey eğitimler (örneğin göğüs cerrahisinde yeni yaklaşımlar isimli sertifika programı gibi) ortaya çıkmıştır. Amerika Birleşik Devletlerinde birçok üniversitenin yüz yüze öğrencilerine verdiği çevrimiçi dersler için ek ücret talep etmesi, daha ekonomik bir eğitim alternatifi olarak başlayan uzaktan eğitimdeki değişimin somut bir örneğidir.

Gelişim süreci, uzaktan eğitime bakış açısından değerlendirildiğinde, uzaktan eğitim ilk dönemlerinde bir “iletim ortamı” olarak algılanmış ve uzaktan eğitimde temel rol “ortam”a verilmiştir. Daha sonraları çoklu ortamların da etkisiyle öğrenme amaçlı sesli ve görüntülü materyallerin yaygınlaştığı ve uzaktan eğitimde “içerik” vurgusunun öne çıktığı görülmüştür. Yapılandırıcı öğrenme anlayışıyla birlikte uzaktan eğitimde öğrenen-öğreten etkileşimlerinin ve doğal görevlerin vurgulandığı “sosyal etkileşim” ve “öğrenmenin küreselleşmesi” anlayışı öne çıkmıştır.

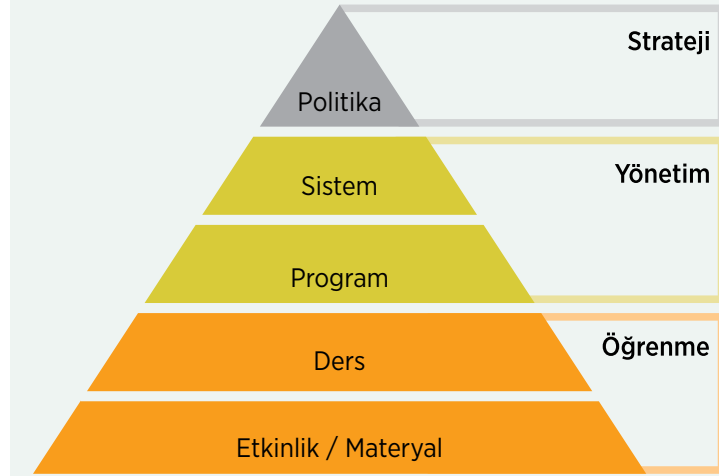
Gelişim süreci içerisinde öğrenme yaklaşımı ve öğrenci rolünün farklılaştığı da görülmektedir. Önceleri “öğretmen” bilginin kaynağı, “öğrenci”nin ise bilginin alıcısı olarak görülmekteydi. . Bu süreçte davranışçı ve bilişsel yaklaşım çerçevesinde öğrencinin, bireysel öğrenme materyali üzerinde çalışması, uzaktaki öğretmen tarafından bir ortam aracılığıyla yönlendirilmesi ve merkezi konumdan gelen mesajları alması beklenir. İlerleyen dönemlerde ortaya çıkan yapılandırıcı anlayışta ise öğrencilerden sosyal iletişimlere katılması ve çeşitli kaynakları kullanarak görev tabanlı etkinlikleri yerine getirmesi istenmektedir. Yapılandırıcı uzaktan eğitimde öğrenen topluluklar, dağıtık öğrenme ve durumlu öğrenme gibi uygulamalara da yer verilmektedir.

Bu anlayışlar, e-öğrenmenin gelişiminde ardışıklık göstermesine rağmen günümüzde her koşulda güncel anlayışın en iyi çözüm olduğu düşünülmelidir. Koşullar itibari ile bu anlayışların bir veya birkaçı benimsenerek e-öğrenme uygulamaları tasarlanıp değerlendirilebilir. Önemli olan geniş bir perspektif ile uzaktan eğitimin tüm bileşenlerini ve koşullarını göz önünde bulundurmadır.

E-öğrenme Boyutları

E-öğrenme sürecinin kendine has gelişimi, teorisi, öğretim tasarımı, organizasyon yönetimi veya tek-

Şekil 2 - E-öğrenme boyutları

nik işleyişi bulunmaktadır. İlgililerin tüm bileşenler hakkında en azından temel düzeyde bilgi sahibi olması gerekir. Bu bakış, araştırmacılar açısından büyük resim içerisinde belli değişkenlere odaklanmayı sağlarken, uygulayıcılar için sistemin bileşenlerinin anlaşılmasını kolaylaştıracak, sistemin daha az emekle daha nitelikli şekilde tasarlanmasına ve uygulanmasına fırsat sağlayacaktır.

Sistem yaklaşımında, süreçlerin tamamının kapsanması ve bileşenlerin uygun biçimde aralarındaki ilişkiler eşliğinde yansıtılması yer alır. Bu bakış açısıyla e-öğrenme sürecinin bileşenleri, öğrenme ortamlarının oluşturulmasından altyapı hazırlanmasına, ölçme değerlendirme sisteminin geliştirilmesinden insan kaynağı organizasyonuna kadar tüm işleyiş Şekil 2.'de görüldüğü gibi sınıflandırılmıştır. E-öğrenme, sistem çerçevesi temel alınarak strateji, yönetim ve öğrenme grupları adı altında toplamda 5 boyutta incelenmiştir.

Politika

Politika boyutu, toplumsal ve kurumsal fayda gözetilerek ulusal ve uluslararası düzeyde e-öğrenme hedeflerinin belirlenmesini kapsar. Politika boyutunda genel hedefler, yapılan bir e-öğrenme faa-

liyetiyle ilgili fırsat önceliği, rekabet önceliği ya da yeni iş gücü kaynağı oluşturmak üzere e-öğrenmenin kullanılması gibi öncelikler üzerinden belirlenir.

Politika boyutunda belirlenebilecek örnek hedefler şunlardır;

- ▶ Hizmet içi eğitimlerin daha ölçülebilir, sürdürülebilir, etkili ve verimli hale getirilmesi
- ▶ İhtiyaç duyulan yeni mesleklere yönelik beceri edindirilmesi
- ▶ Yüz yüze derslerin e-öğrenme teknolojileriyle desteklenerek yürütülmesi
- ▶ 21. yüzyıl becerilerinin toplum içinde yaygınlaşmasına yönelik İnternet üzerinden Herkese Açık Kursların (İHAK) sunulması

Sistem

E-öğrenme süreçlerinde doğrudan öğrenme ve öğretme faaliyetleri dışındaki tüm faaliyetler sistem boyutu içerisinde düşünülebilir. Bu boyutta altyapı, insan kaynağı, organizasyon ve süreç tasarımları ele alınır. Altyapı bileşeni diğer bileşenlerin kullanılacağı yazılım ve donanım altyapısını kapsar. Bu bileşende, öğrenci işleri sistemi, içerik ve öğrenme yönetim sistemleri, içerik geliştirme sistemleri, ölçme değerlendirme sistemleri belirlenir. İnsan kaynakları organizasyonunda öğretmenlerin yanı sıra teknik, içerik geliştirme, mali işler, öğrenci işleri gibi birçok farklı birim görev alır. Organizasyon süreçleri içerisinde her bir birimdeki birim içi ve birimler arası iş akışları belirlenir.

Sistem boyutunda yer alan önemli noktalardan biri de değişim yönetimi yaklaşımıdır. Bir e-öğrenme uygulamasında paydaşların e-öğrenme sistemini kabulünü artırmak ve sistem içerisinde aktif katılımını sağlamak için bir değişim yönetimi çerçevesi planlanır ve yürütülür.

Sistem seviyesinde cevaplanması gereken örnek birkaç soru aşağıdaki gibidir;

- ▶ Öğrencilere verilecek olan teknik, akademik ve idari destekler hangi kanallarla verilecektir?
- ▶ Uygulama becerilerinin desteklenmesi için ne tür çalışmalar yapılacaktır?
- ▶ Ölçme ve değerlendirme açısından merkezi sınavların yürütülmesinde kurumlar ile yapılacak işbirlikleri nelerdir?

Program

Sistemler hazırlandıktan sonra farklı e-öğrenme programları açılabilir. E-öğrenme programları aslında bir program geliştirme sürecindeki program yeterliliklerinin, derslerin ve program süresinin belirlenmesi gibi çalışmaları içerir. Ancak geleneksel program geliştirme çalışmalarında yapılan işlemlerin yanı sıra e-öğrenme sistemlerindeki program boyutunda teknoloji vurgusu, yüz yüze ve e-öğrenme oranlarının belirlenmesi, programın sertifikasyon, uygulamaların yapılmasına yönelik ilkeler ve işleyişin belirlenmesi gibi unsurlar bulunmaktadır.

Örnekler olarak:

- ▶ Programa kimler hangi koşullarda kabul edilecektir?
- ▶ Öğretmenlere verilecek “teknoloji destekli eğitim” sertifika programı kapsamında hangi ölçme-değerlendirme ve izleme çalışmaları yapılacaktır?
- ▶ Suriyeli göçmenlere yönelik hazırlanan bir meslek edindirme e-öğrenme programının çıktıları nelerdir?
- ▶ Uygulama becerileri gerektiren derslerde yüz yüze destekler hangi çerçevede yürütülecektir?

Ders

Program boyutunun altındaki seviyelerin tamamı doğrudan öğrenme ve öğretme durumlarını içermektedir. Bu nedenle etkinlik ve materyal bu başlık altında birlikte ele alınmıştır. Ders boyutunda, derslerin hedefleri belirlendikten sonra, hedeflere göre öğretim tasarımı ilkeleri çerçevesinde uygun etkinlikler ve materyaller tasarlanır. E-öğrenme ortamında kullanılacak video tabanlı içerikler, animasyonlar, alıştırma uygulamaları gibi içeriklerin hazırlanması ve dağıtılmasını bu boyutta değerlendirmek gerekmektedir. E-öğrenme denildiğinde çoğunlukla ilk akla gelen içeriklerdir. Ancak içeriklerin yapısından ve ne kadar teknolojik olduğundan ziyade onların öğrenme hedeflerine ulaştırma derecesi göz önünde bulundurulmalıdır.

Etkinlik boyutunda ise öğrenciler tarafından yapılacak bireysel çalışma, işbirlikçi çalışma, sosyal ağlar üzerinden ortak çalışmalar oluşturma, blog oluşturma gibi ders içerisinde yapılacak farklı çalışmalar kastedilmektedir. Bu noktada öğrenci farklılık ve tercihlerine göre uyarlanabilir bireysel öğrenme etkinlik ve materyallerine yer verilebilir.

Örnek birkaç soru:

- ▶ Öğrenci-öğretmen etkileşimlerini artırmak için uygulanacak yöntemler nelerdir?
- ▶ A dersinin X ünitesinde yapılacak akran değerlendirmesinin işleyişi nasıl olacaktır?
- ▶ Öğrencilerin mevcut bilgilerini pekiştirmek üzere ne tür alıştırma etkinlikleri kullanılacaktır?
- ▶ Sınıf yönetimi dersinde kullanılacak örnek olaylar hangi içeriklerle sunulacaktır? (Kısa video, animasyon, sesli hikâye vb.)
- ▶ Derste gerçekleştirilecek eşzamanlı etkinlikler hangileridir? (oyunlaştırma, öğrenci sunumu, uygulama vb.)

Sistem Bakışının Uygulamalara Yansımaları

Yapılan sınıflandırmaya dikkat edilirse e-öğrenme-y sistem yaklaşımı ile bakıldığında strateji, yönetim ve öğrenme olmak üzere temelde üç boyutun yer aldığı görülmektedir. Bu çerçevede yer alan her bir boyutun birbiriyle ilişkisi göz önünde bulundurulurken anlamlandırılması önemlidir. Bu yapı, temel olarak e-öğrenme algısının yeniden yapılandırılmasına katkıda bulunacak, e-öğrenme politikalarını ve stratejik yaklaşımı öne çıkarması nedeniyle daha etkili e-öğrenme çözümlerinin tasarımını kolaylaştıracaktır.

Sistem yaklaşımı sayesinde e-öğrenmenin geleceğine yönelik projeksiyonlar yapılırken ilgili boyutlar temel alınarak öngörülerde bulunulabilir. Örneğin; artırılmış gerçeklik uygulamalarının e-öğrenmede köklü bir değişikliğe yol açacağına iddia edilmesi ilk bakışta kabul edilebilir bir fikir gibi görünmektedir. Ancak bütün olarak bakıldığında artırılmış gerçeklik uygulamalarının sadece derslerin etkinlik ve materyal boyutunda bir değişime neden olacağı, e-öğrenmenin politika düzeyinde ve sistem düzeyinde büyük bir değişime neden olmayacağı açıkça görülebilir.

Sonuç olarak bireysel, kurumsal veya toplumsal e-öğrenme uygulamalarına başlamak, mevcutları değerlendirmek, iyileştirmek ve dönüştürmek için sistem yaklaşımıyla e-öğrenmeyi tüm boyutlarda ele almak gerekir. E-öğrenme altyapısı ile politikasının, programdaki dersler ile kullanılacak materyallerin birbirinden farklı boyutlarda ancak ilişkili bileşenler olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca paydaşların e-öğrenme konusundaki çalışmalarda ortak bir dil kullanılmaları açısından önemli olan e-öğrenme çerçevesi özellikle üst yöneticilere e-öğrenme stratejisini belirleme konusunda rehberlik edecektir.

Artvin-Merkez Yerleşkesi

ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ

Artvin Çoruh Üniversitesi Doğu Karadeniz Bölgesi'nin eşsiz doğal güzelliklere sahip kenti olan Artvin'de 29 Mayıs 2007 tarihinde kurulmuştur. Üniversitemizde Ağustos 2018 itibarıyla fen bilimleri ve sosyal bilimler olmak üzere 2 enstitü, orman, eğitim, fen edebiyat, mühendislik, sanat ve tasarım, ilahiyat, iktisadi ve idari bilimler, işletme ve sağlık bilimleri fakültesi olmak üzere 9 fakülte, uygulamalı bilimler ile beden eğitimi ve spor olmak üzere 2 yüksekokul ve 7 meslek yüksekokulunda toplam 9782 öğrenci ve 527 öğretim elemanı ile eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri sürdürülmektedir.

- 2 ▶ ENSTİTÜ
- 9 ▶ FAKÜLTE
- 2 ▶ YÜKSEKOKUL
- 7 ▶ MESLEK YÜKSEKOKULU
- 527 ▶ ÖĞRETİM ELEMANI
- 9.782 ▶ ÖĞRENCİ

Araştırma Altyapısı

Artvin Çoruh Üniversitesi bünyesinde 10 adet araştırma ve uygulama merkezi bulunmaktadır. Bu merkezler özellikle bölgesel sorunlara çözüm üretebilmek amacıyla faaliyet göstermektedirler.

Artvin Çoruh Üniversitesi'nin uluslararası hakemli dergisi olan Orman Fakültesi Dergisi dışında, Doğal Afetler ve Çevre Dergisi, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, Akademik-Us İlahiyat Araştırmaları Dergisi ve Studies in Educational Research and Development dergisinde uluslararası ve ulusal bilimsel çalışmalar yayınlanmaktadır.

Tıbbi-Aromatik Bitkiler ve Ekoturizm Alanında İhtisaslaşma

Üniversitemiz yaptığı araştırma ve uygulama faaliyetleri ile şehre ve bölgeye değer katmayı; geleceğe dönük, yörenin ve bölgenin sorunlarının çözümüne yönelik projeler üretmeyi amaç edinmektedir. Bu bağlamda üniversite, mevcut konumunu koruyarak eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerine ağırlık vermekle birlikte, özellikle yörenin ormancılık, biyolojik çeşitlilik, tıbbi-aromatik bitkiler ve ekoturizm açısından önemli bir konumda bulunmasından ötürü bu alanlarda ihtisaslaşan güçlü araştırmacı kadrosu ve akademik birimleri ile önemli bir konumda yer almaktadır. Tıbbi-aromatik bitkiler ve ekoturizm odaklı ihtisaslaşmak ve bölgenin bu alanlardaki güçlü olan potansiyelini bölge kalkınmasında daha güçlü bir şekilde harekete geçirmek için Üniversitemizin bölgesel kalkınma odaklı misyon farklılaşması gerekmektedir.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Artvin'in %54'ünün ormanlarla kaplı olması, üç farklı iklim tipinin hüküm sürmesi, yaklaşık 4.000 metrelik yükselti farkına, zengin su kaynaklarına, jeolojik ve jeomorfolojik farklılıklara sahip olması nedeniyle Artvin çok sayıda bitkiye ev sahipliği yapmaktadır. Artvin 2.727 bitki taksonu ile bu bakımdan ülkenin en zengin ilidir. Artvin ilinde yetişen 2.727 bitkiden 355 adedinin tıbbi ve aromatik özellik gösterdiği tespit edilmiştir. Türkiye'deki tıbbi-aromatik bitki sayısının 500 olduğu dikkate alındığında, Artvin'in bu bakımdan ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır. Artvin Çoruh Üniversitesi bölgesel avantajları, araştırma altyapısını ve doğa bilimlerindeki uzman kadrosunu dikkate alarak **"Tıbbi ve Aromatik Bitkiler ve Ekoturizm"** alanında bilimsel çalışmalar ile öne çıkmayı hedeflemiştir. Artvin Çoruh Üniversitesi'nin bu alanda ihtisas üniversitesi olması, bölge zenginliğinin korunmasını ve geliştirilmesini sağlayacağı gibi bu potansiyelin ticari değer kazanmasına ve bölgenin ve ülkenin kalkınmasına katma değer kazandıracaktır.

Artvin-Seyitler Yerleşkesi

İhtisaslaşma yolunda üniversitemiz botanik bahçesi kurma çalışmalarına da başlamıştır. Üniversitemize 2017 yılında tahsis edilen, yaklaşık 140 dönüm arazi üzerinde başta Ali Nihat Gökyiğit Vakfı olmak üzere birçok kamu kurum ve kuruluşunun desteğiyle kurulması çalışmalarına 2018 yılında başlanılan Artvin Çoruh Üniversitesi Ali Nihat Gökyiğit Botanik Bahçesi hem tıbbi-aromatik bitkiler hem de ekoturizm odak alanlarında önemli katkılar sağlayacaktır. Botanik bahçesi'nde tıbbi ve aromatik bitkilerin muhafaza edilmesi, yetiştirilmesi, yüksek hacimlerde üretimin yapılması ve bitkiler hakkında eğitimlerin verilmesi amaçlanmaktadır.

Artvin'in sahip olduğu zengin bitki çeşitliliği potansiyelini değerlendirmek ve gelecek nesillere aktar-

mak için Tohum Gen Bankası kurma çalışmaları da başlatılmıştır. Söz konusu laboratuvar da hem tıbbi ve aromatik bitkilerin muhafaza edilerek gelecek kuşaklara aktarılması sağlanacak hem de bu bitkilerin ilaç ve kozmetik sanayide kullanım olanakları belirlenecektir. Ayrıca, Turizm ve eğitim kenti olma hedefi doğrultusunda ilerleyen Artvin'de Üniversitenin sahip olduğu insan potansiyeli kentin ekonomisine ciddi katkılar sağlamaktadır.

Özgün Mimarisi ile Artvin Çoruh Üniversitesi Merkez Kütüphanesi

2018 Mart ayı içerisinde hizmete açılan ve kitap şeklindeki özgün dış mimarisi ile hem üniversitenin hem de kentin vitrini haline gelen Artvin Çoruh

“

2018 Mart ayı içerisinde hizmete açılan ve kitap şeklindeki özgün dış mimarisi ile hem üniversitenin hem de kentin vitrini haline gelen Artvin Çoruh Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, 608 kişilik oturma kapasitesine sahip olup kütüphanede kullanıcıların daha işlevsel ve ergonomik bir ortamda çalışmalarını sağlamak amacıyla elektronik bilgi kaynaklarını kullanabilecekleri, veritabanı ve yazılım eğitimleri ile görsel ve işitsel sunumların yapılabileceği çok amaçlı konferans salonu yer almaktadır.

”

Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, tüm kullanıcılara yönelik modern imkânlarla, donanımlı hizmet ve uygulama altyapısına sahiptir. Kütüphane aynı zamanda engelli kullanıcılar için tasarlanmış uygulamalarla ön plana çıkmaktadır. Üniversitemiz Merkez Kütüphanesi 608 kişilik oturma kapasitesine sahip olup kütüphanede kullanıcıların daha işlevsel ve ergonomik bir ortamda çalışmalarını sağlamak amacıyla elektronik bilgi kaynaklarını kullanabilecekleri, veritabanı ve yazılım eğitimleri ile görsel ve işitsel sunumların yapılabileceği çok amaçlı konferans salonu yer almaktadır.

Kütüphanede 37576 basılı kitabın yanı sıra personel ve öğrencilerimizin 7/24 herhangi bir mekandan erişebilecekleri 39 online veritabanı aracılığı ile 53492 elektronik dergi, 4 milyon 164 bin elektronik kitap, 4 milyon 151 bin uluslararası tez, 100'ün üzerinde ülkeden 3597 gazete ve 3894 popüler dergi bulunmaktadır. Ayrıca ANKOS Britannica Online, ISI Web of Knowledge Journal Citation Reports ve Institute of Physics veritabanlarının Türkiye temsilciliğine sahip Merkez Kütüphanesi, ülkemiz elektronik bilgi kaynakları konusunda da söz sahibi konumdadır.

Merkez Kütüphane

Kafkasya Kapısı

Artvin ilinin coğrafi konumunu iyi değerlendiren Artvin Çoruh Üniversitesi, komşumuz Gürcistan başta olmak üzere Azerbaycan, Kazakistan ve Kırgızistan ile çeşitli anlaşmalar imzalayarak bilimsel tecrübelerin paylaşıldığı çeşitli etkinlikler gerçekleştirmiştir. Söz konusu ülkelerle ortak lisansüstü eğitim programları ve bilimsel etkinlik düzenleme faaliyetlerinin hayata geçirilmesi ve farklı ülkelere öğrencilere üniversitemizde eğitim verilmesi yönünde yaptığımız çalışmalar uluslararası ilişkilere önemli bir ivme kazandıracaktır.

KONYA GIDA ve TARIM ÜNİVERSİTESİ

“Bilgiyi Ürüne Dönüştüren Üniversite” sloganıyla yola çıkan KGTÜ, YÖK Vakıf Yükseköğretim Kurumları 2018 raporuna göre öğrenci başına cari giderlerde vakıf üniversiteleri arasında ilk sırada yer almıştır.

Ülkemizin tarım başkenti olarak nitelendirilen Konya'nın üç büyük ilçesinin kesiştiği en merkezi noktalarından birinde bulunan Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi (KGTÜ), Türkiye'nin gıda ve tarım alanındaki ilk ihtisas üniversitesi olma özelliğini taşıyan bir vakıf üniversitedir. Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği (PANKOBİRLİK) Genel Başkanı Sayın Recep Konuk'un kurucusu olduğu Bilimsel Araştırma, Teknoloji, Eğitim ve Kültür Vakfı tarafından kurulan üniversitenin kuruluşuna ilişkin karar 18 Haziran 2013 tarih ve 28681 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Kooperatif çatısı altında bir araya gelerek Türkiye'nin ilerlemesi ve gelişmesinde inisiyatif alan çiftçilerin emeği ile kurulan KGTÜ, ülkemizin gıda ve tarım alanında ihtiyaç duyduğu hayati öneme sahip bilgi ve teknolojilerin geliştirilmesi ve bunları uygulamaya dönecek nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi amacıyla kurulmuştur.

KGTÜ bünyesinde 3 fakülte ve 2 enstitü ve bu fakülte ve enstitülere bağlı olarak 9 lisans ve 12 yüksek lisans programı bulunmaktadır. Lisans programlarında eğitim dili İngilizcedir. Yüksek lisans programlarında ise hem Türkçe hem de İngilizce programlar bulunmakta buna ilaveten tezli ya da tezsiz program seçenekleri öğrencilere sunulmaktadır. Öğrencilerin bölüm tercihlerini daha bilinçli şekilde yapmalarını sağlamak ve mezun olacakları bölümü seçmeden önce ilgili alanda yer alan bölümleri daha iyi tanımalarına olanak vermek amacıyla KGTÜ'de öğrenciler yükseköğretim kurumları sınavı (YKS) sonucunda bölümlere yerine ilk olarak ortak programlara yerleşmektedirler. 3 dönem boyunca yerleştikleri ortak programdaki dersleri alan öğrenciler, 3. dönem sonunda aynı program altında yer alan bölümlerden istedikleri birini seçerek bu bölümden mezun olmaktadır. Buna göre YKS sonucunda; Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi altında bulunan "Mühendislik Programları"na yerleşen öğrenciler Bilgisayar Mühendisliği, Biyomühendislik, Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği ile Gıda Mühendisliği bölümlerini; Tarım ve Doğa Bilimleri Fakültesi altında bulunan

“

İlk öğrencilerini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında kabul eden oldukça genç bir üniversite olan KGTÜ, gerek öğrencileri için yaptığı yatırımlar gerekse öğrencilerine sağladığı kapsamlı burs olanakları ile öne çıkmaktadır.

”

"Genetik ve Yaşam Bilimleri Programları"na yerleşen öğrenciler Bitkisel Üretim ve Teknolojileri ile Moleküler Biyoloji ve Genetik bölümlerini; Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi altında bulunan İktisadi ve İdari Programlar"na yerleşen öğrenciler Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik ile Ekonomi bölümlerini seçebilmektedirler.

İlk öğrencilerini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında kabul eden oldukça genç bir üniversite olan KGTÜ, gerek öğrencileri için yaptığı yatırımlar gerekse öğrencilerine sağladığı kapsamlı burs olanakları ile öne çıkmaktadır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından geçtiğimiz aylarda yayınlanan "Vakıf Yükseköğretim Kurumları 2018" raporunda öğrenci başına en çok harcama gerçekleştiren vakıf üniversitesi olarak KGTÜ, öğrenci başına cari giderler bakımından Türkiye'deki tüm vakıf üniversiteleri içerisinde 1. sırada yer almıştır.

Bir vakıf üniversitesi olan KGTÜ, öğrenci kabul ettiği ilk 2 yılında öğrencilerinin tamamını hiçbir eğitim ücreti talep etmeden, sadece burslu olarak kabul etmiş olup 3. kez öğrenci kabul ettiği 2018-2019 eğitim-öğretim yılında ise yine tüm öğrencilerini en az %50 oranında eğitim ücretinden muafiyet sağlayarak kabul etmiştir. Buna ilaveten 2018-2019 eğitim-öğretim yılında ilk 100.000 içerisinden KGTÜ'ye yerleşen tüm öğrencilere, herhangi bir geri ödeme şartı olmaksızın YKS'deki başarı sıralamalarına göre aylık 300 TL ile 6.000 TL arasında, İngilizce Hazırlık eğitimini de kapsayan 5 yıllık bir süre

boyunca aylık başarı bursları verilmektedir. KGTÜ öğrencilerinin barınma ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmak amacıyla yurt bursları da sağlamaktadır.

YÖK'ün de büyük önem verdiği konular arasında yer alan, öğrencilerin üniversite eğitimlerini tamamlamalarını takiben istihdam edilebilmeleri ve eğitim müfredatının bu konuyu göz önüne alarak uygulama odaklı içeriklere de sahip olacak biçimde şekillendirilmesi noktasında KGTÜ, bölümlerini ilk 5 içerisinde bitiren ya da YKS'de ilk 75.000 içerisinde KGTÜ'ye yerleşen öğrencilerine mezuniyetleri sonrasında işe yerleştirme garantisi sağlamaktadır. Türkiye'nin önde gelen sanayi kuruluşlarından Konya Şeker A.Ş. ve Anadolu Birlik Holding desteği ile kurulan KGTÜ, "Biyoeconomik Sistem" mantığında sıfır atık ile çalışan 40'ın üzerinde tarımsal sanayi yatırımının ortasında yer almaktadır. İşe yerleştirme garantisi kapsamında KGTÜ mezunu öğrenciler gıda, enerji, bilişim, biyoteknoloji,

kimya, malzeme, tarım, tohumculuk, hayvancılık, lojistik, tedarik zinciri yönetimi, pazarlama, dış ticaret ve benzeri sektörlerdeki farklı pozisyonlarda, mezuniyet derecesinin alındığı alan göz önünde bulundurularak işe yerleştirme garantisine sahip olmaktadır. Sahip olduğu sanayi işbirliği sayesinde öğrencilerine gerçek anlamda uygulama odaklı bir eğitim vermekte olan KGTÜ, söz konusu sanayi işbirliği çerçevesinde öğrencilerine sağladığı uzun süreli yaz staj programı sayesinde öğrencilerinin henüz mezun olmadan ciddi bir tecrübeye sahip olmasını sağlamaktadır.

Uluslararası bir araştırma üniversitesi mantığı ile kurulmuş olan KGTÜ bünyesinde farklı araştırma konuları üzerine uzmanlaşmış merkezler ve laboratuvar bulunmaktadır. T.C. Kalkınma Bakanlığı ve KGTÜ desteği ile yaklaşık 25.000.000 TL bütçe ile kurulan ve faaliyete geçen, alanında ülkemizdeki ilk ve en kapsamlı tematik Ar-Ge merkezi olma özelliğini taşıyan "Yeni Nesil Gıda Kit ve Referans Madde

Araştırma Geliştirme Merkezi'nde" (KİT-ARGEM) gıda, tarım ve sağlık alanlarında kullanılan ve tamamına yakını yurt dışından ithal edilmekte olan tanı kitlerinin yerli imkânlarla üretilmesi hedeflenmektedir. KİT-ARGEM'de KGTÜ akademisyenleri ve uzmanları tarafından söz konusu tanı kitlerinin ve bu kitlerde kullanılan temel materyallerin geliştirilebilmesi için gerekli altyapının oluşturulması ve bilgi birikiminin sağlanması amacıyla çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Kendi alanında ülkemizde bir ilk olan merkezin akademi ve endüstriden oldukça fazla sayıda araştırmacı ve uygulayıcıya hizmet vermesi hedeflenmektedir. Yürütücülüğünü KGTÜ Rektörü Prof. Dr. Cumhuri Çökmüş'ün yaptığı proje kapsamında kurulan merkez bünyesinde gıda güvenliği ve izlenebilirliği, hayvan ve bitki hastalıklarının tanı ve takibi, GDO tespiti, helal gıda sertifikasyonu, hayvan ve bitki genetik tür ve hastalık tespiti vb. alanlarda DNA, protein ve sentetik biyoloji tabanlı tanı kitlerinin; bu kitler için gerekli kimyasalların ve bu kitler için gerekli yazılım ve donanımların geliştirilmesi için çalışmalar gerçek-

leş-tirilmektedir. KİT-ARGEM çatısı altında hücre kültürü, moleküler mikrobiyoloji, yeni nesil DNA dizileme, proteomiks, genomiks, mikroskopi, elektroforez, kimyasal sentez, temiz oda ve elektronik cihaz prototip laboratuvarı gibi farklı teknik altyapılara sahip pek çok laboratuvar yer almaktadır.

KGTÜ bünyesinde faaliyet gösteren bir diğer merkez olan Stratejik Ürünler Geliştirme, Uygulama ve Araştırma Merkezi (SARGEM) bünyesinde yer alan Özel Gıda Kontrol Laboratuvarı ve Biyosidal Ürün Analiz Laboratuvarı, üniversiteler, kamu ve özel sektör, yetiştirici-üretici birlikleri, vakıflar, meslek kuruluşları, odalar ve borsalar ve gerçek şahıslara test ve analiz hizmeti sağlamaktadır. TÜRKAK tarafından akredite edilen SARGEM Özel Gıda Kontrol Laboratuvarı, T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Bakanlığ'ından "Kuruluş Yeterlilik İzin Belgesi" almış olup "TSE Deney Hizmeti Alınabilecek Laboratuvar Onayı" ile 120 farklı analiz yapma yetkisine sahiptir. T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından biyosidal ürünlerin biyolojik etkinlik testlerini yap-

mak üzere yetkilendirilmiş SARGEM Biyosidal Ürün Analiz Laboratuvarı'nda ise ev sineği, sivrisinek ve hamamböceği zararlılarının ergin ve larvaları kullanılarak laboratuvar ve yarı saha koşullarında biyolojik etkinlik denemeleri yapılmaktadır.

Sahip olduğu araştırmaya yönelik fiziki altyapı imkânları ve nitelikli akademik ve idari kadrosu ile KGTÜ, henüz genç bir üniversite olmasına karşın Avrupa Birliği, Kalkınma Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, TÜBİTAK ve özel sektör tarafından desteklenen projeler yürütmektedir. KGTÜ özellikle yurtdışına bağımlılık arz eden ürünlerin ülkemizde üretilmesi ve yerel kaynakların kullanıldığı, istihdamın artırıldığı katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi için alt yapı oluşturma çalışmalarına odaklanmaktadır. Bu çerçevede KGTÜ'de yürütülmekte olan çalışmalar biri, halk arasında "domates güvesi" olarak da bilinen ve ülkemizde domatesin en önemli zararlılarından olan *T. absoluta* ile biyolojik mücadeleye yönelik ürünlerin geliştirilmesidir. Bu çerçevede Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği (PANKOBİRLİK), Konya Şeker San. ve Tic. A.Ş ve T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Ziraî Mücadele Merkez Araştırma Enstitüsü ile bir araya gelen KGTÜ, söz konusu zararlı ile biyolojik mücadele için Ar-Ge çalışmaları gerçekleştirmektedir. KGTÜ ayrıca ülkemizdeki elma üretiminde marka birliğinin sağlanması, ayçiçeği ve ayçiçek yağı üretiminin ülkemizdeki durumu ve bu alanda atılabilecek stratejik adımlar, şeker üretimi ve tüketimi konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi, Tarım 4.0 kapsamında teknolojik tarımın geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, tıbbi ve aromatik bitkilerin özellikleri ve bunlardan fonksiyonel ürünlerin geliştirilmesi ile ilgili raporlar hazırlanmış ve çalıştaylar düzenlemiştir. KGTÜ bünyesinde gerçekleştirilmekte olan Tarım 4.0 çalışmaları kapsamında üniversite bünyesinde "İleri Tarım Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi" (TUAM) kurulmuştur. Buna ilaveten yine KGTÜ bünyesinde "Hayvancılık Araştırma ve Uygulama Merkezi" (HUYAM) kurulmuştur.

Üniversitede eğitim gören öğrencilerin sosyal aktivitelerine de üniversite tarafından destek verilmektedir.

Uluslararasılaşma vizyonu çerçevesinde KGTÜ'nün Avrupa Komisyonuna yapmış olduğu, yurt dışındaki üniversitelerle öğrenci ve akademisyen değişimini de kapsayan Erasmus+ başvurusu kabul edilmiş olup KGTÜ programa kabul edilmiştir. Avrupa ayağına ilaveten yüksek akademik başarıya ve İngilizce seviyesine sahip lisans öğrencileri, tüm masrafları üniversite tarafından karşılanmak üzere KGTÜ'nün Amerika Birleşik Devletleri'nde ikili işbirliği anlaşmasına sahip olduğu üniversiteler arasında yer alan Michigan State Üniversitesi'ne (MSU) gön-derilmiştir. KGTÜ öğrencileri burada yaklaşık 3 hafta süre ile MSU öğretim üyelerinin akademik danışmanlığında gıda ve tarım alanında hem saha hem de laboratuvar ortamında çeşitli çalışmalar gerçekleştirmişlerdir.

2018-2019 eğitim-öğretim yılının başında en son teknolojiyle donatılmış, modern bir mimari tasarıma sahip yeni eğitim ve araştırma binası faaliyete başlamıştır. Akıllı sınıflar, konferans salonu, fuaye alanı, amfiler, öğrenci ve araştırma laboratuvarları içeren ve yaklaşık 30.000 m2 alana sahip yeni merkezi binanın devreye girmesini takiben tam donanımlı bir kapalı spor salonu da üniversitenin yerleşkesinde öğrencilerin kullanımına açılmıştır. Fiziki altyapısındaki gelişmelerle birlikte akademik ve idari personelini ile öğrenci sayısını da her geçen yıl arttırmakta olan KGTÜ, ülkemizde tarım ve gıda alanında söz sahibi bir üniversite olarak Türkiye'de bu alandaki araştırma ve ürün geliştirme çalışmalarına yön veren bir üniversite olmayı hedeflemektedir.

DÜNYA
LİTERATÜRÜNDEN
SEÇMELER

NATURE PLANTS, 2015

◆ C. L. Quave & A. Pieroni*

Balkanlarda yaşayan iki etnik grup üzerine yapılan bir araştırmada, yerel bitki kaynakları hakkındaki geleneksel bilginin toplumların açlık dönemleriyle başa çıkmasına yardımcı olduğu ve biyo-çeşitliliğin korunmasını destekleyebileceği ortaya konmaktadır.

A study of two Balkan ethnic groups living in close proximity finds that traditional knowledge about local plant resources helps communities to cope with periods of famine, and can promote the conservation of biodiversity.

Map of the study area (çalışma alanlarının haritası)

Image adapted from Google Earth (www.google.com/earth). Albanian villages are denoted with squares, Gorani with triangles.

İnsanlığın yerel kaynaklarını, özellikle de gıda ve ilaç olarak kullandıkları bitkileri, nasıl elde ettiklerini, işlediklerini ve algıladıklarını anlamak, bu toplulukların yaşamlarını devam ettirmeleri ve yerel ekosistemlerini sürdürülebilir bir şekilde kullanabilmeleri açısından çok önemlidir. Bitkiler ve insanlar arasındaki bu karmaşık etkileşimlerin incelenmesi,

Understanding how human groups obtain, manage and perceive their local resources - particularly the plants they use as food and medicine - is crucial for ensuring that those communities can continue to live and benefit from their local ecosystems in a sustainable way. The study of these complex interactions between plants and people is the aim

temel olarak botanik ve antropolojiden türetilen yöntemlere dayanan etnobotanik olarak bilinen bütünleştirici bir disiplinin amacıdır. Etnobotanik araştırmaların çoğu, yerel yenilebilir ve iyileştirici kaynaklar hakkındaki geleneksel bilginin, özellikle Avrupa'da, endişe verici bir düşüş yaşadığını ortaya koymaktadır. Ancak, Nature Plants dergisinde, Quave ve Pieroni'nin yaptığı çalışmalar, yabani bitkilerin hala Arnavutluk'un en fakir bölgelerinden biri olan Kukës dağlarında yaşayan topluluklar için önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmaların sonuçları, yerel bilgilerin korunmasının, bioçeşitliliğin korunmasına da önemli katkılar sağladığını göstermektedir.

Kukës dağları, geçtiğimiz otuz yılda büyük siyasi ve ekonomik değişimlere uğramış kültürel ve biyolojik çeşitliliğin sıcak noktası olan Balkanlar'da bulunmaktadır. Quave ve Pieroni'de yapılan bir çalışmada, kültür ve dil bakımından birbirinden farklı olan ve kırsalda yaşayan İslami etnik gruplar (Gorani ve Arnavutlar) incelenmiştir. Bu bölge içerisinde birbirlerine mesafe olarak yakın olmalarına ve benzer çevresel ve ekonomik koşullar içerisinde yaşamalarına karşın, birbirlerinden soyutlanmış şekilde hayatlarına devam ettikleri gözlenmiştir. Bu iki grup yabani bitkileri o kadar farklı şekillerde kullanmaktadır ki, araştırmacılar yerel floranın günlük yaşamda ve sağlıkta nasıl kullanıldığını ve bu şekilde hayatta kalma konusunda kültürel faktörlerin rolünü araştırmaya değer bulmuşlardır. Böylelikle, araştırmacılar bu iki grubun bitki türlerinin kullanımındaki kültürel benzerlikleri ve farklılıkları karşılaştırmak için basit ama yenilikçi bir teknik geliştirdiler.

Araştırmalar, iki etnik grup tarafından tıbbi amaçlar için kullanılan bitki türlerinde önemli farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Bu durum, sağlıkla ilgili yeni bilginin ancak önceki bilgilerle yüksek seviyede ilişkilendirilmesiyle yayılabildiği ile açıklanmaktadır, çünkü yeni bir ilaç denemek bulgulardaki tutarlılıkla sağlanabilir. Sağlığın hassas bir konu olmasından dolayı, insanlar aynı etnik grup içerisinde bilgileri akrabalarından veya arkadaşlarından tavsiye alırlar.

of an integrative discipline known as ethnobotany, which is based on methods derived mainly from botany and anthropology. Most ethnobotanical research reveals that traditional knowledge about local edible and healing resources is suffering an alarming decline, especially in Europe. However, writing in Nature Plants, Quave and Pieroni suggest that wild plants still have an essential role for communities living in the mountains of Kukës, one of the poorest districts of Albania. Their results also show how preserving local knowledge is linked to maintaining biodiversity.

The mountains of Kukës lie in the Balkans, a hotspot of cultural and biological diversity that has suffered major political and economic shifts over the past three decades. Quave and Pieroni studied two culturally and linguistically distinct rural Islamic ethnic groups (the Gorani and Albanians) that, despite living in close proximity in this region and facing similar environmental and economic conditions, have remained relatively isolated from one another. The two groups use wild plants in different ways, giving the authors an opportunity to investigate the role of cultural factors in shaping how the local flora is understood and used in daily life, health practices and, ultimately, survival. Among the various quantitative techniques used, the authors designed a simple but innovative tool to compare the cultural similarities and differences between the two groups' use of plant species.

The researchers report significant variation in the plant species used for medicinal purposes by the two ethnic groups. A plausible explanation for this is that the spread of health-related lore requires a high degree of affinity, because trying a new remedy requires a great deal of trust. Health is a sensitive topic, so people accept advice mainly from knowledgeable relatives or friends belonging to the same ethnic group. Moreover, many traditional remedies have a highly symbolic component, and the mechanisms by which they are believed to bring about healing can lie - totally or partially - in the remedy's cultural meaning.

Dahası, pek çok geleneksel müdahalelerin son derece sembolik bir bileşeni vardır ve iyileşmeyi sağladığına inanılan yöntemlerin sırrı, kısmen veya tümüyle, bu yöntemlerin kültürel anlamında yatmaktadır.

Quave ve Pieroni tarafından yapılan çalışmada, her iki etnik grup tarafından yaygın olarak kullanılan iki tür (*Urtica dioica* ve *Rosa canina*) olduğu ve bu iki türün de yenilebildiği tespit edilmiştir. Genelde, iki grup tarafından tüketilen gıda bitkilerinde çok daha fazla bir yakınlık bulunmaktadır. Araştırmacılara göre, yabani yenilebilir türler beslenme güvenliğinin sağlanmasında büyük bir öneme sahiptir. Bu bitkiler hakkındaki yerel ve sağlam bilgiler, açlık dönemlerinin atlantılmasında ve bazı temel gıdaların kıtlığıyla baş etme konusunda gruplarca bilgi haznesi gibi kullanılmıştır. Yiyeceklerin kıt olduğu dönemlerde, grubun hayatta kalmasının tehlikede olmasından ötürü kültürel sınırlar daha çok önem kazanmaktadır.

Göz önüne alınması gereken diğer bir konu da, bazı türlerin bir grup tarafından tıbbi olarak kullanıldığı, diğer taraftan da bitki tüccarlarına satıldığı gerçeğidir. İnsanlar, günlük yaşamlarında kullandıkları türlere pazarlama için hasat edilenlerden daha yüksek değerler biçmektedir. Araştırmacılara göre, bu durum kaynakların korunması üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Grubun kaynakla ilişkisi, ilk durumda çok daha yakındır. Düzenli olarak kullanılan bitki türleri büyük kültürel öneme sahiptir. Bunlar, bölgesel tarihlerin, sözel tarihlerin bir parçasıdır. Topluluklarının özünü, kişiliğini ve kimliğini temsil ederler.

Bu çalışma, kültürel değerlerin geleneksel yerel bilgi üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Yerel biyo-çeşitlilik, duygusal değeri olan kaynaklarda daha sürdürülebilir biçimde kullanılmaktadır. Önceki yıllarda yayınlanan bir raporda, buldukları bölgelerde biyo-çeşitliliği başarılı bir şekilde koruyabilen çoğu yerli toplulukların, yaygın ve ampirik bilgilerini doğaya duydukları yoğun duygusal bağ ile bütünleştirdikleri ileri

Quave and Pieroni find only two species, *Urtica dioica* and *Rosa canina*, that were widely used by both ethnic groups, and both species are edible. Generally, there was much more convergence in the food plants used by the two groups. The researchers suggest that this can be explained by the importance of wild edible species in ensuring food security. The robust local lore concerning these plants serves as a reservoir of knowledge, preparing the groups to cope with periods of famine or the scarcity of staple foods. When food is scarce, cultural boundaries seem to be more permeable, because the survival of the group is at stake.

Another issue for consideration is the fact that some species are used medicinally by one group, but sold to plant traders by the other. People assign higher values to species that they use in their daily lives than to those that are harvested for marketing, which, as the authors point out, can have a major effect on the conservation of these resources. The group's relationship with the resource is much more intimate in the former case. Indeed, many regularly used plant species are of great cultural significance and have a prominent place in the local collective memory. They are part of local histories and narratives - they represent the essence, personality and identity of their community.

This study demonstrates that cultural values have a major effect on traditional local knowledge. Sustainable exploitation of local biodiversity is much more likely for resources that are emotionally valued than for those that are used in an impersonal way, as a source of income. A report published last year posited that many indigenous communities that have successfully conserved biodiversity in their locality do so by combining an extensive and experiential knowledge with an intensely respectful emotional engagement with nature. Furthermore, the report suggests that our inclination to conserve biodiversity is a function of the number and intensity of our emotional attachments. Therefore, if traditional local knowledge is forgotten,

sürülmüştür. Ayrıca, raporda biyoçeşitliliği koruyabilmemizin duygusal bağlarımızın niceliğine ve yoğunluğuna bağlı olduğu savunulmaktadır. Bu nedenle, geleneksel bilgilerin unutulması halinde, biyoçeşitliliğin de, ormanlarda ve habitatlarda olduğu gibi, değişerek ve bozularak kaybolma tehlikesi altında olduğu iddia edilmektedir.

Quave ve Pieroni dahil benzer çalışmalar, geleneksel yerel bilgilerin biyo-kültürel çeşitliliği koruma çabalarına katkı sağlayacağını göstermektedir. Yerel kaynaklarına ciddi ölçüde bağımlı olan kişiler göz önüne alındığında, bu çalışmalar kültürel yakınlığı ve sürdürülebilir kalkınma stratejilerini destekleyebilir. Ne yazık ki, bu entegrasyona verilen destek sınırlı olduğundan etkileri henüz yeterince değerlendirilemiyor. Araştırma sonuçlarını dünyadaki diğer bölgelerde bulunan denek ve topluluklardan toplanan daha geniş veri kümeleriyle karşılaştırarak; geleceğin etnobotanik çalışmaları, geleneksel bilginin yayılması ve korunmasında kültürel faktörlerin rolünü test ederken Quave ve Pieroni'de geliştirilen yenilikçi yaklaşım üzerine inşa edilmelidir.

Sonuç olarak, yapılan araştırmalarda, etnobotanik verilerin analiz edilmesinde nicel metotların, ilgili alanda daha derin bir inceleme yapılmasını sağlayacağı ortaya konmaktadır. Dolayısıyla, nicel yöntemlerin araştırmalarda daha fazla kullanılmasını öneriyoruz. Etnobotanik, etnik grupların ekosistemlerinden nasıl yararlanabileceği ve diğer gruplarla birlikte nasıl yaşayabileceği konusunda önemli bir role sahiptir. Bu nedenle, politika belirleyiciler ve karar vericiler, özellikle ekonomik ve sosyal sorunların baş gösterdiği kırsal bölgelerde yaşayan toplulukların görüşlerini ve geleneklerini dikkate almalıdır.

biodiversity is also in danger of being lost, as is happening in some sacred forests and habitats that are in the process of being transformed and degraded.

Studies such as Quave and Pieroni's can help to integrate traditional local knowledge with efforts to conserve biocultural diversity. By focusing on the point of view of people who are or have been deeply dependent on their local resources, these studies can promote culturally appropriate, sustainable development strategies. Unfortunately, this integration has received little support, and the implications of integration are yet to be properly evaluated. Future ethnobotanical studies should build on the innovative approach taken by Quave and Pieroni when testing the role of cultural factors in the distribution and preservation of traditional local knowledge, by comparing the authors' results with larger data sets from informants and communities gathered in other regions worldwide.

Finally, the authors have demonstrated that quantitative techniques for analysing ethnobotanical data can lead to a deeper level of understanding within the discipline. We suggest that quantitative techniques should thus be further explored. Ethnobotany has a key part to play in studies of how ethnic groups can benefit from and coexist with their ecosystems. Policy and decision makers should take into account the views and traditions of local communities, particularly in rural regions with economic and social instability.

YÖK'TEN
HABERLER

“ORTADOĞU’DA AKADEMİK MİRASI KORUMA PROJESİ”nin Yurtdışı Panelleri Devam Ediyor...

YÖK tarafından Ortadoğu’da harap olan bilim merkezlerini ve sekteye uğrayan akademik hayatları ortaya koymak, uluslararası farkındalığı arttırmak üzere hazırlanan proje çalışmalarına başlandı. Söz konusu projeye TRT, THY ve AA da destek veriyor.

Bu bağlamdan olmak üzere, ilk paneller New York ve Berlin’de gerçekleştirildi. Panellere, Prof. Dr. Ömer Açıkgöz, Prof. Dr. Z. K. Tufan, Prof. Dr. Nihat Berker, Prof. Dr. Umran İnan, Prof. Dr. Mehmed Özkan, Prof. Dr. Fuat Keyman ve Prof. Dr. Ayşegül Çitıpıtoğlu panelist olarak katıldılar.

Yükseköğretim Kurulu, ülke olarak, siyasi açıdan Uluslararası Algımızın Çok Kuvvetli olduğu bu dönemde farklı alanlarda çalışmalar yapıyor, sosyal

projelere destek veriyor. Bu minvalde başlatmış olduğumuz Ortadoğu’da Akademik Mirası Koruma Projesi, uluslararası kamuoyunu bilgilendiriyor ve özellikle mültecilerle ilgili ülkemizde yükseköğretim alanında yürütülen gerçek ve önemli bilgileri, verileri paylaşıyor.

Yurtdışında düzenlenen panellerde, Ülkemizin önde gelen üniversitelerinin rektörleri ile birlikte iyi uygulama örnekleri paylaşılıyor. Şu ana kadar New York ve Berlin’de paneller yapıldı. Ayrıca proje, benzer deneyimlere sahip Karachi’de de, bunun dışında Kazan’da da tanıtıldı. Ortak çalışma teklifleri ile uluslararası bir network oluşuyor. Proje kapsamında bir web sitesi oluşturuldu ve hem Ortadoğu da yok olan akademik miras ile ilgili infografikler, kaynaklar paylaşıldı hem de TRT ile birlikte çekmiş olduğumuz videolara, gerçek yaşam hikayelerine yer verildi. Ayrıca son zamanlarda yaşanan ve alevlendirilmeye çalışılan mülteci karşıtlığına karşı önlem alınmasını anlatıyoruz.

FİLİPİNLER İLE AKADEMİK İŞ BİRLİĞİ

21 Kasım 2018 / Filipinler

YÖK ile Filipinler Yükseköğretim Kurulu (CHED) arasında yükseköğretim alanında işbirliğini öngören mutabakat zaptı Manila'da imzalandı.

Filipinler Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu (CHED) Başkanı Dr. J. Prospero E. De Vera'nın resmi davetlisi olarak Manila'ya giden YÖK Başkan Vekili Prof. Dr. Rahmi Er, Filipinler Yükseköğretim Kurulu (CHED) Başkanı Dr. J. Prospero E. De Vera ile bir görüşme gerçekleştirdi.

İki ülkenin yükseköğretim alanında işbirliği yapması, üniversitelerinin ortak proje üretmelerinin ve çeşitli düzeylerde ortak diploma programları başlatmalarının desteklenmesi, diploma denklik süreçlerinin hızlandırılması ve YÖK'ün Filipinlerin Müslüman bölgesinde kurulu olan Mindanao State University'nin akademik kadrolarını oluşturmasına destek bağlamında çeşitli alanlarda doktora bursu tahsis etmesi hususlarında mutabık kalındı.

Gerçekleştirilen görüşmelerde görüşülen bu hususlar çerçevesinde iki ülke arasında yükseköğretim alanında işbirliğini öngören mutabakat zaptını Türkiye adına YÖK Başkan Vekili Prof. Dr. Rahmi Er imzalarken, Filipinler adına ise CHED Başkanı Dr. J. Prospero E. De Vera imzalamış oldu.

Bu görüşmeler sırasında benimsenen hususlar arasında ayrıca, Filipinler ile imzalanan Mutabakat Zaptının 2019-2023 yıllarına ilişkin uygulanmasına yönelik bir Uygulama Protokolünün hazırlanarak imzalanması da yer alıyor.

İmza töreninin ardından YÖK Başkan Vekili Prof. Dr. Rahmi Er, Manila'dan Marawi bölgesine geçerek, Mindanao State University'nin Marawi yerleşkesinde incelemelerde bulundu.

“BÖLGESEL İHTİSASLAŞMA” 5 YENİ ÜNİVERSİTE...

12 Aralık 2018 / Ankara

“Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması Projesi” kapsamında yeni seçilen 5 üniversite, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı Naci Ağbal’ın da katılımı ile gerçekleşen toplantıda Başkan Saraç tarafından kamuoyu ile paylaşıldı. Toplantıya, Kalkınma Ajansları Genel Müdürü Barış Yeniçeri, proje kapsamında yeni seçilen üniversitelerin rektörleri, bu üniversitelerin buldukları ilin valilerini temsilen Siirt Valisi Ali Fuat Atik de katıldı. Ayrıca daha önce bu proje de yer alan 5 üniversitenin rektörleri de çalışmalarını ile ilgili birer sunum yaptılar.

Toplantının açılışında YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç ve Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı Naci Ağbal tarafından birer konuşma gerçekleştirildi ve YÖK Yürütme Kurulu Üyesi Prof. Dr. Naci Gündoğan projeye ilişkin bilgilendirme sunumu yaptı.

Başkan Saraç'ın Konuşmasından:

“Bütün dünyada, yeni nesil bölgesel kalkınma anlayışında bölgeler, öğrenme, bilgilendirme ve yenilik konusunda temel nokta olarak görülmektedir. Yükseköğretim Kurulu olarak bölgesel imkânlarımızı ve gelişme alanlarını bir arada değerlendirerek üniversitelerimizin bölgeye hizmetlerinin önem kazanması ve başarılı olması ile ilgili yoğun çalışmalar yapmaktayız. Bu nedenle, bu projenin yürütülmesinde Sayın valilerimizin, belediye başkanlarımızın, üniversite rektörlerimizin ve öğretim üyelerimizin, bölgesel ve yerel kalkınma ajanslarının sivil toplum kuruluşlarının uyum içinde çalışmasının çok ciddi önemi ve katkısı var. Bu “bir birlikte çalışma projesidir”.

Her bölgenin farklı bir üretim kapasitesi, karşılaştırmalı üstünlükleri, coğrafi karakteristikleri, kurumları, politikaları ve değerleri vardır. 21. Yüzyıl

bütün bu çalışmaları sosyo-kültürel ve kurumsal çevreleri de dikkate alarak değerlendirmektedir. Üniversitelerimiz bölgelerinin başarı faktörlerini, üretim faktörlerini inceleyerek nasıl daha üstün bir performans sağlayabileceği konusunda çalışmalar yapmaktadırlar.

Bu çalışmalar sadece ekonomik faktörler üzerinden değil; Cumhurbaşkanlığının hükümet politikaları, bölgesel ve yerel örgütler, kamunun sağladığı danışmanlık hizmetleri, bölgenin büyüme dinamiklerinin desteklenmesi, kamu finansal desteği gibi diğer birçok faktör göz önüne alınarak yürütülmektedir.

Son 10 yılda dünyada ve “Yeni YÖK” konseptinde başlattığımız çalışmalar kapsamında Yükseköğretim Kurulunda üniversitelerin bölgesel kalkınmada değişen rolü üzerinde önemle durmaktayız. Kurulun başkanı olarak bizzat kendim bu konu ile ilgili tüm çalışmaları takip etmekteyim. Klasik söylemlerle ifade edersek; üniversitelerin giderek artan bir şekilde bölgesel ve ulusal ekonomiler için önemli bir üretim faktörü haline geldiğini ve bilgi üreten kuruluşlar olarak kalkınma hamlelerinde temel rol oynadığını biliyoruz.

Son 10 yılda dünyada ve “Yeni YÖK” konseptinde başlattığımız çalışmalar kapsamında Yükseköğretim Kurulunda üniversitelerin bölgesel kalkınmada değişen rolü üzerinde önemle durmaktayız. Klasik söylemle ifade edersek; üniversitelerin giderek artan bir şekilde bölgesel ve ulusal ekonomiler için önemli bir üretim faktörü haline geldiğini ve bilgi üreten kuruluşlar olarak kalkınma hamlelerinde temel rol oynadığını biliyoruz.

Üniversitelerimiz, yalnızca deneyimli, yetenekli ve uzman insanların yetiştiricileri değil aynı zamanda “cazibe merkezleridir.” Bölgede üniversitelerin varlığı bölgeye yetenekli insanların çekilmesini de kolaylaştırabiliyor.

Burada ana nokta üniversitenin yerel düzeydeki araştırma sonuçlarının ilgili özel ve kamu sektörleriyle paylaşarak bir nevi dönüşüme katılmasının hedeflenmesidir. Bölgesel Kalkınma Ajansları ile daha iyi bir iletişim ağı kurularak sinerji doğuran bir çalışma yapılması beklenmektedir. Bu alanda seçilmiş olan 10 üniversitemizin çalışmalarının, yerelin ekonomik gelişmesine ve ülkenin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine büyük katkı sağlayacağına inanıyorum.

Bahsettiğimiz bütün bu çalışmalar aslında küresel yükseköğretimde yeni bir dönüşüm ve yeni bir akademik devrim olarak nitelendiriliyor. Bu süreçten kopmamalıyız.

Üniversitelerimizi ve rektörlerimizi tebrik ediyorum. Burada özellikle, bu projeye başından beri büyük destek veren Sayın Cumhurbaşkanımıza, proje ilk başladığında Maliye Bakanımız, şimdiki görevi ile Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı

olan Sayın Naci AĞBAL'a içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı Naci Ağbal'ın Konuşmasından:

Proje sayesinde önceden belirlenen 5 üniversite ile yeni belirlenen 5 üniversitenin buldukları illerin sosyo-ekonomik gelişmesine, kalkınmasına önemli katkılar vereceğini belirterek, “Biz de Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı olarak üzerimize düşen sorumluluğun gereğini yerine getirerek 10 üniversitemizin YÖK’ün belirlediği hedeflere varması noktasında tüm katkıyı sonuna kadar vereceğiz.

Her anlamda bu süreç içerisinde üniversitelerimizin gelişmesi noktasında gerek insan kaynağı sayısının artırılması gerek yatırım, cari bütçe, ödeneklerin tahsisi konusunda da YÖK Başkanlığının koordinasyonunda gerekli her türlü desteği vereceğiz.

Projeler, tedrici ve küçük adımlardan ziyade radikal ve büyük adımlarla ilerleyen ve dönemin sonunda da sıçrama sayılabilecek neticeleri ortaya koymalı. O açıdan hedefleri büyük belirlemeliyiz.

Bu hedeflerin realize edilebilmesi için gerekli kaynakların da üniversitelere en kısa zamanda sağlanması gerekmektedir. Bu konuda gerekli iş birlikleri yapacaktır.

Son 16 yılda üniversitelerde eğitime erişilebilirlik önemli oranda artmıştır, bu süreçte üniversitelere tahsis edilen kaynakları artırma noktasında olağanüstü bir gayret sarf ediyoruz. 16 yıl içerisinde 76 yeni devlet üniversitesi kuruldu. Reel fiyatlarla son 16 yıldır üniversitelere 330 milyar lira kaynak tahsis edildi. Her yıl da bu kaynağı daha da artırma noktasındayız.

Üniversitelerin fiziki alt yapısının geliştirilmesi için önemli kaynaklar tahsis ediyoruz. Üniversitelerin

akademik ve idari personel sayısının artırılması noktasında da YÖK Başkanlığının koordinasyonunda çalışmalar yürüteceğiz.

Üniversitelerimizin sundukları proje dosyaları üzerinden yapılan değerlendirmelerde ikinci etapta, “Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşma Ve İhtisaslaşma Projesine”, Aksaray Üniversitesi; Spor ve Sağlık alanında, Kastamonu Üniversitesi; Ormanlık ve Tabiat Turizmi alanında, Muş Alparslan Üniversitesi; Bölgede Hayvancılık çalışmaları alanında, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi; Çay ile ilgili çalışmalar alanında, Siirt Üniversitesi; Tarım ve Hayvancılık alanında çalışmalar yapmak üzere seçilmişlerdir.

Aksaray Üniversitesi	→ Spor ve Sağlık alanında
Kastamonu Üniversitesi	→ Ormanlık ve Tabiat Turizmi alanında
Muş Alparslan Üniversitesi	→ Bölgede Hayvancılık çalışmaları alanında
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	→ Çay ile ilgili çalışmalar alanında
Siirt Üniversitesi	→ Tarım ve Hayvancılık alanında

ECZACILIK FAKÜLTELERİ DEKANLAR KONSEYİ TOPLANTISI GERÇEKLEŞTİRİLDİ

2 Ocak 2019 / Ankara

Başkan Saraç'ın başkanlığında YÖK'te 2019 yılının ilk toplantısı "Eczacılık Fakülteleri Dekanlar Konseyi " ile gerçekleştirildi.

Toplantı da, Eczacılık Fakültelerinde verilen eğitimin niteliğinin artırılması konusu tüm boyutlarıyla ele alındı. Eczacılık Fakültelerinde eğitim ve öğretime yeni başlayacak fakültelerde asgari standartların belirlenmesi ve bu fakülteler için yetkin akademik personelin yetiştirilmesi, çekirdek eğitim programının sürdürülmesi, ilgili fakültelerin her eğitim öğretim yılında yerinde değerlendirilmesi ve eğitimin niteliğinin denetlenmesi, kontenjanlar, yeni fakültelerin kurulması gibi konular görüşüldü. Ayrıca meslek icra sınavının Eczacılık Fakülteleri için de uygun olup olmadığı müzakere edildi.

Başkan **Saraç** konuşmasında:

YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç, yükseköğretimin yönetiminde paydaşların görüşlerine önem verdiklerini, bu görüşlerin isabetli karar almaya katkı sağlayacağını, Dekanlar Konseyinin görüşlerinin de bu minvalde değerli bulduklarını ve bu yıldan itibaren konuya ilişkin bazı iyileştirici tedbirlerin uygulamaya sokulacağını ifade etti.

Başkan Vekili **Prof. Dr. Kapıcıoğlu**'nun konuşmasından:

Eczacılık mesleği aslında birçok kariyer fırsatını içinde barındıran multidisipliner bir eğitimidir. Eczane açmak dışında, hastanelerde, birinci basamak

hizmetinde ve toplum sağlığında ana akımlar içerisinde mesleki uygulamalarda yer alabilirler. Özellikle gelecek yıllarda, eczacıların bu sektörlerde yer alması kaçınılmaz olacaktır. İlk yıllardan itibaren öğrencilere iş dünyasında çalışabilecekleri alanlar açısından bilgi ve eğitim gereklidir. Yani gerçek anlamda mesleki olarak bir algı değişikliğine ihtiyaç vardır.

Eczacılık fakültelerindeki eğitimin iş dünyasının bu sunumlarını karşılayacak şekilde yeniden gözden geçirilmesinde YÖK olarak yarar görmekteyiz. Dünya Sağlık Örgütü ve UNESCO, Avrupa'da eczacılık eğitime bu bağlamda ilerlemesi yönünde tavsiye kararları sunmaktadır.

Dekanlar Konseyi Başkanı

Prof. Dr. Özçelikay konuşmasında:

Ülkemizde, 2019 yılı itibarıyla Eczacılık Fakültesi sayısı: 45, öğrenci sayısının 15.422 öğretim üyesi sayısının ise 852 olduğunu ifade etti. Hala bazı alanlarda öğretim üyesi eksikliğinin olduğunu bu alanlarda doktora programının teşvik edilmesinin gerekliliğini belirtti. Şuan 10 eczacılık fakültesinin akredite olduğunu 2015 yılınca Eczacılık Ulusal Çekirdek Eğitim Programının yayınlandığını ancak ÇEP Programının uygulanmasında sorunlar yaşandığını anlattı.

ÜNİVERSİTELERİMİZDEN HABERLER

AŞILAR BOZULMADAN HER YERE GÖNDERİLEBİLECEK

Boğaziçi Üniversitesi tarafından geliştirilen 'Dayanıklı Aşı Taşıyıcı Protein Mikrokürecik Teknolojisi', Çin Patent Ofisi'nden patent aldı. Türk bilim insanları tarafından geliştirilen ve ASC proteini Mikrokürecikleri'nden oda sıcaklığında 30 gün dayanabilen aşı taşıyıcı teknolojisi Avrupa Patent Ofisi, Japonya ve ABD'den de patent almıştı.

Boğaziçi Üniversitesi Yaşam Bilimleri Araştırma Merkezi ve Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü Öğretim Üyesi **Prof. Dr. Nesrin Özören**'in Çin Patent Ofisi'nden patent aldı. 'Triadic patent' olarak adlandırılan buluş, biyoteknoloji patenti olarak dört dünya bölgesinde koruma altına alındı. Uluslararası yatırımcıların dikkatini çekmesi bek-

lenen 'Dayanıklı Aşı Taşıyıcı Protein Mikrokürecik Teknolojisi', tüm dünyada kuş gribi ve domuz gribi gibi hastalıkların yanı sıra, zika benzeri dünyayı sarsan yeni virüslere karşı da etkin bir buluş olarak kabul görüyor.

Prof. Dr. Nesrin Özören'e, 'oda sıcaklığında 30 gün muhafaza edilen aşı taşıyıcı protein mikrokürecik teknolojisi' buluşu için ABD, Japonya, Avrupa Patent Ofisi'nden sonra Çin'de de patent verildi. 2009'dan bu yana Boğaziçi Üniversitesi'nde sürdürülen proje kapsamında geliştirilen 'ASC zerrecik - mikrokürecik aşı taşıyıcı' teknolojisi, soğuk zincir standartlarından bağımsız olarak dünyanın her yerine aşıların bozulmadan gönderilmesini sağlıyor.

Boğaziçi Üniversitesi'nde geliştirilen sistemin dünyada henüz mevcut olmadığını söyleyen Özören, "Günümüzde aşı teknolojisinde kullanılan lipozom veya nano-parçacık odaklı farklı taşıyıcı sistemler var ancak bizim geliştirdiğimiz mikro kürecik sistemi yepyeni bir teknoloji. Bu sistem, ASC proteininin meydana getirdiği iplik yapılarının birbiri üzerinde katlanarak yumak gibi tanımlanabilecek sağlam bir yapı oluşturmasından kaynaklanıyor" dedi.

NEW MEXİCO, DÜNYA MÜHENDİSLİK EĞİTİMİ FORUMU

12-19 Kasım 2018

Dünya Mühendislik Dekanları Konseyi Başkanlığına (Global Engineering Deans Council-GEDC) Prof. Dr. Şirin Tekinay seçildi.

Prof. Dr. Şirin Tekinay

Prof. Dr. Tekinay, Avrupa Mühendislik Eğitimi Topluluğu'nun da (SEFI) 2018-2021 ikinci dönem yönetim kurulu üyesi olarak seçildi. Kendisi, 2015'ten beri SEFI'nin ve GEDC'nin yönetim kurulunda yer almaktadır.

Sabancı Üniversitesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Şirin Tekinay, 2018-2019'da "Seçilmiş Başkan (Chair-Elect)" ünvanıyla şimdiki başkan Prof. Natacha DePaola (Illinois Institute of Technology Mühendislik Fakültesi Dekanı) ile birlikte çalışacak ve 2019-2022 yılları boyunca GEDC Başkanlığını yürütecektir. Prof. Dr. Tekinay, Hindistan, Şili, Nijerya, Avusturya, Güney Afrika, Avustralya, İngiltere, Çin, Arjantin, Kanada, ABD, Birleşik Arap Emirlikleri'nden mühendislik liderlerinin oluşturduğu yönetim kurulu ile çalışacak.

GEDC Hakkında: Mühendislikte akademik liderleri bir araya getiren GEDC'nin 30'dan fazla ülkeden kurumsal ve bireysel üyesi bulunmakta. Ayrıca, Airbus, Total, Dassault Systems, National Instruments, Granta gibi uluslararası kuruluşların desteği GEDC'nin kaynaklarının bir bölümünü sağlıyor <http://www.gedcouncil.org/> GEDC, mühendislik eğitiminin ve araştırmalarının gelişmesi ve ilerlemesi için dünya mühendislik liderlerinin kolektif gücünü etkinleştirmek amacını güden bir ağ sağlamaktadır.

Prof. Dr. Seza Özen'e Dünya Bilimler Akademisi Ödülü

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Romatoloji Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Seza Özen, Dünya Bilimler Akademisi (TWAS) 2018 Tıp Bilimleri Ödülü'nün sahibi oldu. Dr. Seza Özen, çocukluk çağı hastalıklarıyla ilgili yaptığı çalışmalar dolayısıyla bu ödüle layık görüldü.

Prof. Dr. Seza Özen, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Romatoloji Bilim Dalı ve Çocuk Ramotoloji Derneği Başkanı'dır.

2010 TÜBİTAK Bilim Ödülü, 1998 TÜBİTAK Ailevi Akdeniz Ateşi Ödülü, 1998 TÜBİTAK Teşvik Ödülü, 1996 Hacettepe Üniversitesi Bilim Teşvik Ödülü, 1993 Eczacıbaşı Tıp Teşvik Ödülü sahibi Dr. Seza Özen'in çok sayıda ulusal ve uluslararası projede imzası var.

Önemli sayıda referans kitabında bölümleri ve 300'ün üzerinde makalesi bulunan Prof. Dr. Seza Özen, bir süre önce açıklanan ve Türk tıp insanlarının "h-endeksi" ölçütüne göre sıralandığı "2018 Tıp Bilimine Yön Veren 100 Türk" listesinde ilk 10 içindeki tek kadın olarak yer aldı.

Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Aritmi Kliniği Avrupa Kalp Ritim Derneğince Avrupa'da “Eğitim Kliniği” olarak seçildi...

Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Aritmi Kliniği Avrupa Kalp Ritim Derneğince “Eğitim Kliniği” olarak seçildi...

Kocaeli Üniversitesi Aritmi Kliniği, kliniğin çalışmaları ve akademisyenlerin öz geçmişleri değerlendirilerek, EHRA Avrupa Kalp Ritim Derneği tarafından sertifika verebilen, Avrupa'da eğitim merkezi olarak tanınmış ve kabul edilmiştir. Böylece Avrupa'nın her tarafından bu alanda yetişmek isteyen kardiyologlar bu merkezde eğitim alabileceklerdir. **Tüm Avrupa ülkelerinde sertifikalı olarak bu eğitimi verebilen 23 klinik bulunmaktadır.** Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Türkiye'de bu alanda EHRA'dan sertifikalı tek klinikdir..

2019 Ocak

SAYILARLA TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİMİ

TOPLAM ÜNİVERSİTE SAYISI

206 → **129** Devlet Üni. **68** Vakıf Üni. **5** Vakıf MYO

TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI

7.949.217 → **3.747.914** Kadın Öğrenci **4.201.303** Erkek Öğrenci

Önlisans

2.950.612 Kadın: **1.462.054** Erkek: **1.488.558**

Lisans

4.486.037 Kadın: **2.069.122** Erkek: **2.416.915**

Yüksek Lisans

415.077 Kadın: **174.151** Erkek: **240.926**

Doktora

97.491 Kadın: **42.587** Erkek: **54.094**

Uluslararası Öğrenci Sayısı: **148.000**

TOPLAM ÖĞRETİM ELEMANI SAYISI

162.350 ➔ **72.415** Kadın **89.935** Erkek

Profesör

25.947 Kadın: **8.167** Erkek: **17.780**

Doçent

15.222 Kadın: **5.997** Erkek: **9.225**

Dr. Öğretim Üyesi

38.683 Kadın: **16.679** Erkek: **22.004**

Öğretim Görevlisi ve Araştırma Görevlisi

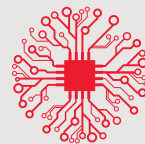
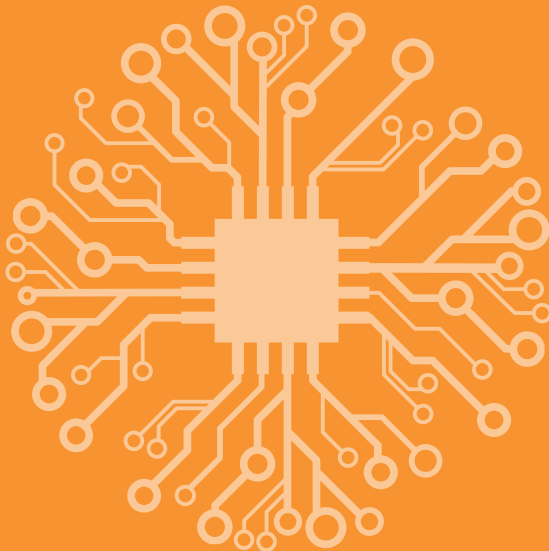
82.498 Kadın: **41.572** Erkek: **40.926**

TOPLAM ÖĞRETİM ÜYESİ SAYISI

79.852

YÜKSEKÖĞRETİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM PROJESİ, *başladı...*

DD

3 Ekim 2018 Akademik Yıl Açılışı Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Konuşmalarından:

“ Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ni kurarken iki başlığa özel önem verdik. Bu ofislerden biri Dijital Dönüşüm, diğeri de İnsan Kaynakları Ofisidir.

Her iki alanla da doğrudan ilgileneceğim. YÖK'ün bu seneki çalışmalarını aynı başlık altında belirlemiş olmasının isabetli bir tercih olduğunu görüyorum...

Türkiye, her alanda çağı yakalamak ve ötesine geçmek için önce dijital dönüşümünü tamamlamak zorundadır...

”

DD Çalışmaları
Pilot Üniversiteler

Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm Yol Haritası

Dijital dönüşüm, yeni teknolojilerin temin edilmesi, bu teknolojileri kullanacak insan kaynağının dijital dönüşüme hazırlanması ve takiben eyleme geçilmesi sürecidir.

Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm Projesi kapsamında belirlenen yol haritasında yükseköğretim faaliyetlerini yürüten öğretim elemanları ve yükseköğretim kurumlarının temel hedef kitlesi olan öğrencilere yönelik pilot çalışmalarla sürecin başlatılması kararlaştırılmıştır. Sekiz üniversitede gerçekleştirilecek olan pilot uygulamanın ilki Kasım 2018'de öğretim elemanlarına farkındalık kazandırmayı hedefleyen eğitimlerle başlayacaktır. Takiben, 2018-2019 öğretim yılı bahar döneminde ilgili üniversitelerin tüm öğrencilerine dijital okur-yazarlık eğitimlerinin dijital ortamda verilmesi ile devam edecektir.

Pilot projelerden elde edilecek deneyimlerle tüm üniversitelerde uygulanacak bir dijital dönüşüm modeli oluşturulması planlanmaktadır. Bu bağlamda tüm bileşenleriyle yükseköğretimde dijital dönüşümün sağlanması hedeflenmektedir.

Neden Dijital Dönüşüm?

- Küreselleşme
- Rekabet
- Uluslararasılaşma
- Dijital Teknolojilerdeki gelişmeler
- Bilgi toplumu
- Ağ toplumu
- Endüstri 4.0
- Yükseköğretime artan talep
- Değişen öğrenci profili

- Dijital eğitimci
- Dijital öğrenci
- Dijital öğrenme ortamları
- Dijital araştırma ortamları
- Dijital veri
- Dijital karar destek sistemleri

Dijital Eğitimci

Projenin ilk aşamasında pilot olarak belirlenen sekiz üniversitenin öğretim elemanlarına Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminin sunduğu “Dijital Çağda Yükseköğretimde Öğrenme ve Öğretme” kitlesel açık çevrimiçi dersinin sunulması planlandı.

850 Araştırma Görevlisi, 864 Öğretim Görevlisi, 1089 Dr. Öğr.Üyesi, 152 Doçent ve 138 Profesör ünvanlı 3093 öğretim elemanının çevrimiçi ortamda alacağı dersle sağlanması hedeflenen kazanımlar şunlardır: çevrimiçi ortamda alacağı dersle sağlanması hedeflenen kazanımlar şunlardır:

- Yükseköğretimde dijital dönüşüm kavramını açıklayabilmek ve tartışabilmek,
- Dijital dönüşümde yükseköğretimde öğretim elemanlarının üstlenmesi beklenen rol ve becerileri açıklayabilmek, bu yeni rol ve becerilere yönelik kararlar alabilmek,
- Yeni öğrenme yaklaşımlarına örnekler tanımak,
- Yeni öğrenme yaklaşımlarına uygun dijital ortam ve uygulamaları keşfetmek:
  - Açık ders malzemeleri, kitlesel açık çevrimiçi dersler, açık erişim
  - Açık erişimli kaynaklarda telif hakları
  - Dijital öğrenme malzemesi geliştirmeye örnekler
- Dijital ortamlarda çeşitli etkileşim türlerini ve özelliklerini tartışabilmek
- Dijital ortamda iletişim tasarımına ilişkin temel becerileri edinmek,
- Öğrencilerin kendi öğrenmelerini yönetmelerini sağlayacak dijital platformlar hakkında bilgi sahibi olmak

Dijital Öğrenci

Pilot olarak belirlenen üniversitelerin müfredatlarına 2018-2019 Bahar döneminde “Dijital Okur-Yazarlık” dersinin eklenmesi planlanmıştır. Dijital okur-yazarlık bir bireyin bilişim teknolojilerini ihtiyacı doğrultusunda kullanabilme becerisidir. Bu beceri anlamlı edinimlerin gerçekleşmesine doğrudan katkı sağlamaktadır. Bu ders Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi tarafından hazırlanmıştır ve şu bölümleri içermektedir; internet teknolojileri ▪ taşınabilir teknolojiler ▪ sosyal ağlar ▪ teknoloji, toplum ve insan ▪ bilişim etiği ▪ teknoloji ve yaşamboyu öğrenme ▪ bulut bilişim ▪ geleceğin teknolojileri.

İlgili ders içeriği kapsamında hazırlanan ders kitabı PDF, ePUB, MOBI ve HTML5 formatlarına sahiptir. Bunun yanında her bölüm için parçalı bölüm metinleri, konu anlatım videoları, bölüm özetleri, bölüm içeriklerinden oluşan açık uçlu soru ve cevapları, öğrencilerin kendilerini test edebilecekleri çoktan seçmeli soru ve çözümleri yer almaktadır.

Dijital Dönüşümün Yansımaları

- Günümüz öğrencilerinde gelişen dijital kültüre ve bu kültürün ihtiyaçlarına yanıt verebilme becerisi
- Yerel ve küresel rekabet gücü
- Öğrencilerin programları tamamlama oranlarının yükselmesi ve sistemden ayrılma oranlarının azalması
- Operasyonel kabiliyetin ve verimliliğin artması Azalan maliyetler
- 4. Endüstri devrimi sonucunda yaşanan değişimlerle eşzamanlı olarak yükseköğretim kurumlarının kendilerini değişime uyarlayabilme becerisi kazandırması

BASINDA

YÖK

YÖK'ten şiddete karşı komisyon

YÜKSEKÖĞRETİM Kurulu (YÖK), üniversitelerde şiddeti önlemek için **YÖK** tarafından eylem planı hazırlanacağı ve İçişleri Bakanlığı ile ortak komisyon kurulacağı bildirildi. **YÖK**'ten yapılan yazılı açıklamada, en son **Çankaya Üniversitesinde** görev yapan araştırma görevlisi Ceren Damar Şenel'in sınavda kopya çekerken yakalandığı öğrencisi tarafından oda-sında "hunhara öldürüldüğü" anımsatılarak, son dönemlerde üniversitelerde **akademisyenlere** yönelik hadiseler üzerine harekete geçildiği ve bu üzücü olayların önlenmesine yönelik çalışma başlatıldığı belirtildi.

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Sarac'in konuyla ilgili İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ile

görüşüğü ve şiddet engellenmesi yönünde çalışmalarına katkı sağ bu hususta Bakanlık dilerine destek olmaları aktarılan açıklamada Soylu'nun **YÖK Başkanı** konuyla ilgili her türlü sağlayacaklarını ifade kaydedildi. Açıklamada, sonucunda Bakan Soylu **Başkanı** Sarac'ın İçişleri lüğının temsilcilerinin de alacağı ortak çalışma grü acil olarak kurulması hus mutabık kaldığı bildirildi.

Şiddete karşı ortak komisyon

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ile İçişleri Bakanlığı, üniversitelerde şiddeti önlemek için ortak komisyon kurma kararı aldı.

YÖK ve İçişleri Bakanlığı, Ankara'da **Çankaya Üniversitesinde** görevli Araştırma Görevlisi Ceren Damar Şenel'in (27), sınavda kopya çekerken yakalandığı öğrencisi tarafından odasında "hunhara öldürüldüğü" anımsatılarak, son dönemlerde üniversitelerde **akademisyenlere** yönelik hadiseler üzerine harekete geçildiği ve bu üzücü olayların önlenmesine yönelik çalışma başlatıldığı belirtildi.

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Sarac'in, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ile görüşüğü ve şiddet engellenmesi yönünde çalışmalarına katkı sağ bu hususta Bakanlık dilerine destek olmaları aktarılan açıklamada Soylu'nun **YÖK Başkanı** konuyla ilgili her türlü sağlayacaklarını ifade kaydedildi. Açıklamada, sonucunda Bakan Soylu **Başkanı** Sarac'ın İçişleri lüğının temsilcilerinin de alacağı ortak çalışma grü acil olarak kurulması hus mutabık kaldığı bildirildi.

YÖK'ün hedefi dijital dönüşüm

YÖK, bu yıl üniversitelerde dijital dönüşüm için düğmeye bastı. Akademi adımları arasında teknolojik altyapının hazırlanması, çağdaş iş süreçlerinin yeniden tasarlanması bulunuyor.

Görevi gelmiş günden bu yana üniversite için **YÖK** olarak, akademi ile teknoloji arasında köprü kurmak, teknolojiyi kullanarak, kaliteli eğitim, öğrenim, araştırma, geliştirme, danışmanlık, hizmetleri sunmak için büyük bir çaba gösteriyor. **YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Sarac**'in 2017'de **YÖK**'ün hedefi dijital dönüşüm olduğunu açıkladığı ve bu alandaki çalışmaların hızla ilerlediğini belirttiği, **YÖK**'ün bu yıl üniversitelerde dijital dönüşüm için düğmeye bastığını açıkladı.

Fakülteler 'meslek icra sınavı'nın uygunluğunu görüştü

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Sarac başkanlığındaki "Eczacılık Fakülteleri Dekanlar Konseyi" toplantısında, eczacılık mesleği için asgari bilgi ve donanım şartını tespit eden meslek icrası sınavının uygunluğu ele alındı.

YÜKSEKÖĞRETİM Kurulu (YÖK) düzenlenen "Eczacılık Fakülteleri Dekanlar Konseyi" toplantısında eczacılık mesleği için asgari bilgi ve donanım şartını tespit eden meslek icrası sınavının uygunluğu görüşüldü. Eczacılık fakültelerinde verilen eğitimin niteliğinin artırılması ve tüm boyutlarıyla ele alınması amacıyla düzenlenen toplantı, **YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Sarac**'in başkanlığında yapıldı. Toplantıda, eczacılık alanında eğitim ve öğretime yeni başlayacak fakültelerde asgari standartların belirlenmesi, yetkin akademik personelin yetiştirilmesi, çekirdek eğitim programının sürdürülmesi, ilgili fakültelerin

her eğitim öğretim yılında yeniden değerlendirilmesi ve eğitimin niteliğinin artırılması, konferanslar ile mesleğin geliştirilmesi gibi konular da ele alındı. Ayrıca, **YÖK** tarafından hukuk fakülteleri ile ilgili olarak gündeme getirilen

meslek icra sınavının eczacılık fakülteleri için de uygun olup olmadığının müzakere edildi. **YÖK Başkanı Prof. Dr. Sarac**, toplantıda yapıldığı konuşmada, **YÜKSEKÖĞRETİM Kurulu** yönetiminde paydaşların görüşlerinin inşaatlı karar almaya katkı sağla-

yacağını belirtti. Sarac, Dekanlar Konseyinin görüşlerinin önemine işaret ederek bu yıldan itibaren konuya ilişkin bazı illeştirelci tedbirlerin uygulanmaya konulacağını kaydetti. Toplantıya **YÖK** Yürütme Kurulu üyeleri de katıldı. [AA]

YÖK, engelli dostu akademisyen ve kişilere ödül verecek

Kampüste engelli öğrenciler ödüllendirilecek

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Yürütme Kurulu Üyesi ve Engelli Öğrenci Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Zehra Nuri Yürütücü Prof. Dr. Zehra Nuri Koçak Tufan, engelliler ile ilgili özel çabı sarfeden, özellikle onların eğitime erişebilirliği konusunda kendi programını oluşturarak ve onlarla ilgilenen Engelli Dostu Okulları vereceklerini belirtti. Tufan, yaptığı açıklamada, son birkaç yılda, çalışmalarını çok sayıda üniversiteyle ilgili çalışmalarını ve kazandırdıklarını ifade etti. "Yükseköğretim engelli öğrencilere erişilebilir kütüphaneler, barınaklar, sadece amaçladıklarına, bunun sadece erişilebilirliği olmadığını anlatan Tufan, "Biz her bahar emek odalı değil, hak odalı yaklaşıyoruz ve engelli öğrencilerimizin de farklı programlarında yeteneklerini sergilediklerini, diplomalarını kazandırdıklarını"

personel arasından engelliler için çaba gösteren kişilere ödül verilmesi yöntemi taleplerin geldiğini ifade etti. Okulların kapsamının engelsiz program dışındaki okulları da getireceklerini söyleyen Tufan, gelen taleplerin ardından "engelli dostlar"na da ödül veremeye karar verdiklerini söyledi. "Engelliler ile ilgili çaba sarfeden, özellikle okulların eğitime erişilebilirliği noktasında kendi programını oluşturarak ve onlarla ilgilenen Engelli Dostu Okulları vereceğiz" diyen Tufan, bu kişilerin üniversiteler aracılığıyla beğenilerini anlattı.

ÖDÜLLER İÇİN TARİH

Okak ve mart aylarında yapılacak ödül törenlerinden emektaşları ve öğrencilerimizle birlikte de ödül töreni

5 üniversite daha ihtisalaşılıyor

YÖK, ihtisalaştırılacak 5 yeni üniversiteyi açıkladı

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Yürütme Kurulu Üyesi ve Engelli Öğrenci Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Zehra Nuri Koçak Tufan, engelliler ile ilgili özel çabı sarfeden, özellikle onların eğitime erişebilirliği konusunda kendi programını oluşturarak ve onlarla ilgilenen Engelli Dostu Okulları vereceklerini belirtti. Tufan, yaptığı açıklamada, son birkaç yılda, çalışmalarını çok sayıda üniversiteyle ilgili çalışmalarını ve kazandırdıklarını ifade etti. "Yükseköğretim engelli öğrencilere erişilebilir kütüphaneler, barınaklar, sadece amaçladıklarına, bunun sadece erişilebilirliği olmadığını anlatan Tufan, "Biz her bahar emek odalı değil, hak odalı yaklaşıyoruz ve engelli öğrencilerimizin de farklı programlarında yeteneklerini sergilediklerini, diplomalarını kazandırdıklarını"

Engelli dostları ödüllendirilecek

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Yürütme Kurulu Üyesi ve Engelli Öğrenci Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Zehra Nuri Koçak Tufan, engelliler ile ilgili özel çabı sarfeden, özellikle onların eğitime erişebilirliği konusunda kendi programını oluşturarak ve onlarla ilgilenen Engelli Dostu Okulları vereceklerini belirtti. Tufan, yaptığı açıklamada, son birkaç yılda, çalışmalarını çok sayıda üniversiteyle ilgili çalışmalarını ve kazandırdıklarını ifade etti. "Yükseköğretim engelli öğrencilere erişilebilir kütüphaneler, barınaklar, sadece amaçladıklarına, bunun sadece erişilebilirliği olmadığını anlatan Tufan, "Biz her bahar emek odalı değil, hak odalı yaklaşıyoruz ve engelli öğrencilerimizin de farklı programlarında yeteneklerini sergilediklerini, diplomalarını kazandırdıklarını"

YÖK, ihtisalaşacak 5 yeni üniversiteyi daha açıkladı

beş yeni üniversite, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı Naci Ağbal ve YÖK Başkanı Yekta Sanlı'nın katılımıyla toplantıda açıklandı. Toplantıda, YÖK Yürütme Kurulu Üyesi, Kalkınma Ajansları Genel Müdürü Barış Yeniceci, projeye yeni seçilen üniversitelerin başkanı Sait Valisi Ali Fuat Atık, projeye yeni seçilen üniversitelerin rektörleri katıldı.

söylü. Bu süreçte ilk olarak 'bölgenin mevcut durumu', 'bölge üniversite ihtisalaşması' gibi anahtar parametreye pek çok alt parametreye dikkate alınarak üniversitelerin sundukları öz değerlendirmeye raporlarını YÖK'te inceleyeceğini ve Bingöl, Kırşehir, Ahî Evran, Uşak, Düzce ve Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitelerinin ihtisalaşacak ilk beş üniversite olarak seçildiğini hatırlatan Sarac, bu gelişmelerin ardından bavyerlar arasında yine aynı kriterler kullanılarak aynı amaçla beş yeni üniversitenin daha belirlendiğini belirtti.

5 ÜNİVERSİTE İHTİSALAŞMA PROJESİ KAPSAMINA ALINDI

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Yürütme Kurulu Üyesi ve Engelli Öğrenci Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Zehra Nuri Koçak Tufan, engelliler ile ilgili özel çabı sarfeden, özellikle onların eğitime erişebilirliği konusunda kendi programını oluşturarak ve onlarla ilgilenen Engelli Dostu Okulları vereceklerini belirtti. Tufan, yaptığı açıklamada, son birkaç yılda, çalışmalarını çok sayıda üniversiteyle ilgili çalışmalarını ve kazandırdıklarını ifade etti. "Yükseköğretim engelli öğrencilere erişilebilir kütüphaneler, barınaklar, sadece amaçladıklarına, bunun sadece erişilebilirliği olmadığını anlatan Tufan, "Biz her bahar emek odalı değil, hak odalı yaklaşıyoruz ve engelli öğrencilerimizin de farklı programlarında yeteneklerini sergilediklerini, diplomalarını kazandırdıklarını"

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Yürütme Kurulu Üyesi ve Engelli Öğrenci Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Zehra Nuri Koçak Tufan, engelliler ile ilgili özel çabı sarfeden, özellikle onların eğitime erişebilirliği konusunda kendi programını oluşturarak ve onlarla ilgilenen Engelli Dostu Okulları vereceklerini belirtti. Tufan, yaptığı açıklamada, son birkaç yılda, çalışmalarını çok sayıda üniversiteyle ilgili çalışmalarını ve kazandırdıklarını ifade etti. "Yükseköğretim engelli öğrencilere erişilebilir kütüphaneler, barınaklar, sadece amaçladıklarına, bunun sadece erişilebilirliği olmadığını anlatan Tufan, "Biz her bahar emek odalı değil, hak odalı yaklaşıyoruz ve engelli öğrencilerimizin de farklı programlarında yeteneklerini sergilediklerini, diplomalarını kazandırdıklarını"

YÖK bursuyla 3 bin doktoralı insan yetişti

Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) "Gelecek 10 yıl için güçlü nesiller yetiştirme" sloganı ile 2016'da başlatılan öncelikli 100 alanda öğretim üyesi ihtiyacını karşılamak üzere başlatılan 100/2000 YÖK Doktora Burs Programı devran ediyor.

YÖK bursuyla insan kaynağı yetişiyor

Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) "Gelecek 10 yıl için güçlü nesiller yetiştirme" sloganı ile 2016'da başlatılan öncelikli 100 alanda öğretim üyesi ihtiyacını karşılamak üzere başlatılan 100/2000 YÖK Doktora Burs Programı devran ediyor.

hidrojen ve yakıt pilleri, sensör teknolojileri, iklim değişikliği, millîlerarası hukuk, KBRN, hava ve uzay araçları tasarımı, mekatronik, nükleer güvenlik ve terör, kutup çalışmaları, deniz hukuku, robotik, yapay zeka ve makine öğrenmesi gibi ülkenin ihtiyaç duyduğu öncelikli alanlarda araştırmalarını sürdürüyor.

Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Yekta Sarac, "Kalkınmış ülkeler aradıkları için doktoralı insan gücünün artırılması gerekiyor" dedi.

ÖNCELİKLİ ALANLAR

ÖTE yandan burs programları olan yararlanıcılar, savunma bilimi modelleme ve simülasyon, mikro ve nanoteknoloji, alet tabanlı hidrojen ve yakıt pilleri, sensör teknolojileri, iklim değişikliği, millîlerarası hukuk, KBRN, hava ve uzay araçları tasarımı, mekatronik, nükleer güvenlik ve terör, kutup çalışmaları, deniz hukuku, robotik, yapay zeka ve makine öğrenmesi gibi öncelikli alanlarda araştırmalarını sürdürüyor.

YÖK bursuyla 3 bin insan kaynağı yetişiyor

Öncelikli alanlarda doktora yapan araştırmacıların tez çalışmalarına ve yurt dışında doktora yapanlara yönelik başlatılan iki farklı burs programından yararlanılanların sayısı 3 bin 314'ü buldu.

Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) öncelikli alanlarda doktora yapan araştırmacıların tez çalışmalarına ve yurt dışında doktora yapanlara yönelik başlatılan iki farklı burs programından yararlanılanların sayısı 3 bin 314'ü buldu.

YÖK programlarından yararlanma hakkı kazanarak araştırmacılar, Almanya, Amerika, Avustralya, Belçika, Çin, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya, İtalya, Japonya, Kanada ve Rusya'daki farklı grup araştırmacılarla çalışmaya başladı.

8 milyon üniversiteli

Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Yekta Sarac, "Türkiye'de yükseköğretim öğrenci sayısı 8 milyonu aştı. Daha önce 'bu sayı ile Rusya'dan sonra ikinci ülkeyiz' diyorduk. Türkiye, şu an yükseköğretimdeki öğrenci sayısı ile Rusya'daki öğrenci sayısını geçti. Yabancı uyruklu 40 bin öğrenci vardı, bu sayı 4 yılda 140 bini geçti"

Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Yekta Sarac, "Türkiye'de yükseköğretim öğrenci sayısı 8 milyonu aştı. Daha önce 'bu sayı ile Rusya'dan sonra ikinci ülkeyiz' diyorduk. Türkiye, şu an yükseköğretimdeki öğrenci sayısı ile Rusya'daki öğrenci sayısını geçti. Yabancı uyruklu 40 bin öğrenci vardı, bu sayı 4 yılda 140 bini geçti"

Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Yekta Sarac, "Türkiye'de yükseköğretim öğrenci sayısı 8 milyonu aştı. Daha önce 'bu sayı ile Rusya'dan sonra ikinci ülkeyiz' diyorduk. Türkiye, şu an yükseköğretimdeki öğrenci sayısı ile Rusya'daki öğrenci sayısını geçti. Yabancı uyruklu 40 bin öğrenci vardı, bu sayı 4 yılda 140 bini geçti"

